בעריכט-אויסגאבע פון דער לאנדעס-קאנפערענץ-פרייז 1 זל.

בית יעקב
חודש זשורנאל

ארגאן פאר די אינטערעסען פון בית-יעקב-שולען און ארגאניזאציעס בנות-אגודת-ישראל אין פוילען

רעדאקטאר: א. ג. פרידענזאן

דער ציעל פון די בית-יעקב שולען: צו ערציהען די יודישע טעכטער אין גייסט פון דער יודישער תורה און ישראל'ס היסטארישע אייביגקייט'ס-אידעאלען.

אבאנאמענטס-פרייז: א יאהר 8 גילד. אויסל.: 2 דאלאר. — געלד פריהערויס. אדרעס פאר געלד: Łódź, P. K. O. 65.613

דאס פראגראם פון בנות אגודת ישראל: פליכט-ערפילונג פון דער יודישער פרוי אין דער לעזונג פון די יודישע פראבלעמען אין גייסט פון תורה ומסורה.

נומער 43

6 יאהרגאנג

די קאנפערענץ האט פראקלאמירט!

צווישען די פערשידענע וויכטיגע בעשלוסען פון דער לאנדעס-קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל" אין פוילען, וועלכע איז פארגעקומען אינ'ם פערגאנגענעם חודש איז אויך געוועזן דער בעשלוס, אז די קאנפערענץ פראקלאמירט א אקציע אין די חדשים פון סיון און תמוז ה. י. זאל געשאפען ווערען טויזענד נייע אבאנענטען פאר'ן ב"י זשורנאל און מיט צופרידענהייט קאנסטאטירען מיר אז דער דאזיגער בעשלוס, איז שוין דורך א טייל דעלעגאטינס פון דער קאנפ. אויסגעפיהרט געווארען. אזוי האבען מיר בעקומען פון געוויסע ערטער איינגעצאהלט פאר נייע אבאנענטען. מיר ווענדען זיך אבער איצט צו אלע וואס ווילען זעהן די בעוועגונג פון ב"י און בא"י, וואס ווייטער אלס גרעסער, שטארקער און מעכטיגער אין דער דאזיגער אקציע זאפארט זיך צו בעטייליגען.

אין יעדען ארט וואו ס'זענען פערהאן שולען און ארגאניזאציעס, דארף תיכף ומיד ווערען דורכגעפיהרט די אקציע פון פערגרעסערען די צאהל אבאנענטען אויף דאפעלט און אין די ערטער, וואו ס'זענען כלל נישט פערהאן ביז איצט קיין אבאנענטען, דארף זיך שאפען א פרעסע-קאמיסיע, אונז א געהעריגע צאהל אבאנענטען צו פערשאפען אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער קאנפערענץ.

מיר פון אונזער זייט נעמען אויך אויף זיך געגענזייטיגע פליכטען פאר'ן זשורנאל אין יעדען פרט. מיר וועלען זיך ווייטער בעמיהען וועגען ארויסגעבען רעגולער ווי ביז איצט, דעם זשורנאל יעדען חודש פינקטליך. מיר פערגרעסערען די צאהל זייטען פונ'ם זשורנאל און גלייכצייטיג האבען מיר זיך שוין געשטעלט אין פערבינדונג מיט א רייהע אנגעזעהענע ארטאדאקסישע שריפטשטעלער און ליטעראטען, בכדי דעם תוכן פון זשורנאל צו בעסער צו בערייכערן. און שוין פונ'ם קומענדיגען נומער אן, הייבען מיר אן דרוקען פאלגענדע נייע ארבייטען.

1) די איבערזעצונג אין יודיש פונ'ם בעוואוסטען ספר, וואס גיט אונז גענויע בעגריפען און אנווייזונגען, בנוגע דער יודישער עטיק און מאראל „מסלת ישרים". די דאזיגע ארבייט האט אויף זיך גענומען אונזער חשובער מיטארבייטער דער לייטער פון דער קרן-התורה צענטראלע אין פוילען, ה' א. ז. פרידמאן. אין יעדען נומער וועלען זיין געדרוקט קאפיטלען אין א שעהנעם פאפולערען ודיש פונ'ם דערמאנטען בעריהמטען גרויסען ווערק.

2) מיר הייבען אן דרוקען אין א יודישער איבערזעצונג דורך ה' ד"ר מרדכי ראזנער, די אפהאנדלונגען וועגען דער ראלע פון דער יודישער פרוי אין לעבען (ערשט נישט לאנג ערשינען אין דייטש) דורך דעם בעקאנטען אלטען ארטאדאקסישען שריפטשטעלער גימנאזיאל-דיר. ה' פ. געטץ פון ריגא.

3) פון קומענדיגען נומער אן פיהרען מיר אויך איין אין זשורנאל א שטענדיגע פעדאגאגישע אפטיילונג אונטער דער ליי-

אשה יראת ה׳
היא תתהלל
(משלי)

בית-יעקב-זשורנאל
ערשיינט יעדען ראש-חודש

בית יעקב לכו
ונלכה באור ה׳
(ישעי׳)

Łódź, Czerwiec 1929 rok VI | № 43 | ב״ה לאָדז, סיון תרפ״ט. זעקסטער יאָהרגאַנג

אַקטועלע שמועסען

לאָדז—האַמבורג—וואַרשא

(אַרום די דריי פאָרגעקומענע יודישע פרויען-קאָנפערענצען.)

די נאָהנטע פערגאַנגענע וואָכען זענען געשטאַנען אונטער׳ן צייכען פון פרויען-וואָרט. אין לאָדז, האַמבורג, און וואַרשא זענען זיך צונויפגעקומען יודישע פרויען פון די פערשידענסטע שאַטירונגען און ריכטונג, בכדי שטעלונג צו נעהמען צו אַלגעמיינע יודישע פראַגען און ספעציעל צו די ענינים, וואָס זענען זיי, אַלס אַזאָלכע, בעזונדערס נוגע. —

דער צוזאַמענטרעף פון די אַלע דריי קאָנפערענצען אויף איין צייט, גיט אונז די מעגליכקייט קלאָרער צו אורטיילען און אויסצומעסטען, וואו אייגענטליך אין די דאָזיגע פעראייניגונגען עס געפינט זיך פאַקטיש מעהר גוט-צוזאָגענדעס פאַר׳ן גאַנצען יודענטום.

און אָט וואָס מיר זעהען: אין דער צייט, ווען אויף די אַנדערע צוויי צוזאַמענפאָהרען האָבען מיר בעגעגענט נור אַ קרייזל פיינע געזעלשאַפט פון פילאַנטראָפּישע עסקנות. וואָס שטעהען אָבער נישט אין דירעקטען קאָנטאַקט מיט׳ן פאָלק, האָט דאַגעגען דער בנות-אגו״י-צוזאַמענפאָהר געטראָגען אַבריטען מאַסען-דינאַמישען כאַראַקטער. דאָ איז זיך צונויפגעקומען דאָס פאָלק „בית יעקב״ און פון אַלע רעדעס און בעשלוסען האָט געשלאָגען דער וואַרימער פאָלקסטימליכער-טאָן, וואָס האָט מיטגעריסען מיט זיין ברענענדיגען יודישקייט און כלל-ישראל-פערנעם.

און ווען, כאָטש דער האַמבורגער פרויען-קאָנגרעס האָט פרינציפיעל זיך אויך אונטערגעאָרדענט דעם תורה-געבאָט, איז עס אָבער פאָרט נאָר געווען נישט מעהר ווי דער אַריסטאָקראַטיש-קאָנסערווירטער געשמאַק פאַר טראַדיציע-חן, אָבער באין-אופן נישט, ווייט נישט, יענץ גאָר-היימישע יודישקייט, וואָס האָט אַזוי שטאַרק געאָטעמט אויף דער גראַנדיעזער בנות-קאָנפערענץ.

און דעריבער: נישט דער נאָבעלער האַמבורגער קאָנגרעס, אויך אַוודאי נישט דער אונבעדייטענדער צוזאַמענקום פון דער ציוניסטישער פרויען-אָרגאַניזאַציע „וויזאָ״. זענען עס די לעגיטימע פאָרשטעהערשאַפטען פון דער יודישער פרויען-מאַסע. נאָר דוקא די בנות-אַגודת-ישראל-קאָנפערענץ מיט איהרע היבשע עטליכע הונדערט דעלעגאַטינס פון אַלע שטעדט און שטעדטלעך, וואָס אין אונזער מדינה; מיט איהר רעפּרעזענטירען די יודישע פרוי אין איהר פערשידענעם אַלטער און מדריגה; די דאָזיגע מיידלעך און פרויען, וואָס האָבען אויך געהאַט דעם פאַרלאַמענטאַרישען כח פון זייערע טויזנדער וועהלערינס, נאָר זיי, האָבען מיט רעכט געגעבען אין אַלעמענס אויגען דער בנות-קאָנפערענץ דעם אָנזעהען און חשיבות פון א אַל-יודישער פרויען-פאָרשטעהערשאַפט. און דערום איז די בנות-קאָנפ. געוואָרען די פייערליכע מאַניפעסטאַציע פון אונזער געגענווערטיגען פרויענדור פאַר דעם צוריקקעהר צום אָריגינעלען יהדות.

די אָרדנערינס פונ׳ם בנות-צוזאַמענפאָהר

נישט אומזיסט האָבען דעריבער אַפילו די יעניגע, וואָס שטעהען ווייט פון חרדי׳שען יודענטום, זיך בעצויגען מיט אַזאַ גרויסער מאָס דרך-ארץ און אינטערעס צו דעם דאָזיגען צוזאַמענפאָהר, ווארום יעדער וואָס איז נאָך פערבונדען מעהר-ווייניג מיט׳ן פאָלק ישראל האָט געמוזט זעהן און פיהלען דאָרט, אַז בנות-אג״י איז נישט עפעס א פאַרטייאישע בעוועגונג אין דער יודישער גאַס נאָר עס איז דאָס רענאַנסירענדע ווייבליכע געשלעכט פון ישראל סבא.

דער פאַראַלעל פון די דאָזיגע דריי צוזאַמענקונפטען ברענגט אונז אַלזאָ ווידער אַמאָל דעם קלאָרען אילוסטרירענדען בעוויז, אַז נאָר בנות-אגו״י איז די צוקונפטיגע אַליינהערשערין אין דער יודישער פרויען-וועלט, וואָס עס גיט אונז די דערפרעהענדע פערזיכערונג פאַר דער פולשטענדיגער גענעזונג פון גאַנצען יודישען פאָלק..

(א.—ל.)

טונג פונ׳ם בעקאַנטען מומחה-פעדאַגאָג שול-דירעקטאָר ה׳ י. ל. אָרלעאַן. די דאָזיגע פעדאַגאָגישע אָפּטיילונג וועט שטאַרק ברענגען נוצען אונזער שול-וועזען. עס וועט זיין אַ שטענדיגער קאָנטאַקט צווישען די עלטערן, שול-עסקנים און לעהרערינס.

4) מיר פיהרען אויך איין פונ׳ם קומענדיגען נומער אָן אַ ספּעציעלע רובריק „פון שוועסטער צו שוועסטער״ וואו ס׳וועלען זיך קענען ארויסזאָגען אַלע בנות-פיהרערינס מיט פּלענער און פאָרשלאַגען וועגען דער ווייטערדיגער בנות-טעטיגקייט.

ווי איהר זעהט אַלזאָ נעמען מיר אויף זיך נייע התחייבות׳ן בנוגע דאָס פערבעסערן דעם זשורנאַל. און עס איז נאָר אָפּהענגיג איצט אין דער געגענזייטיגער אונטערשטיצונג מצד אייך.

פערגרעסערט-זשע אין יעדען אָרט די צאָהל אַבאָנאַמענטען פאַר׳ן זשורנאַל. זעהט זאָפאָרט איינצוקאַסירען פאַראויס פאַר׳ן לעצטען קוואַרטאַל פון היינטיגען יאָהר תמוז-אלול! זייט זיכער אַז נאָר דעמאָלט ווען אייער-אונזער אָרגאַן וועט פערברייטערט ווערען אין יעדען יודישען הויז און וועט געלייענט ווערען אין די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער אָרטאָדאָקסיע, וועט אונזער אידעאַל זיין געקרוינט מיט ערפאָלג.

אין דער יעצטיגער אַבאָנענטען-אַקציע, איז אויך אָפּהענגיג אַז אין דריי חדשים שפּעטער צום זיבעטען יאָהרגאַנג, זאָל אונזער זשורנאַל קענען ערשיינען יעדע צוויי וואָכען, ווי ס׳האָט אויך בעשלאָסען די קאָנפערענץ.

גערענקט: אם לא עכשיו — אימתי?

די דעלעגאַטינס צום צווייטען צוזאַמענפאָהר פון „בא״י״ אין פוילען

לאָדז: פרוי גוטער, פרוי קלוגמאַן, פרל. קליגער, פרל. אַלשטיין, פרל. ראָזענבלום, פרל. סאָבוטקא, פרל. יערוזאַלעם, פרוי פאָגעל, פרל. קנאָבלאָוויטש, פרוי זילבערשטיין, פרוי פיוויש, פרוי, גאָלדמאַן, פרל. פאָזנער.
שטיין, בלומא יונגסטער, יהודית ווייסבעקער, געלא קאָפּלאָוויטש, פרל. ראַדאָשיצקא, פרל. פארנעס און חוה טאובע.

וואַרשא: רייזל ראָזא, שרה יהודית גישעבמאכער, צירקא גליקזאָן, הינדא פרידמאַן, הענא אונגער, פרל אָרלעאַן, גליקסבערג און פרל. קלאַשער.

קראָקא: פרוי שרה שעניר׳ער, אסתר באָרנשטיין, יהודית בוימינגער, איידעל לאַנדא, חנה גראָספעלד.

באָדזאַנאָוו: מלכה נאַוורי, גיטעל בידערמאַן, געכא בלום.

וואָלבראָם: מלכה לעסמאַן און שרה האַבערפעלד.

גריצא: רייזל צמח, חוה קירשענבוים.

פלונסק: שפרה ליבאַרט.

פולטוסק: בתי׳ נאַשעלסקא, שפרינצא ראָזענבערג.

ביאַלאַראַווסקא: גיטעל בענדזועל.

קראַשניק: חנה דעמבסקא, רבקה ווייסבראָט, פרל. אסתר גאָלדבערג.

נאַשעלסק: פרל. ש. קובעל, רבקה ווייסעלפיש, טויבע ניימאַן.

מאַקאָוו: ש. ראָזענשטיין, דינה אָרליק און ביילא דאַן.

זד-וואָלא: מרים טויבע, לאה יאַקובאָוויטש, פעריל שייליט, חוה רחל ווײנגאַט, רבקה ראָזענבלום, פיגא בוימאַץ, מלכה קריגער.

בלאַשקי: פעסא שייער, מינדל טרויבע און פרל. מ. לעווקאָוויטש.

ווישעגראָד: שרה וויערזבינסקא, ברכה וויערזבינסקא, און בריינא טאַהב.

אָסטראָוויעץ: פרל. מ. קאַץ, ראַכעל פישמאַן און הי׳ שיינמאַן.

שערפּץ: ברכה גאָלדשלאַק.

וולאָצלאַוועק: פרל. באָבראָווסקא, און מלכה פוקס.

דראָבין: פרל. זעמעלמאַן.

קיעלץ: חנה בידערמאַן, יוכבד בוימינגער און ביילה בידערמאַן.

בעלכאַטאָוו: פרל. שטאָקמאַן, פרל. קאָדזיאָל, פרל. שאַטאַן, פרוי פיוויש פרוי יאָסקאָוויטש און פרל. שטייער.

סטערצאָוו: פרל. נאָוואָמיאַסט, פרל. פיוולאָוויטש, פרל. סאטט און פרל. מילך.

בענדין: אסתר ראָזא, מרים המבורגער, פריידא לאַנדנער, דבורה ליווער. שרה סקאָציאַלאַס, פרל. מינדל שווײנקענ-

פאַלעניץ: פרל. שאַפּירא.

זאַוויערטשע: פרל. חי׳ זיסעל שפייזער, פרל. ש. האַבערמאַן.

זגיערז: פרל. אסתר גאָלדשטאָף, פרל. ליבע באַנדא און פרל. איטא גאָלדער.

וויערזבניק: פרל. יהודית קאַמינער, פרל. ברכה קאָרנוואַסער און פרל. ווײנטרויב.

זשוראַמין: פרל. חי׳ שאַפּיר.

סאַנדאָמיעזש פרל. קויפּטייל.

פלאָצק: פרל. מלכה קוטנער.

קוטנא: חי׳ קרויט, שרה פינקלער, פרל. ל. מעטאל און הענא ראַק.

שעדלעץ: שרה גריצהענדלער.

אָזאָרקאָוו: פרל. געלבלום.

שידלאָוועצ: הענדל ברכה ווײנמאַן.

אָסטראָוו-מאַזאָוו. פרל. ראָזען.

סלופּצא: פרל. גאָלדא לאַטטע.

טשענסטאָחאָוו: פרל. ראצע גאָלדרייך. און פרל. טויבע געליבטער.

לוטאָמירסק: פרל. רחל אַנקעלעוויטש און פרל. מאשא וואַקסמאַן.

קאַלושין. פרל. אונגער.

בזשעזשין: פרימעט גייער.

לאָוויטש: רבקה טשערניאַק און שרה שטערן.

רעמבערטאָוו: פרל. וויטעלזאָן.

קאָלאָ: בריינדיל פראָהמאַן, חנה רייזל פרענקעל, לאה רעסטער און אסתר ערליך.

פשיטש: שיינה הערשבערג.

וישקאָוו: אסתר דאָברעס.

סאָסנאָוויץ: שרה האַרמאַן און הדסה טאַנהיים.

קאַליש: פעסא לאה פראַצעל, מרים בערגמאַן. פרל. חנה לאה בערקע.

קאָזשעמיניעק: צירל דבורה היינסדאָרף.

שעראַדז: רחל באַקאַלאַזש, לאה אָפּענהיים, און חנה ווילדמאַן.

קינצק: פיגא שטייער און ביילא אַלבערט.

זשאַרקי: מרים קאָהן.

(עפ״י סבה פעהלען ארויס פון דער רשימה אַ גאַנצע רייהע דעלעגאַטינס און די נעמען פון זייערע שטעט — מיר בעטען אַלע דעלעגאַטינס, וועלכע זענען דאָ נישט אויסגערעכנט אונז צוצושיקען זייערע נעמען און מיר וועלען דעם המשך פון דער רשימה געבען אין קומענדיגען נומער)

בעגריסונגען צום צוזאמענפאהר פון „בנות אגודת ישראל“.

בעגריסונג פונ׳ם אלוועלטליכען צענט.־ראַט פון „אג״י“.

צו דער צווייטער לאנדעס־קאָנפערענץ פון „בא״י“—לאָדז.

מיט גרויס פרייד האָב איך אויפגענומען די ידיעה אז עס איז צוזאמענגערופען געוואָרען די צווייטע לאַנדעס־קאָנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל“ אין פוילען, — פון דער איינציגער אמת־יידישער פרויען־אָרגאַניזאַציע.

עס איז א דערפרעהענד ערשיינונג, אַז די יודישע פרוי קעהרט זיך צוריק צו דער אַלטער און רייינער יודישער טראַדיציע; עס איז ענדליך צוריק אויפגעוואַכט דאָס בעוואוסטזיין, אז די יודישע פרוי מוז זוכען איהר לעבענס־שטיצע, אין אונזער שענסטען לעבענס־קוואַל: אין אונזער הייליגען דת. עס איז קלאָר געוואָרען, אז עס מוז ווידער ענטשטעהען דער אַלטער הערליכער טיפּ פון דער יודישער פרוי, וועלכע האָט געהאָלפען צו דערהאַלטען דאָס יודישקייט דורך די לאנגע יאָהרהונדערטער מיט׳ן כח פון אונזער אמונה, פון דת תורתינו הקדושה.

דער אויסדרוק פון אָט דעם בעוואוסטזיין — אין די בעוועגונג פון „בנות אגודת ישראל“, וועלכע קומט זיך איצט צוגויף אויף א לאַנדעס־קאָנפערענץ אין פוילען.

אין נאָמען פון אַלוועלטליכען צענטראַל־ראַט פון „אגודת ישראל“ ווינש איך אייך אין אייערע בעראטונגען פיל, פיל ערפאָלג!

ריישא ג׳ אייר תרפ״ט. **אהרן לעווין אב״ד דפ״ק**

בעגריסונג פון אַלוועלטליכען ועד הפועל פון אג״י אין ווין

צו דער לאַנדעס־קאָנפערענץ פון בנות אגודת ישראל אין לאָדז.

זעהר חשובע קאָנפערענץ!

עס האָט אונז זעהר דערפרעהט **די בשורה**, אז אויך היייאהר ווערט אָפּגעהאַלטען די לאַנדעס־קאָנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל“ אין פוילען, דען גראָד אין דעם יאָהר אין וועלכען עס קומט פאָר די צווייטע כנסיה גדולה פון אלוועלטליכען אָרטאָדאָקסישען יודענטום, איז עס פאר אונז זעהר וויכטיג צו קענען אָנווייזען אויף דער גאַנצקייט פון דער אָרטאָדאָקסיע, וואָס אָהן דער יודיש־רעליגיעזער טאָכטער איז זי בלי ספק א „מחוסרת אבר“. און גראָד אין גרויסען פוילען וואו די לאגע פון דער יודישער טאָכטער אין רעליגיעזער הינזיכט איז אַ זעהר טרויעריגע, קומט די מעסקים און מעסקות א דאָפּעלטען יישר־כח פאַר זייער אויפאָפּפערונגס־פולע הייליגע אַרבייט און מיר זענען זיכער, אַז לטובת דער הייליגער היסטאָרישער אידעע וועט ז״הר אי״ה מצליח זיין און מיר וועלען בקרוב נהנה זיין פון אייער פרוכטבאַרע טעטיגקייט אויפן געביט פון אָפּראַטעווען די יודישע טאָכטער פון די אסימילאַציע־געפאהרען אין די פערשידענסטע מאָדערנע געשטאַלטען און דערמיט שיקען מיר אייך אונזער הארציגע ברכה, און ווינשען אייך הצלחה במעשי ידיכן!

מיר וואָלטען זיך גערן בעטייליגט פערזענליך אין אייער וויכטיגער קאָנפערענץ, אָבער צוליב די פילע ארבייטען פאַר די כנסיה גדולה וועט עס אינז אוודאי זיין אוממעגליך אייער איינלאדונג נאָכצוקומען און מיר מוזען זיך ליידער בעגניגען מיט אונזער שריפטליכען אנטייל און מיט אונזער הארץ וואָס איז מיט אייך.

אין נאָמען פון אלוועלטליכען ועד הפועל פון אג״י

ווין, כ״ט ניסן פ״ט

פרעזידענט: **הרב דר. פינחס הכהן**

סעקרעטאַר: **שבתי שיינפעלד**

בעגריסונג פון דער אגודה־צענטראלע אין וואַרשא.

צו דער לאנדעס־קענפערענץ פון „בא״י“ אין לאָדז

דער צענטראַל קאָמיטעט פון אגודת־ישראל אין פוילען, זעהענדיג אין דער בעוועגונג פון בנות־אגודת־ישראל, אַ שוץ־מויער פאר׳ן יודישקייט בכלל און א גרויסע ברכה פאַר דער אָרגאַנזירטער אָרטאָדאָקסיע בפרט — שיקט אייך די הייסטע וואונשען אין נאָמען פון דער גאנצער פוילישער אָרטאָדאָקסיע וואָס איז אָרגאַניזירט אונטער׳ן פאָהן פון אַגודת ישראל.

זאָל אייער ארבייט זיין בעהויכט, מיט׳ן אמת יודישען טראַדיציאָנעלען גייסט, און זאָלען די צילען און שטרעבונגען פון אַגודת־ישראל זיין אייער וועגווייזער צום גוטסטען פון גאַנצען כלל ישראל.

מיט גרויס אכטונג און הצלחה וואונשען:

אין נאָמען פון דירעקטאָריום:

(—) **יצחק מאיר הכהן לעווין** (—) **משה לערנער**

(—) **חיים ביאַלער** (—) **דוד ווידענפעלד**

בעגריסונג פון רבי יעקב ראָזענהיים שליט״א

צו בנות אגודת ישראל לאָדז.

ליידער איז מיר אונמעגליך פון די איינלאַדונג, וועלכע איהר האָט מיר צוגעשיקט, צו געניסען און זיך פערזענליך אין דעם אַלגעמיינעם צוזאַמענפאָהר צו בעטייליגען. איך מוז מיך אלזאָ בעשרענקען שריפטליך מיינע איניגסטע וואונשען אויסצודריקען.

די בנות אגודת ישראל בעוועגונג געהערט צו די שענסטע בליהונגען פון דעם מאכטפולען הערליכען אגודת ישראל בוים. וועלכער האָט זיך אונטער דעם שוץ פון השי״ת, טראָץ אלע שטורמען און שטערונגען, ענטוויקעלט, און אונטער וועמענס שאָטען, עס וועט זיך דער גאַנצער יודישער כלל צוזאַמענטרעפען כדי צו ערפילען זיינע געשיכטליכע אויפגאַבען.

ווער עס קאָן מיט א אָפען הארץ אויפנעמען דעם רייכען אינהאלט פון די וועכענטליכע פרשיות, וועלכע טהון אָפּקלינגען אין אונזער אויער פון פסח, דער יום טוב פון אויסלייזונג ביז צום יום טוב פון מתן־תורה, דעם מוז אויפפאַלען די פערבינדונג צווישען פאַמיליע און מלוכה, צווישען די שטילע רוימען פון הויז מיט די מעכטיגע געשטאלטונגען פון מלוכה־ און געזעלשאפטליכען לעבען, ווי עס קומט צום אויסדרוק אין די געדאנקען־פערבינדונג. צווישען אחרי מות, קדושים ביז בהר סיני. איין געזעלשאַפטליכען און מלוכה־לעבען לויט דעם אידעאל פון סאָציאַלער גערעכטיגקייט, ווי עס שטעלט זיך אין בהר פאָר, איז אָבער נאָר דעמאָלט מעגליך, ווען עס וועלען די דורות אויף די יסודות פון תזריע, אחרי מות, קדושים ערצויגען ווערען.

פון דער יודישער מוטער הענגט עס אָבער אַלערערשט אָפּ, אַז דער אויפבוי פון די יודישע געזעלשאַפט זאָל אין אונזערע טעג מעגליך זיין לויט דעם ווילען פון דער תורה.

שוין דער נאָמען אַליין, וועלכע ציערט די יודישע מוטער, אם, ברענגט צום אויסדרוק, אז די אָם איז די אם די בעדינגונג פון דער גאַנצער ענטוויקלונג (לויט די ערקלערונג פון הר״ש ז״ל). דעריבער קאָן איך אין דער בנות אגודת ישראל־בעוועגונג, וועלכע טוט יונגע מעדלעך ערציהען צו זייער צוקונפטיגען מוטער־בערוף, זעהן די בעדינגונג צום אויפבוי פון גאַנץ אגודת ישראל מיט אלע איהרע רעליגיעזע, סאָציאַלע און מאַראַלישע אידעאַלען.

זאָל דעריבער רוהען די ברכה פון אלמעכטיגען אויף אַלע אייערע אַרבייטען, זאָל אייך געלונגען פעסטצוהאַלטען די בעשיידענהייט, צוריקהאַלטונג, דאָס צניעות, וואָס איז געווען דער שטענדיגער אידעאַל פון דער יודישער פרוי און צו פערקניפען מיט די נייע אויפגאבען, און אויך ווען די נייע אויפגאַבען רופען אַרויס די פיהרערינס אויף דער גאַס פון לעבען אויף די טריבונע פון פאָליטישע פערזאַמלונגען, זאָל עס אייך געלונגען צו געפינען די סינטעזע פון ווייבליכקייטס־אידעאַל און אונזערע אמהות: שרה, רבקה, רחל, לאה מיט דעם מרים־גייסט, וועלכער האָט אין זיין גאַנצער ציכטיקייט דעם לויב פון ג—ט מיט פויק און טאנץ אין דער וועלט בעקאנט געמאכט.

פראנקפורט אַם־מיין, ב׳ אמור פ״ט.

יעקב ראָזענהיים

בעגריסונג פון מיטגליד פון מענער־ראַט ביי דער בנות־צענטראַלע הרה״ג ר׳ ש. ד. לאָסקי שליט״א (סאמפאָלנער רב)

צו די צווייטע לאַנדעס־קאָנפערענץ פון בא״י אין לאָדז

אָהן התפעלות, אָהן עפעקטיווע ריהרעוודיגקייט, מוז דאָך יעדעס אויפריכטיגע יודישע האַרץ דערפרייט ווערען, זעהענדיג אַז דאָס רעליגיעזע בעוואוסטזיין ביי דער יונגער יודישער פרוי איז שוין ארויס פון פליסיגקייטס־סטאדיום און אָנגענומען א ממשות׳דיגע פאָרם, וועלכע האָט שוין בעוויזען צום צווייטען מאָל צוזאמענפיהרען די בעסטע פרויען־כחות, בעגייסטערט און בעזעעלט פון דעם געמיינזאַמען אידעאל, זיך צו בעראַטען וועגען די ריכטליניען פון דער ווייטערדיגער הייליגער אַרבייט. בעשיידען איז געווען די התחלה, בעשיידען ווי דאָס אַמאָליגע וואנדערענדע פרויען־געצעלט פון אונזער אור־מוטער, אָבער שוין זענען קענטיג די ווענט פון דעם מאָנומענטאַלען היכל וואָס וועט דעם אינהאַלט פון דעם דאָזיגען געצעלט אין זיך אַריינעמען און איהם אין א פעלזען־פעסטען בנין עדי־עד פערוואַנדלען.

זאָל עס זיין דער ווילען פון אַלמעכטיגען אַז מיר זאָלען זוכה זיין אָט די דאָזיגע עזרת־נשים פון יודישען מקדש, צו זעהן אין איהר גאנצער פאָלקאָמענהייט, אין איהר גאַנצער פראכט און הערליכקייט, און זאָל „בנות אגודת ישראל“ זיך ווירקליך אידענטיפיצירען מיט „בונות אַגודת ישראל“, יהי״ר שתשרה שכינה במעשה ידיכן!

סאמפאָלנא, ט׳ אייר פ״ט **שמואל דוד לאָסקי** אב״ד דפה

אַ לענגערער בעגריסונגס־בריף איז אויך דערהאַלטען געוואָרען פונ׳ם פרעשאָווער רב, הרה״ג ר׳ משה חיים לויא שליט״א (געוו. שאַצער רב), וועלכען מיר וועלען צוליב מאַנגעל אין פלאַץ געבען ערשט אין קומענדיגען נומער—פון דעם פרעזידיום מיטגליד פון דער אגודה־צענטראַלע אין וואַרשא הרב יצחק מאיר לעווין שליט״א איז דערהאַלטען געוואָרען פאָלגענדע טעלעגראַפישע בעגריסונג: „אחותנו את הי׳ לאלפי רבבה ובך תברך „אַגודת ישראל“!

בעגריסונגס־בריף פון פרוי הערצאָג — נוי־יאָרק

ליבע פריינדינס!

איך בין דורכגעדרינגען מיט דער שטארקער שמחה דאָס דער געדאנק פון צוזאַמענרופען דעם אַלגעמיינעם לאנד־צוזאמענפאָהר ווערט ענדליך פערווירקליכט. איך בעדויער פון טיפען הארצען דאָס נישט קענען בייוואוינען דעם דאָזיגען יום־טוב מיט אייך ווידער צו זעהן און דאס געפיהל פון אייניגקייט מיטצופיהלען. איך פערזיכער אייך דאָס איך שטרעב מיט אייך צו זאַמען צו בעזייטיגען די שוועריגקייטען וואָס האַלטען צוריק די ענטוויקלונג פון דער בנות־בעוועגונג. און אויף וויפיל עס וועט בעזהש״י געלונגען, וועט די צוקינפט בעווייזען.

איך ערלויב מיר אויף אייניגע בעמערקונגען צו ציהען די אויפמערקזאַמקייט פון אייער צוזאַמענפאָהר: 1) דער ערשטער שריט צום נוצען פון דער ווייטערער ענטוויקלונג, דאַרף זיין דער פיהרערין־קורס און ווען מיר וועלען האָבען די געהעריגע פיהרערינס, וועלכע זאָלען בעזיצען די געהעריגע מאָס אָרגאַניזאַטאָרישער געשולטקייט און אַ גרויסע מאָס יודיש־אַלגעמיין־וויסען, וועלען זיי ממילא די בנות־אָרגאַניזאַציעס פיהרען אויף דער געהעריגער ליניע. 2) די צענטראַלע דאַרף אַריינגעבען מעהר לעבענס־קראַפט און שטאַרקער פלעגען די אָרטס־גרופען. 3) די צוזאמענארבייט פון בית יעקב און בא״י און זייער געגענזייטיגע שטיצען זיך האַלט איך פאר אונבעדינגט וואונשענס־ווערט.

מוט און אויסדויער, פלייס און זעלבסט־ערציהונג, אַרבייטען מיט פרייד, טיפע אינערליכע שמחה פאר דער גרויסער אויפגאַבע, ווינש איך אייך פונ׳ם טיפען האַרצען — חזק!

שרה הערצאָג

עס זענען נאָך דערהאַלטען געוואָרען אַ רייהע שריפטליכע און טעלעגראַפישע בעגריסונגען פון: —

ד״ר ש. דייטשלענדער — לייפציג; לייב פיינגאָלד — רייכענהאל; ד״ר שלמה עהרמאַן, יעקב לאנדא — פראנקפורט; מאיר שווארצמאן—באזעל; ה. גאאדמאן—לאָנדאָן; ב. א. י.—וויען; צענטראלע פּ. א. י.—ווארשא; ד״ר בנציון פעסלער — קאלאמיי; לאַוניק י. מ. העבער—קאליש; שמחה משה פראגער — ווארשא, דר. מרדכי ראָזנער—ווארשא; ישעי׳ כלאָדניק — ווארשא; נטע פלונסקער — שערפּץ; נ. ש. פערלאָוו—סטאַלין; ישראל אייזענבערג —וואַרשא; אברהם זילבערבערג—וואָלבראָם; ש. קויפמאן—יאראָסלאוו; פעסא זײַעמבא — ווארשא; חנה ליבערמאן — וואנילאוו; סעקרעטאַרין לאנדא — קראָקא; לעהרערין הירש — טשענסטאחאָוו; הרבנית פרידלינג—ביסקאָוויטץ; הרבנית סילמאן—ראדאָגאָשטש; לעהרערין יערוזאַלעם—קוטנא; לעהרערין טייטעלבוים — טשאָרטקאָוו.

חוץ די דערמאָנטע טעלעגראמען און בריף זענען אויך דערהאַלטען געוואָרען הונדערט טעלעגראַמען פון ב״י פערוואלטונגען, 60 טעלעגר. פון בנות־גרופען און הונדערט טעלעג. פון אַגודה אָרגאניזאַציעס אין פערשידענע שטעט.

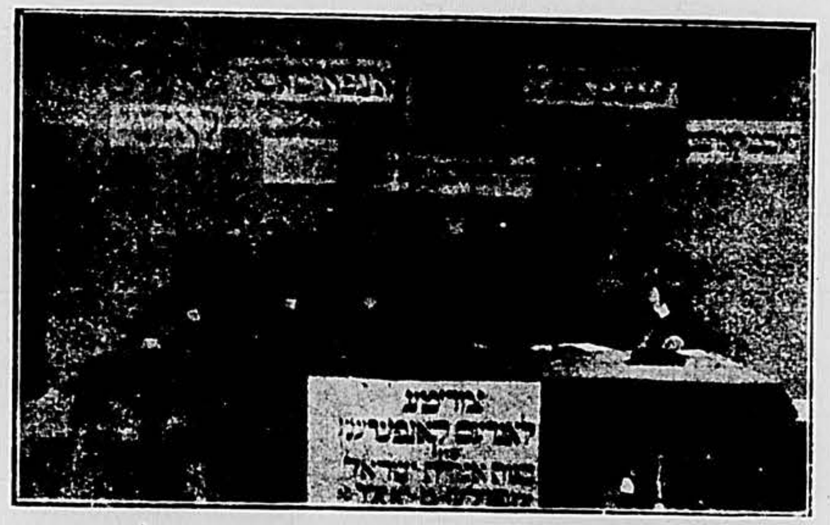

די מיטגלידערינס פונם קאָנפערענץ־ביוראָ ביי דער אַרבייט

נאך דער צווייטער „בנות"-קאנפערענץ אין פוילען.

שיר המעלות בשוב ה׳ את שיבת ציון היינו כחולמים (תהלים)

און דאָס אַלעס איז שוין נישט מעהר קיין חלום! יאָ, ערשט נישט לאנג איז עס טאקי א חלום געווען, אָבער איצטער איז עס מעהר נישט קיין פוסטע פאַנטאזיע נאָר א פאקטיש געשעהעניש. אָט שוועבען פאר מיינע אויגען די הערליכע בילדער פון דעם וואָס מיר האָבען אין לאָדז געזעהן. די בעגייסטערטע שעה׳ן פון די קאָנפערענץ-טעג, וועלען פאר מיר בלייבען אייביג איינגעקריצט אין זכרון. דער וויגער חלום, וועלכער איז אין מיין טאָג-בוך פערנאָטירט געוואָרען איז ערשט שפּעטער אין לאָדז מקוים געוואָרען.

אָט זיץ איך אין זאל וואו ס׳געפינען זיך צווייהונדערט דעלעגאַטינס, וועלכע פערטרעטען הונדערט שטעט, טויזענדער מיטגלידערינס און על כולם פיר הונדערט מיידלעך און פרויען געסט פון פערשידענע שטעט. זיי זענען זיך צונויפגעקומען אין דער שענסטער צייט פון יאָהר אין פריהלינג, בכדי אָנצוזאָגען די בשורה דעם יודישען פאָלק פון א נייע פריהלינגס-תקופה פאר׳ן יודישען גייסט, ביי די שוין פון א סך בעטראַכטע, אלס פערוועלקטע נשמות פון יודישע טעכטער.

אָז יאמרו בגוים... ווען פרעמדע זענען געקומען צו אונז, אין דער צייט ווען נישט-רעליגיעזע זשורנאַליסטען און ליטעראַטינס זענען געקומען הערען, ווי אזוי יונגע מיידלעך רעדען היינט נישט פון קינאָ און טעאטער, און נישט פון מאָדע און לוקסוס, נאָר גאָר זיך צו אָרגאניזירען אין קאמף געגען אלע מאָדערנע נישטיגקייטען, איז עס טאקי א גוטער סימן, וועגען תורה, עבודה און גמילת חסדים, האָבען די דעלעגאַטינס גערעדט און דעבאטירט און ווי גרויס איז מיין שמחה צו האָבען דערלעבט, אז די קינדער פון מיינע גייסטיגע שטרעבונגען, זעה איך איצט ביי זיך מיט אזא ערנסט און מיט אזא התלהבות אדורכגעדרינגען.

און הגם איך מייד אויס תמיד צו רעדען עפענטליך, האָב איך דאָס מאָל נישט געשוויגען. און דער גורל איז אויף מיר געפאַלען צו רעדען וועגען דעם וואָס איך בעטראַכט אלס דער עיקר-העקרים פון די בנות-אויפגאַבען און נעמליך, דאָס צניעות פראָבלעם, וואָס שטארקער און וואָס גיכער צו געפינען דערפאר א לעזונג.

דוקא די פראגע ווי אזוי וואָס מעהר צו בעוועגען אונזערע שוועסטערן מיט׳ן צניעות-גייסט צו זיין דורכגעדרינגען סיי אין לבוש, סיי אין דער האלטונג — איז די שווערסטע פראגע, אָבער אויך אין דער היגזיכט האָב איך געזעהן, דערנעהנטערן מיר זיך ב״ה אלס מעהר צום ציל.

„עבדו את ה׳ בשמחה" — דאָס איז אונזער דעוויז — אַרבייטען פאַר די יודישקייט׳ס-אידעאַלען מיט דער גרעסטער פרייד, דרינגט אלץ מעהר אַריין אין דעם בעוואוסטזיין פון די בנות-ישראל. און דאָס גיט אונז די בעסטע גאַראַנטיע אז מיר וועלען אין דעם שווערען קאמף געגען מאָדע און לוקסוס, אויך אַרויס געקרוינט מיט אַ נצחון.

און געשלאָסען האָט זיך די קאָנפערענץ און די דריי אימפּאָזאַנטע קאָנפערענץ-טעג האָבען זיך געענדיגט און שטאַרקער איז געוואָרען אונזער פעראייניגונג, פעסטער, אָרגאַניזירטער איז געוואָרען די בנות אגודת ישראל. אמת פאַר דריי יאָהר צוריק, האָבען מיר נישט געגלויבט אין דער בנות-בעוועגונג און ס׳האָט א סך פון אונז געדוכטען אז דאָס איז נישט מעהר ווי א קינדער-שפּיל, אָבער במשך די דריי יאָהר, האָט זיך די בעוועגונג גערוקט פאָראויס און די לעצטע קאָנפערענץ האָט בעוויזען אז אַ ניי פרויען-דור איז אויסגעוואַקסען און א גאַנץ ניי יודיש-רעליגיעז דור וועט אויפבויען דאָס פאָלק ישראל.

צו אייך ליבע שוועסטער וויל איך אָבער ווייטער אַפּעלירען: לאָמיר בעטראַכטען פאַר׳ן גרעסטען שונא אויף אונזער יעצט ניי-אָנגעצייכענטען אַרבייטס-וועג די גרויסע דאגות פון טאָג-טעגליכען לעבען. זאָלען מיר נישט פערגעסען אין די בעגייסטערטע מינוטען פון דער קאָנפערענץ, וועלכע מיר דאַרפען בעטראַכטען ערשט אַלס אָנפאַנג פון אונזער אַרבייט. יאָ די התחלה פון אונזער דעמאָנסטרירען די גרייטקייט צו אַרבייטען פאר אונזערע הייליגקייטען איז געווען אַ שעהנע, א אימפּאָזאַנטע, מיר דאַרפען אָבער נאָך דער דאָזיגער התחלה די אויף זיך גענומענע בעשלוסען דורכפיהרען אין לעבען. — „לא המדרש עיקר אלא המעשה" — פון די שעהנע ווערטער וואָס מיר האָבען אויף דער קאָנפערענץ געהערט קאָן נאָך גאָרנישט געבויט ווערען.

פון ווערטער דאַרפען מיר איבערגעהן צו מעשים, צו גרויסע און שטאַרקע מעשים, בכדי צו פערפולקאָמען אונזער גראַנדיעז-ווערק, אזוי דאָס אונזער לעבען, שטרעבען און ווירקען זאָל זיין איין גרויסער קדוש-השם אלס צייכען פאַר די שפּעטערדיגע דורות.

און ווי שווער ס׳זאָל אונז אַלץ נישט אָנקומען, די אַרבייט פאַר אונזערע ציעלען, דאַרף דאָס אונז נישט אָפּשרעקען — ווייל, הזורעים בדמעה ברנה יקצורו!

שרה שענירער

קאנפערענץ-בעטראכטונגען

ווען כ׳האָב ענדליך דעם דעקאָרירטען קאָנפערענץ-זאַל איבערגעטרעטען, און זיך צונויפגעמישט אין געווימעל פון שטעט און שטעטלעך, דעלעגאַטינס, האָב׳ך זיך געטראַכט: מ׳דאַרף א סך מאָל נאָר איין שטיין אָוועקנעמען און דאַן עפּענען זיך שוין נייע וועגען.

ס׳ליגען אָבער אַף הונדערטער יאָהרען שטיינער, וועלכע ווערען פון אָרט נישט גערירט. וועניג איז דאָ אזעלכע, וועמען די שטיינער שטערען דעם וועג. זיי קלאַפּען זיך און פאַלען, זיי בעשולדיגען אַלעמען נאָר אַליין די האַנד אויסשטרעקען, זיך אָנשטרענגען, ניין, דאָס טהון זיי נישט! עס זענען ווידער פערהאַן אזוי גערופענע קלוגע, וועלכע געהן בעסער מיט קרומע וועגען, איידער דעם גלייכען אויסצובעסערן, זיי לאַכען זעהענדיג, ווען איינער שלעפּט אַוועק די שטערונגען. צו-וואָס? דו נאַר! — זאָגען זיי אָפּט, דו מוזט זיך פאַר אַנדערע אָנאַרבייטען?

דעם שווערען קאָלאָסאַלען, מיט מעך פון צעהנדליגער יאָהרען בעוואַקסענעם חנוך-הבנות-שטיין, האָבען צוויי פרויען הענד און אפשר גאָר נאָר אַ בלויז הארץ א שטויס געטהון. רייסט זיך שוין יעצט א מחנה דעם שטיין ווייטער צו שלעפּען ווייטער צו קאָלערען. עס קלאַפּען די האמערס, איהם צו-ברעקלען. ווייל זיינע קלענסטע שטיקלעך זענען שווערע צעטנערן...

און אָט זעה איך שטערן׳ס געקנייטשטע, אויגען אָנגעשטרענגטע ערנסטע, אונטער׳ן זאָרג-לאַסט פון מאָרגען.

ס׳איז דער אַלגעמיינער מאָרגען פון דער יודישער גאַס, און פון יעדען בעזונדער.

כ׳פיהל אין די ווערטער פון יעדען דעם ציטער פון דער שטילער תפלה, אז אונזער אַרבייט זאָל נישט פערקרומען, נישט איינקלאַמערן זיך ווי א „רוטינע" נישט בלייבען ווי אַ „מומיע" ס׳איז א געבעט וועגען אַ אַגודה אחת, אַ „בנות אַגודת ישראל" אַ לעבעדיג-לעבען. כ׳זעה אָט דאָס יונגינקע ביימעלע ווי ס׳רייסט דער ווינט, צוליב וואָס עס בויגט זיך נאָך אזוי לייכט; וועט עס זיך דען גלייכשטעלען? אָט זעה איך א בוים אַ מעכטיגען, די זאָמען פון זיינע פירות פאַלען וויט, טיף, זאָלען זיי נישט פאלען אַזוי ווייט דאָס מ׳זאָל זיי חלילה נישט דערקענען, זיין טעם נישט געדענקען...

מ׳האָט זיך דאָך אַרויסגעלאָזט אויף וועגען צו אַרבייטען. זאָל זיך אונזער אַרבייט צוזאַמענטרעפען.

אָט איז מיין נאַטור, כ׳בין בייז אויף מיר. אין אזא פריידיגען מאָמענט פון זון און ליכטיגקייט, פאַרוואָס אַ ווינטער אומעט? ס׳איז געוואָרען געאַרבייט, גערעדט, אָנגענומען רעזאָלוציעס, און אַ הערליכער באַנקעט.

דאָס איז נישט קיין וואונדער, אזוי איז עס אומעטום. אַ סך מיינע חברות זענען צום טיש נישט צוגעטרעטען, מ׳קאָן די אַרבייט נישט איבערבייסען... כאָטש ס׳איז אזוי נאַטירליך.

ס׳האָט זיך געגלוסט צו זינגען „וטהר לבינו". אָבער לעבעדיג האָט געקלינגען דאָס הלל-געזאנג, אָדער „ערוואך", אָדער „אדון-עולם", ביים סערווירטען טיש ווי מ׳האָט זיך געזאָגט חזק!

און שטיל האָבען א סך זיך אַליין געזאָגט: חזק! שטאַרק מוז מען זיין. די וויכטיגע שווערע פראָבלעמען, וואָס זענען אויף דער קאָנפערענץ אַרויסגעזאָגט געוואָרען, צו בעאַרבייטען.

אין דער באַהן איז פרעהליך. די פּנים׳ער פון די יונגע דעלעגאַטינס שטראַהלען. שוין פאָהרען מיר א היים צוריק צו דער אַרבייט; טראָגט דען נישט יעדער איהר בית יעקב אין האַרץ? האָט נישט יעדער איהר בנות?

אויב אַזוי ווי איז די פערבינדונגס-קייט? ווען יעדע וויל איהר מאָדעל רעאַליזירען?

*

טשענסטאָכאָוו! מיר שטייגען איבער. אויף דעם באַהן-הויף די דאָרטיגע לעהרערין מיט בחנ׳טע יונגע מעדלעך. איהרע שילערינס און „בנות". זיי האָבען געוואוסט מיר פאָהרען אַ דורך, געקומען דערען א פּאָר ווערטער. זיך זעהן, די ליבע קלוגע אויגען קוקען נייגעריג. פרעגען אָהן ווערטער. מ׳האָט זיך גאָרנישט געדאַרפט בעקענען, מיר קענען זיך. נישט געזאָרגט! עס בינדט אונז פעסט די תורה, זי איז די פערמיטלערן, זי איז דאָך אונזער דעוויז, אונזער לאָזונג.

זאָל זיך קיינער נישט שפּילען און נביאות זאָגען! זאָל די פרעסע נישט זעהן קיין פערדינסט פאר זיך. אינדערצייט. ווען מיר זוכען נישט פאַר זיך אַליין, נאָר פאַר׳ן אויפלעבען פון אַ אמת-יודיש-פאָלק.

מיר וועלען אַזוי שנעל מיט קיינעם זיך נישט בעקענען, ווייל זייערע וועגען איז דאָך אונז שוין לאַנג בעקאַנט!

מיר געהן זיכער. און כאָטש „אל תאמין בעצמך עד יום מותך", אָבער ווען מיר וועלען פערקרומען, איז זיכער נישט, ווייל פון יעגער זייט געפעלט אונז, נאָר עס וועט חלילה זיין א סימן, דאָס מיר האָבען אונזער אויפגאַבע נישט פערשטאַנען, נישט געווען נאָך ראוי דערצו.

און ס׳וואָלט געווען שרעקליך, ווייל ס׳האנדעלט זיך נישט אין א בלעטעל פון יודישען-בוים, נאָר אין קערן, אינם שורש פון יודישען לעבען.

אין דערפאַר מוזען מיר אַרבייטען ראוי צו-זיין צו פערשטיין, כדי נישט צו פערקרימען.

זאָל השם-יתברך טאַקי אונז מסייע זיין אז די פּאַלשע נבואה זאָל צורינען ווערען!

חזקו, חזק בשם ה׳ וישראל!

בת-עמי

קאנפערענץ-איינדריקען

מיט א קלאַפּענדיג הארץ בין איך געגאַנגען אויף דער קאָנפערענץ. עס האָט מיך געשראָקען, עפּעס האָט אין מיר געציטערט פאַר א דורכפאַל, ווער ווייס — האָב איך מיר געקלערט — צי מיר פרויען וועלען קאָנען אַדורכפיהרען מיט׳ן געהעריגען ערפאָלג אזא ריזען-אַרבייט ובפרט נאָך, מיר אָרטאָדאָקסישע פרויען, וואָס זענען נאָך אזוי ווייניג בעקאַנט מיט דיסציפּלין פון דער אָרגאַניזאַציע.

איבערטרעטענדיג אָבער די שוועל פונ׳ם גרויסען זיצונגס-זאַל, איז די גאַנצע שרעק פון מיר פערשוואונדען געוואָרען. איך האָב פאַר זיך דערזעהן אַנ׳אַרמעע יונגע יודישע טעכטער מיט א פעסטער איבערצייגונג אין דער הייליגקייט פון אונזער אַרבייט און מיט א פעסטען גלויבען אין דער צוקונפט און דאָס וואָס איך מיר געשטאַרקט די האָפנונג, אז די קאָנפערענץ וועט געבען שענע רעזולטאַטען.

— — — — — — — — — — —

דער זאַל איז איבערפולט מיט דעלעגאַטינס. פון גאַנץ פוילען זענען זיי געקומען. אָנהויבענדיג פון דער הויפּט-שטאָט ביז צו די פערוואָרפענסטע ווינקעלעך און אָפּגעלעגטע העקען אויף די קרעסען. און די אויגען גלאַנצען פאַר פרייד, מען איז פרעהליך און אויפגערוימט. חבר׳טעס פון פערשידענע שטעט בעקענען זיך. מען שטעהט אין קרייזלעך און מען דערצעהלט זיך וועגען דער אַרבייט, וואָס איז אָפּגעטהון געוואָרען אויף די ערטער. יעדע מינוט קומען אַריין נייע דעלעגאַטינס און מען גיט זיך שלום עליכם. אויף אַלעמענס פּנים׳ער איז אויסגעגאָסען פרייד אַלטע בעקאַנטע פון דער ערשטער קאָנפערענץ צוקושען זיך און מען שמועסט זיך דורך וועגען דער שווערער און מיהזאַמער אַרבייט, וואָס מען האָט אָפּגעטהון אין משך פון דער צייט וואָס מען האָט זיך נישט געזעהן. נאָר אָט הערט זיך דער קלונג פון א גלעקעל. אויף דער טריבונע בעווייזט זיך די בעקאַנטע עסקנות פרוי פאָגעל פון לאָדז. אין זאַל ווערט שטיל. אַלע זעצען זיך אוועק אויף די ערטער. עס געשעהט איצט עפּעס היסטאָרישעס. דער צוזאַמענפאָהר פון יודישע טעכטער ווערט אין דער מינוט געעפענט. פרוי פאָגעל בעגריסט די דעלעגאַטינס מיט א פּאָר וואַרימע הארציגע ווערטער און ווינשט הצלחה אין דער אַרבייט.

דער לאַנג ערוואַרטעטער צוזאַמענפאָהר איז געעפענט. מיט א הייליגען ערנסט אויפ׳ן פּנים פערנעמט דאָס פּרעזידיום זיין אָרט אויף דער טריבונע. אַלעמענס אויגען זענען געווענדעט צו דער ערנסטער געשטאַלט פון דער גייסטיגער פיהרערין, צו דער פרוי שרה שענירער, וועלכע קוקט אַראָפּ מיט אזא נחת-רוח אויף די „קינדער", וואָס זי האָט אויסגעהאָדעוועט און ערצויגען. פּלוצלינג ברעכט אויס א שטורם מיט אַפּלאָדיסמענטען. פרוי שענירער שטעלט זיך אויף פון איהר אָרט און בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר. זי רעדט וואַרים פון אין איהרע אויגען בעווייזען זיך טרעהרען, פאַר פרייד. איהרע ווערטער זענען פול מוט און גלויבען און ווען זי ענדיגט ברעכט אויס א שטורם מיט אַפּלאָדיסמענטען. דאַן הויבען זיך אָן די בעגריסונגען. עס בעגריסען א רייהע געזעלשאַפטען און אינסטיטוציעס און עס הויבט זיך אָן דער אינהאַלטס-רייכער רעפעראַט פון דער חבר׳טע ראָזענבלום אויס לאָדז וועגען די אידעאַלען פון „בנות אגודת ישראל" און דערמיט ווערט געשלאָסען די ערשטע פייערליכע זיצונג פון צוזאַמענפאָהר.

בת-אביחיל

צווייטער לאנד-צוזאמענפאהר פון „בנות אגודת ישראל” אין פוילען.

(אויספיהרליכער באריכט)

די פייערליכע ערעפנונג.

זונטאג, ט' אייר, דעם 19-טען מאי האלב 7 אווענד איז אין לאדז, אין גרויסען ענגלישען זאל (אלעיא 1-טער מאי 2) פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון דער צווייטער לאנד-קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל” אין פוילען.

אין זאל הערשט א אויסערגעווענליכע געשפאנטע שטימונג. הונדערטער דעלעגאטינס פון אלע עקען פוילען, און זיי ווארטען אומגעדולדיג אויפ'ן דאזיגען היסטארישען מאמענט. אלע ארומיגע זאלען זענען איבערפולט מיט געסט. פון אנגעזעהענע יודישע רעליגיעזע פרויען פון לאדז און פראווינץ. צווישען די געסט

— א גרויסער טייל פרויען פון דער נישט-רעליגיעזער אינטעליגענץ, וועלכע איז געקומען זעהן מיט אייגענע אויגען דעם נייעם טיפ פון דער יודיש רעליגיעזער טאכטער — „בנות אגודת ישראל”! דער זאל איז הערליך דעקארירט מיט פערשידענע לאזונגען.

ביים מזרח-צפונ'דיגען זאל-ווינקעל — א ספעציעל אויפגעשטעלטע טריבונע פאר'ן פרעזידיום. נאהנט ביים פרעזידיום א ספעציעלער טיש פאר פערבעטענע געסט. די עסטראדע איז רעזערווירט פאר'ן מענער-פרעזידיום און פרעסע. ביים מענער-פרעזידיום פערנעמען ערטער די ארטאדאקסישע פערזענליכקייטען און אגודה-פיהרער, ראטמאן א. ב. עקערמאן (ווארשא), וויצע פרעזעס פון לאדזער קהלה-ראט געוו. סענ. א. מענדעלזאן, און פרעזעס פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג ראטמ. ל. מינצבערג ו. פרעזעס פון לאדזער קהלה פערוואלטונג ה' בערגער, פרנס ר' יוסף וואידיסלאווסקי, אגודה-פארזיצער נ. שווארץ, ראטמ. י. בילויער, באנק-דירעקטאר מ. וואידיסלאווסקי, י. ל. ווערדיגער, א. אנד.

ביים ספעציעלען פרעסע-טיש פערנעמען ארט די פארשטעהער פון דער לאדזער און ווארשאווער ארטאדאקסישער און אלגעמיינער יודישער פרעסע.

די מיטגלידערין פון דער בא"י - עקזעקוטיווע פרוי פ א ג ע ל עפענט די פייערליכע זיצונג פון דער לאנד-קאנפערענץ מיט פאלגענדער רעדע:

זעהר חשוב'ע דעלעגאטינס און געסט!

שוין דריי יאהר זענען פאריבער זייט אויף אונזער ערשטען צוזאמענפאהר איז געהערט געווארען די ערשטע שטימע: „ב נ ו ת א ג ו ד ת י ש ר א ל!” און וואס זעהן מיר יעצט? — בא"י איז געווארען א פרעהליך געשעהעניש פאר דער גאנצער יודיש-רעליגיעזער וועלט. ברייטע מאסען פון דער יודישער פרויען-מחנה זענען גרייט זיך צו אפפערן פאר אונזערע תורה-אידעאלען, אלס סימן פונ'ם אגודה-בעוואוסטזיין ביי דער יודישער טאכטער איז די היינטיגע קאנפערענץ, וועלכע גיט אונז די פירות, פון דעם, וואס מיר האבען געפלאנצט מיט דריי יאהר צוריק.

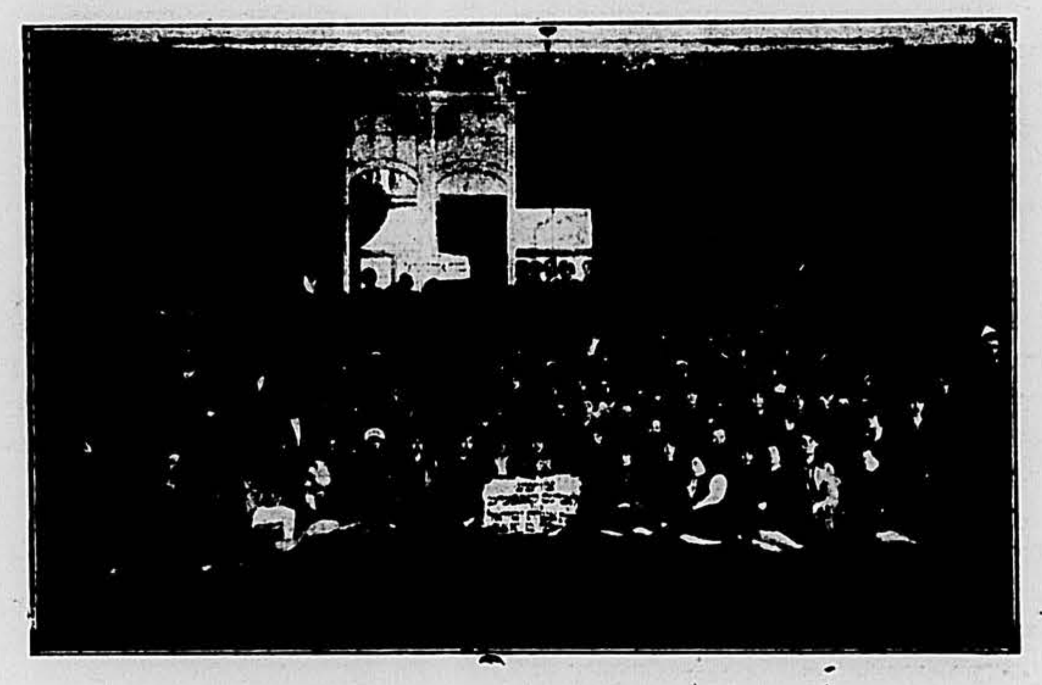

דאס אלגעמיינע בילד פון די דעלעגאטינס

די אנוועזענדע 200 דעלעגאטינס אהן ע"ה פון בערך 120 שטעט—רעפרעזענטירענדיג העכער 10.000 מיטגלידערינס — בעווייזען, אז אין דער יודישער פרויען-וועלט איז אויך וואך-געווארען דער געדאנק צו ארבייטען פאר אונזער הייליגען אידעאל! וועגען דער וויכטיגקייט פון דער קאנפערענץ איז איבריג צו רעדען, ווייל יעדע דעלעגאטין איז געקומען מיט'ן געדאנק ערנסט ווייטער צו בויען און פערפאלקאמען אונזער ערהאבענעם בנין —

בנות אגודת ישראל! מיר זענען שטאלץ דערויף, אז בא"י איז געבויט אויף די אייביג-יודישע יסודות און זענען געשיצט פון די ריזיג-פעסטע חומות הדת. און יעצט, בעת מיר זענען זיך צונויפגעקומען, כדי צו בעהאנדלען די וויכטיגע בא"י-פראבלעמען און אזוי ארום געמיינזאם בויען די יודישע צוקונפט אין גייסט פון אונזערע אידעאלען — בעגריס איך אייך אלע, דעלעגאטינס און געסט, מיט א הארציגען „ברוכות הבאות”. איך וויל האפען, אז אונזער טעטיגקייט זאל זיך פערברייטערן ווי רבי אלעזר בן עזרי' האט געזאגט, אז ווען עמיצער שאפט פיל און צייכענט זיך אויס מיט גרויסע מעשים, איז ער געגליכען צו א בוים, וועמענס צווייגען זענען וועניג אבער זיינע ווארצלען זענען טיפע און דעמאלט, אויב עס קומען-אן אפילו שרעקליכע שטורם-ווינדען בלייבט דער בוים פעסט שטעהן, ווייל זיינע ווארצלען זענען טיפע. אויך מיר „בנות אגודת ישראל”, זאלען זיין ווי אט-א-דער בוים. מיר ווייזען נישט דער אויסערליכקייט אזוי פיל פראכט און גלאנץ, אבער פאר דעם זענען די שרשים פון אונזערע אידעאלען אזעלכע טיפע, אז אפילו עס זאלען קומען די שטארקסטע שטורם-כוואליעס, וועלען זיי אונז נישט קענען אוועקרייסען פון דעם אייביגען יודישען מקור-החיים! מיר שטעהן פעלזען-פעסט אויף אונזערע פאלקס-פאזיציעס, וואס וועלען קיינמאל נישט צושטערט ווערען!

איך ווינש אייך אלע אין נאמען פון דער ביז יעצטיגער עקזעקוטיווע פון „בנות אגודת ישראל”, אז אונזער בנין זאל זיך צעוואקסען ווייט און ברייט און אלע יודישע פרויען און טעכטער זאלען מיר געווינען פאר אונזער ציעל! ביי גוטען ווילען און צוזאמענארבייט וועט דאס געשעהן! מיר האפען, אז אונזערע שטרעבונגען וועלען בעזה"י פערווירקליכט ווערען און איך ערקלער די צווייטע לאנד-קאנפערענץ פון בא"י אלס געעפנט! (אין זאל ברעכט אויס א שטורם פון אפלאדיסמענטען, מינוטען-לאנג דויערט די אוואציע)

פרוי פאגעל לאדענט-איין צום פרעזידיום די שעפערין פון דער בית-יעקב-בעוועגונג פרוי שרה שענירער (קראקא) אלס עהרען-פארזיצערין פון דער קאנפערענץ און די דעלעגאטינס: פרוי גוטער, פרל. ראזענבלום, פרל. סאבאטקא, פרל. אלשטיין — פון לאדז, פרל. ראזא (ווארשא), פרל. ראזא (בענדין), פרל. בארנשטיין (קראקא), פרל. שטאקמאן (בעלכאטאוו), פרל. גאלדער (זגיערזש), פרל. שייער (בלאשקי) און אלע עהרען-געסט ביים טיש נעבען פרעזידיום.

דער פרעזידיום-צוזאמענשטעל ווערט פון אלע דעלעגאטינס אנגענומען:

בעגריסונגען

דאס ערשטע ווארט צו א בעגריסונג בעקומט פרוי ש ר ה ש ע נ י ר ע ר. (שטורמישע אוואציעס).

פרוי שענירער האלט פאלגענדע בעגריסונגען:

טייערע קינדער, טעכטער פון פאלק ישראל! מען קען זיך קוים פארשטעלען מיין פרייד, אז איך האב די זכי' יעצט, דא, צו זעהן די פירות פון אונזער ארבייט פון אנהייב ביז היינט. בנוגע דער ארבייט פון „בנות אגודת ישראל” האב איך געשריבען א רייהע ארטיקלען אין בית-יעקב-זשורנאל — און וואס איך האב צו זאגען צו מיינע שוועסטער, זאג איך דורך דעם זשורנאל. איך וויל אייך נאר ווינשען, אז אין אונזער היינטיגער קאנפערענץ זאל רוהען א ברכה און אונז אלעמען זאל בעהערשען נאר אהבה ויראה, אונזערע אויגען זאלען זיין אזוי שטארק צו זעהן דעם אייבערשטענס וועגען, אז דורכדעם זאל השי"ת אונז העלפען, עס זאל אויפוואקסען א יודיש דור אין גייסט פון אונזער תורה און מצוות און וואס זאל טראגען טיף אין הארצען דעם הייליגען אידעאל פון אונזער „בנות אגודת ישראל”! זאל אונזער שטימע מאכען אויפציטערן די גאנצע יודישע פרויען-וועלט פאר דער יודישער תורה און איהרע הייליגע פליכטען!

(אלע דעלעגאטינס און געסט בעדאנקען די רעדנערין מיט לאנג-דויערענדע אפלאדיסמענטען)

פ ר ו י ג ו ט ע ר בעגריסט די דעלעגאטינס אין נאמען פון די לאדזער „בנות” און זאגט: עס איז געקומען די שעה, ווען די טריי-איבערגעבליבענע יודישע טעכטער, די שארית-הפליטה, זענען זיך צונויפגעקומען מיטצוהעלפען און מיטווירקען בויען דעם בית-ישראל. גרויס און הערליך איז דער דאזיגער מאמענט, ווייל, אז מיר גיבען א קוק צוריק צו זעהן ווי עס האט אויסגעזעהן אין דער יודישער פרויען-מחנה, איידער אונזער ארגאניזאציע איז געווארען געשאפען — זעהן מיר, אז נצח ישראל לא ישקר!

פאר טייל האט זיך געדאכטען, אז אונזערע גייסטיגע אוצרות זענען שוין רואינירט, נישטא חלילה קיין האפנונג צו דערהאלטען דעם יודישען גייסט; אין דעם מאמענט אבער פון העכסטער פערצווייפלונג האט זיך בעוויזען א ליכטיגער האפנונגס-שטראהל „בנות אגודת ישראל!

„שובי, שובי שולמית!” — האבען מיר דערהערט א שטים, וועלכע האט אונז גערופען צוריק צו קעהרען צום אמת'ן יודענטום!

מיר האבען די דאזיגע שטים, וועלכע איז געקומען פון „אגודת ישראל” אויפגענומען און היינט זענען מיר ווידער ווי אונזערע געשיכטליכע פרויען, גרייט זיך מוסר-נפש צו זיין — מיר געהען מיט שמחה צוריק צום יודישען גרויסען און אייביגען אידעאל—צו דער תורה!!!

מיר קאנען אויך נישט צופיל בעשולדיגען אונזערע שוועסטערן, די בלאנדזשענדע. מיר זענען דערין א סך שולדיג. דאס רעליגיעזע יודענטום האט זיי ביז איצט פערנאכלעסיגט. זיי זענען דעריבער מיטגעריסען געווארען מיט אנדערע, פרעמדע און טאקע פ ע ר ב ל א נ ד ז ש ע ט! יעצט, אז מיר רופען זיי האפען מיר, אז אויך זיי וועלען צו אונז צ ו ר י ק ק ו מ ע ן! אויך יעקב אבינו האט קיינמאל נישט פערצווייפעלט, איבער זיין פערשווינדענעם זוהן יוסף, ביז ער האט טאקי זוכה געווען אויסצורופען: ע ו ד י ו ס ף ח י! מיר יודישע טעכטער, וועלכע האבען תמיד געמיינט, אז אונזערע אלע שוועסטערן זענען פון אונז אפגעריסען, פערלוירען, זעהן יעצט, אז זיי זענען ב"ה נישט פערלוירען, זיי זענען ד א און גרייט אויף אונזער רוף מיטצוהעלפען אויפבויען די יודישע צוקונפט! מיר ווילען בויען נישט בלויז „בנות אגודת ישראל” נאר אויך „אגודת ישראל”. מיר ווילען זיין בויערינס פון אגו"י! און זאל אונזער קאנפערענץ דערצו פיהרען! (אפל.)

אין זאל בעווייזט זיך די שריפטשטעלערין פרוי ר ח ל פ יי ג ע נ ב ע ר ג (ווארשא), וועלכע איז ספעציעל געקומען צו דער קאנפערענץ זיך צו בעקענען מיט דער בעוועגונג — „בנות אגודת ישראל”. פרוי פייגענבערג פערנעמט א ארט אין דער סביבה פון א זשורנאליסטין פון א לאדזשער יודישער טאגצייטונג.

דאס ווארט צו א בעגריסונג בעקומט דער פרעזעס פון דער לאדזער קהלה-פערוו. ראטמ. ל. מ י נ צ ב ע ר ג, וועלכער זאגט:

אין האָב דעם כבוד אין נאָמען פון דער לאָדזער יודישער קהלה צו בעגריסען די היינטיגע קאָנפערענץ. די יעצטיגע קאָנפערענץ מוז מען אָנרופען נישט אַנדערש ווי כנסי׳ לשם שמים! וואָרין, אויב אין מאי, ווען רוב יונגע פרויען, בעמיהען זיך. וואָס־מעהר צו געניסען פון דער נאַטור, פערווײלען זיך, פערברענגען אין גערטנער א. ד. גל. — קומען זיך די בנות אגודת ישראל צונויף וועגען מחזק־זיין דאָס יהדות, איינפלאַנצען אין דער פרויען־יוגענד רעליגיעז־בעוואוסטזיין — זענען מיר בערעכטיגט דאָס אָנצורופען: כנסי׳ לשם שמים שסופה להתקיים. נאָכמעהר בעגריסונגס־ווערט איז די דאָזיגע ערשיינונג, ווען מיר פערטראַכטען זיך אין אונזער פערגאַנגענהייט, אין אונזער געשיכטע. בעת, ווען נאָר יודען האָבען זיך געפונען אין אַן עת־צרה, האָט אונז די יודישע טאָכטער געברענגט רעטונג און דערלייזונג. אין מצרים, ווען די יודען זענען געזונקען אין אָפּגרונד, מען האָט געמיינט, אַז עס איז שוין נישטאָ קיין רעטונג, זאָגען די חז״ל אַז „בזכות נשים צדקניות ישראל נגאלים!” אז אַ דאַנק די דעמאָלסדיגע רעליגיעזע פרויען האָבען די יודען זוכה־געווען צו דער גאולה. די יודען האָבען דאָך דעמאָלס געהאַט אונזער גרויסען מנהיג משה רבינו—און פונדעסטוועגען האָבען אונזערע חז״ל געהאַט דעם מוט צו זאָגען: אַ דאַנק די יודישע תורה־טרייע פרויען זענען די יודען אויסגעלייזט געוואָרען פון גלות.

ביים גרויסען נס פון פורים ווידער, איז די גאולה געקומען נאָר דורך אסתר׳ן. דאָס זעלבע אום חנוכה. ביים גרויסען העלדישקייט פון די מכבים—האָט אויך נאָר אַ פרוי צוגעפיהרט צום ענטגילטיגען נצחון. אַזוי ביי יעדער גאולה האָבען די יודישע פרויען גענומען אַ אַקטיווען אַנטייל.

און אָט יעצט, ווען איהר זענט זיך צונויפגעקומען מיט׳ן ציל צו היילען, גאַנץ מאַכען די שרעקליכע ריסען פון רעליגיעזען יודענטום,—פאַר וועלכען עס איז נישט געווען קיין האָפנונג אויף ערפאָלג אָהן דער מיטהילף פון דער יודישער פרוי — בעגריס איך אייך און ווינש: זאָל קומען דער מאָמענט, ווען אונזערע געשיכטע־שרייבער וועלען מוזען מודה־זיין, אַז אין שכר פון באַ״י, די נשים צדקניות איז געקומען אונזער גייסטיגע גאולה אין אונזער צייט — „וואָס אַגודת ישראל” האָט אויפגעשריבען אויף איהר פאָהן. זאָל די אַלגעמיינע אגודת ישראל קאָנען אויסזינגען איהר שירת הנצחון און איהר, היינטיגע מרים׳ס זאָלט מיט פויקען בעגלייטען אונז אויפ׳ן וועג צו דער קומענדיגער גאולה! (אפּל.)

דאָס וואָרט צו בעגריסען אין נאָמען פון צ. ק. פון „אגודת ישראל” אין פוילען, בעקומט ראַטמ. א. ב. עקערמאַן (וואַרשא), וועלכער האַלט פאָלגענדע רעדע:

זעהר געעהרטע קאָנפערענץ!

מיר איז אויסגעפאַלען דער כבוד צו בעגריסען דעם דאָזיגען היסטאָרישען צוזאַמענפאָהר אין נאָמען פון דער צענטראַלע פון אגו״י אין פוילען. איך רוף דאָס אָן היסטאָרישער צוזאַמענפאָהר, ווייל די געשיכטע פונ׳ם יודישען גלות, וועלכע ווייסט צו דערצעהלען וועגען איינצעלנע יודישע פרויען, וואָס האָבען געבראַכט רוהם און כבוד דעם יודישען פאָלק, ווייס אָבער נישט צו דערצעהלען אַז הונדערטער יודישע פרויען זענען זיך צוזאַמענגעקומען, כדי מקדש־השם צו זיין ברבים!

יעדער צוזאַמענקום וועגען יודישקייט, מחזק־זיין דעם דת, דאָס יהדות, — הייסט ביי אונז: קדוש השם ברבים!

היינט ט׳ אייר איז אַ נייער דאַטום פאַר דער לאָדזער יודישער קהלה, וועלכע האָט זוכה־געווען אויפצונעמען די טרייע יודישע טעכטער, וועלכע זענען זיך צונויפגעקומען צו בעטראַכטען ווי־אַזוי מקדש־השם־צו זיין ברבים! יעדע אַרט אַרבייט וועגען צוהעלפען פאַר יודישקייט, פאַר דעמאָנסטרירען דעם רעליגיעזען געדאַנק און דאָס רעליגיעזע בעוואוסטזיין, דאַרף בלייבען אויף אייביגען אָנדענקען, ווייל דאָס טרעפט זיך נישט שטענדיג.

וואָס, אייגענטליך, וויל אגודת ישראל אינ׳ם עפענטליכען לעבען אויסקעמפען? מיר ווילען אַז דאָס גאַנצע לעבען זאָל גערעגעלט ווערען אינ׳ם גייסט פון דער תורה און גראָד איז געפאַלען דער גורל אויף בנות אגודת ישראל צו ווערען געשיקט אויף דער פאָדערשטער קאַמפּס־פּאָזיציע. גראָד די פיזיש־שוואַכע מוזען שטאַרקער אַרבייטען און שווערער קעמפען. שטאַרקער קעמפען מיט דער אַרומיגער אַטמאָספערע, וועלכע איז פערפעסטעט מיט עם־הארצות, כפירה, אויסגעלאַסענקייט און אסימילאַציע. און ווייל איהר פרויען זענט אויסגעשטעלט אויף מעהר געפאַהרען, — מוזט איהר דעריבער שטאַרקער און בעוואוסטזיניגער אַרבייטען, כדי צו דערהאַלטען ישראל סבא. איהר האָט אויף זיך גרויסע אויפגאַבען, אָבער נאָך גרעסער איז אייער פעראַנטוואָרטליכקייט. מיר עלטערע אַגודיסטען וועלען אייך אודאי און אודאי צוהעלפען ביי יעדער אַרבייט, אין די ראַהמען פון יודישען דין.

בעת „ישראל שרוים בארץ” איז געווען דער דין פון ברענגען אַ עגלה־ערופה אויב עס איז געפונען געוואָרען אַ אומבעקאַנטער יודישער הרוג און דערביי צו זאָגען: „ידינו לא שפכו את הדם הזה”. קיינער האָט אַפילו נישט בעשולדיגט די עלטסטע אינ׳ם דאָזיגען מאָרד, אָבער דאָך האָבען גראָד די זקני־העדה זיך געמוזט פערטיידיגען. אין יודישען לעבען זענען פערהאַן היינט אַ סך גייסטיגע געפאַלענע און די יודישע אָרטאָדאָקסיע האָט זיך דערצו צוגעקוקט גלייכגילטיג. האָבען מיר זיך כסדר געפרעגט: צי קאָנען מיר זאָגען „ידינו לא שפכו את הדם הזה?” — איז געקומען פרוי שרה שענירער אונז אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דער געפאַהר וואָס אונז דראָהט און ווען מיר עלטערע אַגודיסטען, האָבען זיך גענומען צו דער מיטאַרבייט און האָבען די זכי׳ צו זעהן יעצט פאַר זיך אַ זעלכע שענע פירות פון דער אַרבייט, כדי צו דערהאַלטען אַן׳אמת יודיש דור — קאָנען מיר ערשט דרייסט זיך דערלויבען אויסרופען „ידינו לא שפכו את הדם הזה”!

איך ווינש אייך דעריבער, אַז איהר זאָלט מצליח־זיין אין אייער אַרבייט און אַזוי ווי דער איצטיגער צוזאַמענקום איז ב״ה לשם ולתפארת — אַזוי זאָל זיין אין אייער גאַנצע אַרבייט מזל וברכה און לשם ולתפארת פאַר׳ן גאַנצען יודישען פאָלק. (אפּל.)

ג. סענאַטאָר א. מענדעלזאָן בעגריסט אין נאָמען פון „אַגודת ישראל” אין לאָדז מיט פאָלגענדע ווערטער:

כ׳גלייב, אַז אַלע, וועלכע האָבען בייגעוואוינט די ערשטע קאָנפערענץ פון באַ״י, קאָנען ציהען אַ פאַראַלעל פון דעמאָלס ביז היינט. וואָסערע פרוכטען עס האָבען אַרויסגעגעבען די דעמאָלסדיגע זאָמען. אויב מיר זעהן יעצט די ענטוויקלונג און צעוואַקסונג פון באַ״י — קאָנען מיר האָפען, אַז אויך אגודת

ישראל וועט צוקומען צום ציעל וואָס זי האָפט זייט׳ן ערשטען מאָמענט פון איהר ענטשטעהונג.

איך וויל נישט יעצט רעדען וועגען אַלע אויפגאַבען פון די פרויען, ווייל אין דער תורה זענען פערהאַן אַ סך מצוות וואָס פרויען זענען מחויב מקיים־צו־זיין פונקט ווי די מענער. כ׳וויל נאָר בעמערקען וועגען איין אָרט אין דער גמרא, וואו עס ווערט געפרעגט: „מיט וואָס קאָנען די פרויען זוכה־זיין מעהר ווי די מענער? — מיט׳ן ברענגען די קינדער אין ג—ט׳ס הויז!” דאָס בעדייט, אַז די פרוי דאַרף האָבען דעם געהעריגען אויפזיכט איבער דער דערציהונג, ווייל מענער זענען פערנומען מיט פערשידענע מאַטעריעלע זאָרגען. מיר לעגען דעריבער גרויסע האָפנונגען אויף דער בנות בעוועגונג, זי וועט אונז געבען אין דער צוקונפט די ריכטיגע מוטערס און דאָס איז אונזער האָפנונג! (אפּל).

דער לייטער פון צ.ס. רעד. א. ג. פרידענזאָן מעלדעט, אַז ס׳זענען אָנגעקומען אין צ.ס. בערך 300 בעגריסונגען פון אוּודות, אַלע ב״י שולען און פון פיעל פריינד פון פוילען און אויסלאַנד און לייענט פאָר פון זיי די וויכטיגסטע (די בעגריסונגען גיבען מיר אויף אַ בעזונדער אָרט אין היינטיגען נומער).

ה׳ פרידענזאָן בעמערקט דערביי אַז פון דעם אַלעם איז צו זעהן, אַז די קאָנפערענץ האָט אַרויסגערופען גרויס אינטערעס אין דער גאַנצער וועלט. כ׳וויל אָבער ביי געלעגענהייט — ערקלערט דער רעדנער — בעגריסען אין נאָמען פון בית־יעקב־זשורנאל, וועלכער איז אויך עפּיס אַ שטיקעל מחותן מיט דער היינטיגער שמחה... (שטאַרקע בעוועגונג און הייטערקייט אין זאַל). כ׳וויל נישט יעצט אַגיטירען פאַר׳ן זשורנאַל, ווייל אַז איהר גייט נאָר אַ דורך דעם קאָרידאָר פון קאָנפערענץ־זאַל און זעהט אַפילו די בלויזע הילעס פון די ב״י אויסגאַבען במשך זיין זעקס יעהריגער עקזיסטענץ — איז דאָס שוין אַ בעוויז אויף די לייסטונגען פונם זשורנאַל. איך וויל נאָר צוגעבען אַז די לייטונג פון דער רעדאַקציע „בית יעקב”, וועלכע האָט אָרגאַניזירט די היינטיגע קאָנפערענץ, און בכלל מיט שווייס און נויט געאַרבייט פאַר דער גאַנצער זאַך, אָט מיר פיהלען זיך טיף געריהרט פון דעם מאַסען־צוריקקעהר פון דער פערפרעמדטער יודישער טאָכטער, וועלכע האָט צוריק געפונען דעם דרך הישר, דעם גליקליכען וועג פאַר זיך און פאַר׳ן גאַנצען כלל ישראל, די רעדאַקציע פון זשורנאַל ווינשט זיך „כשם שזכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו” אַזוי ווי מיר האָבען די זכי׳ געהאַט דעם צוזאַמענפאָהר צו אָרגאַניזירען, זאָלען מיר אויך זוכה־זיין צו קענען ווייטער מיטווירקען ביים דורכפיהרען די בעשלוסען, וואָס וועלען פון אָט דעם היסטאָרישען צוזאַמענפאָהר ווערען אָנגענומען. (אפּל.)

נאָכדעם ווערט ערקלערט אַן׳הפסקה אויף 15 מינוט, צוליב זמן־מנחה.

נאָך מנחה ווערט די זיצונג געפיהרט אונטערן פאָרזיץ פון פרל. ראָזא (בענדין).

דאַן האַלט אַ לענגערע בעגריסונגס־רעדע דער פאָרשטעהער פונ׳ם מענער־ראַט ביי דער בנות־צענטראַלע ה׳ ד. ה. זילבערשטיין (לאָדז):

געעהרטע דעלעגאַטינס! ווען אין אַ צייט פון גייסטיגער ירידה אין וועלכע מיר לעבען, האָבען מיר די זכי׳ צו זעהן דעם יעצטיגען צוזאַמענפאָהר, גיט דאָס אונז מוט און האָפנונג אַז די בנות־ישראל זענען ענדליך צוריק מיט אונז, מיט׳ן געזונדסטען טייל פון ישראל!

קיינער פון אונז, מענער, קאָן נישט לייקענען, אַז אַגודת־ישראל איז געקומען צום לעבען מיט אַ גרויסער פערשפעטיגונג און דעריבער איז אַ סך, אַ סך פערלוירען געגאַנגען. „בנות אגודת ישראל” איז אָבער נאָך יונגער, איהר פערגאַנגענהייט נאָך אַ גאָר־קורצע, אָבער איהרע דערגרייכונגען זענען שוין גרויסע. מען דאַרף אָבער נישט פערגעסען, וויפיעל יודישע טעכטער זענען פון אונז פערלוירען בלויז דערפאַר וואָס די אָרגאַניזאַציע באַ״י איז מיט אַ פערשפעטיגונג געקומען צום לעבען? — מיר האָבען נישט ריכטיג געצאָהלט דעם חוב פאַר אונזערע שוועסטערן, מיר האָבען זיך נישט געהעריג פעראינטערעסירט מיט זייער גורל, זייער דערציהונג, און אַ סך האָבען מיר פערלוירען.

אָבער כאָטש מיר זענען געקומען אַ ביסעל צו־שפּעט, האָבען מיר אָבער ב״ה נאָכנישט אינגאַנצען פערשפעטיגט. מיר קאָנען יעצט מיט מוט זאָגען פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז היינט צו טאָג איז באַ״י, די מחנה פון אָרטאָדאָקסישע טעכטער, אין דער לאַגע פון „כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות”. איהר טריי־געבליבענע שוועסטערן זענט ווי אַ רויז צווישען דערנער. אויסגעוואַקסען ווען מען קוקט זיך צו צום לעבען פון דער היינטיגער תקופה וועלכע צייכענט־זיך־אויס מיט איהר דעמאָראַליזאַציע און הפקרות און בילדעט אויס אַן׳אַרמעע פון קאַנדידאַטינס פאַר זעלבסטמוירדע וועקט אין אונז באַ״י דאָס גרעסטע און שטאַרקסטע געפיהל פון פרייד, און עס איז נישטאָ די פעדער, וואָס זאָל קאָנען שילדערן די דאָזיגע ערהאַבענע אמת׳ע שמחה.

ביי דער יעצטיגער געלעגענהייט טאָרען מיר אויך נישט פערגעסען אויסצודריקען אַ דאַנק דעם ב״י זשורנאַל, וועלכער האָט קאָלאָסאַלע פערדינסטען פאַר דער באַ״י־אָרגאַניזאַציע. דער זשורנאַל האָט געוועקט, געמונטערט און גערופען אייך אַ הער הונדערטער יודישע טעכטער פון גאַנץ פוילען! נישט געלייגט קיין אַכט אויף שוועריגקייטען און קאָסטען, מיט׳ן איינציגען צוועק להרמת קרן התורה והדת, לכבוד קוננו, תורותנו ועמנו — און דאָס האָבען מיר טאַקי צו פערדאַנקען די מעכטיגע שטים פון דעם בית־יעקב־זשורנאַל!

אין דעם מאָמענט פערגעסען מיר אויך נישט אַז ס׳זענען אין די רייהען פון אונזערע געגנער פערהאַן מענשען וואָס פיהרען געגען אונז אַ קאַמף, אַ ביטער׳ן קאַמף און שעמען זיך נישט צו זאָגען און שרייבען: „מיר וועלען זיך אַריינרייסען אין אייערע שטובען און פון דאָרט אַרויסרייסען אייערע זיהן און טעכטער” איצט קאָנען מיר אָבער דרייסט ענטפערן: „מיר שרעקען שוין זיך נישט פאַר אייך”! מיר נויטיקען זיך אָבער אויך נישט אין אַריינרייסען צו אייך, ווייל אונזער קאַמף און ציעל איז אמת! און דער דאָזיגער אייביגער אמת איז פיעל, פיעל שטאַרקער פון אַלע אייערע פיילען און שפּיזען!

אויף דעם זאָגט שוין דער נביא: עס וועט קומען יענער ערהאַבענער מאָמענט ווען „ובאו האבדים והנדחים בארץ אשור” די וואָס האָבען געוואַנדערט, געבלאָנדזשעט און געזוכט נאַהרונג אויף פרעמדע פעלדער און אין פרעמדע גערטנער — וועלען אַליין צוריק קומען, זיי וועלען אַליין דערזעהן אַז זיי זענען פערבלאָנדזשעט, פערפיהרט געווען און שוין איצט הייבט־אָן

דידאָזיגע נביאה מקוים צו ווערן — ובאו! — די יודישע טעכטער קומען אַליין צוריק, צום יודישען פאָלק און זיין תורה און זיי פיהלען אז דער איינציגער ריכטיגער וועג פון דער יודישער טאָכטער איז **נאָר דער וועג פון „בנות אגודת ישראל!"**

די בעוועגונג „בנות אגודת ישראל" איז אויך מחויב צו פעראייביגען דעם אָנדענק פון פרוי שענירער, וועלכע האָט געזיהט די קערענדלעך און גאַנץ בעזונדער געבען אַ דאַנק רעד. פרידענזאָן וועלכער האָט זיך מיט מסירת הנפש בעמיהט די בעוועגונג זאָל אויפלעבען און אויפוואקסען, זייער נאָמען וועט פעראייביגט ווערען אין דער געשיכטע פון דעם ערוואַכטען רעליגיעזען יודענטום. (אפל).

אין נאָמען פון די טויזענט שילערינס אין די לאָדזער בית־יעקב־שולען האלט אַ הארציגע בעגריסונג לכבוד די קאָנפערענץ. די שילערין **פריידא גאָלדוואַסער** די יונגע שילערין רעדט אזוי ריהרענד וועגען די ליבע פון די קינדער צום בית יעקב־אידעאַל און זייער שטרעבען .ין דער צוקונפט צו זיין צווישען די טרעגערינס פון דער בנ ת־אָהן, אַז ביי אַלעמען אין די אויגען בעוויזען זיך טרערען פאַר פרייד און ווען זי ענדיגט איהר בעגריסונג דונערט דער גאַנצער זאַל פון אפלאָדיסמענטען וועלכע דויערען אייניגע מינוט.

נאָך די דאָזיגע בעגריסונג בעקומט דאָס וואָרט **פרל. ראָזענבלום** (לאָדז) צו איהר רעפעראַט א. ד. ט. „**די אידעאָלאָגיע פון „בנות אגודת ישראל"**, וועלכע זאָגט:

„אגודת ישראל" איז ענטשטאַנען כדי אויפצולעבען דאָס אלטע יודישע פאָלק און די אַלטע תורה! כדי אָבער קלאָר דאָס צו פערשטעהן מוז מען פריהער בעגרייפען, וואָס האָט דאָס יודישע פאָלק געוואָלט באַלד בעת זיין ענטשטעהונג? ווען דאָס יודישע פאָלק איז ארויס פון מצרים האָט עס נישט געוואָלט מאַכען קיין אויפשטאנדען, דורכפיהרען געוואַלט־טהאַטען פאַר אייגענ׳ם נוצען, נאָר האָבען אויסגעפיהרט דעם רצון פון ג—ט, וועלכער האָט זיי בעפרייט! די יודען האָבען יאָהרען לאַנג געוואנדערט דורך מדבריות און אויפ׳ן וועג געזעהן די גבורות־הבורא און פאַר זיי האָט זיך אַנטפלעקט דאָס גרויסקייט פון ג—ט און וואָס אַמאָל מעהר האָבען זיי אָנגעהויבען בעגרייפ ן דעם אמת׳ן מהות פון דער יודישער אמונה ביז עס איז געקומען **דער** מאָמענט פון מתן־תורה און דאַמאָלס איז געווען ערשט די געבורטס־שעה פון יודישען פאָלק — אַלס יודיש פאָלק!

דאָס **יודישע** פאָלק איז בעשאַפען געוואָרען אויף אַ אייבע נאַטירליכען אופן. די „פּאָליטיקער" האָבען דאָס אפשר נישט פערשטאַנען אָדער נישט געקענט פערשטעהן. מיר פערשטעהן דאָס אָבער יאָ.

אָט די נישט־גלייכע געבורט פון יודישען פאָלק אקעגען אנדערע פעלקער, האָט דעם עם־סגולה אַוועקגעשטעלט שפּעטער אין זיין געשיכטע, מיט אַ בעזונדערן בערוף און ספּעציעלע מיסיע־ערפילונג, וועלכע איז טריי אויסגעפיהרט געוואָרען דורך די בני־ישראל און בנות־ישראל מיט אַ שטרענגער דיסציפּלינירטער אויפמערקזאַמקייט אין יעדען דור.

אַלס „גוי קדוש" זענען די קינדער פון פאָלק ישראל **שטענדיג** געגאַנגען אויך אונטער דער אָנפיהרונג פון זיינע גייסטיגע מורי דרך, צוערשט זענען די מנהיגים געווען **די שופטים**, נביאים ונביאות, דערנאָך די תנאים, אמוראים א. אז. וו.

אָט למשל די סנהדרין, ווער זענען זיי געווען? זיי זענען געווען אַ חוץ גייסטיגע אויך די פאָליטישע פיהרער. און הגם מען האָט געשטרעבט אונטערצוגראָבען די מאַכט פון די סנהדרין, האָבען זיי פאָרט געהאַט די מאכט אין זייערע הענד און געהאַט דעם גרעסטען איינפלוס אויפ׳ן גאַנצען יודישען לעבען, נישט בלויז אין ארץ־ישראל נאָר אויך שפּעטער אין בבל בעת די גרעסטע ליידען, ביי די וויכטיגסטע, דעצידירענדסטע פראגען זענען אַלע געגאַנגען נאָר צו די רבנים, וועלכע זענען תמיד געווען די פיהרער פונ׳ם יודישען פאָלק און יעדער האָט זיך צוגעהערט צו זייער וואָרט און מיינונג.

שוין אין פיל שפּעטערע צייטען האָבען אָנגעפיהרט מיט׳ן יודישען לעבען דער „ועד ארבע ארצות", זיין וואָרט איז געווען ווי אַ גזרה און יעדער יוד האָט זיך דערצו צוגעהערט מיט׳ן גרעסטען דרך־ארץ.

און ווי האָט עס אויסגעזעהן מיט די יודישע פרויען אין דער געשיכטע? — עס האָט זיך פערשפרייט אַ מיינונג, אַז אונזערע פרויען האָט די תורה נישט געגעבען דעם געהעריגען כבוד און רעכט, אָבער, מיר זעהן דאָך, אַז נאָך ביי מתן תורה האָט ג—ט געזאָגט צו משה׳ן „כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל". פאַרוואָס האָט ג—ט זיך געוואָנדען צו־ערשט צו די פרויען? — ג—ט האָט געזאָגט, אז זי, די פרוי איז דער יסוד פונ׳ם הויז, זי האָט די וויכטיגסטע אויפגאַבען, זי דאַרף ערציהען דאָס פאָלק, איהרע אויפגאַבען זענען דעריבער גרויסע און פעראַנטוואָרטליכע, דעריבער מוז מיין ווענדונג זיין צום ערשטען צו דער פרוי.

אין דער געשיכטע פון אַנדערע פעלקער זעהט מען נישט. אַז די פרויען זאָלען פערנעמען אַ חשובער און וויכטיג אָרט פון מענער. נאָר די תורה לייגט גראָד איהר גרעסטען אכט אויף דער פרוי.

מיר זעהן דאָס טאקע אינ׳ם גאנצען לויף פון דער יודישער געשיכטע. ביי דבורה׳ן למשל, ווען קיינער האָט נישט געהאַט דעם מוט צום קאמף, צו דער רעטונג, האָט זי זיך געשטעלט אין די ערשטע רייהען און אויף איהר רוף, אַ דאנק איהר מוט, זענען אַלע מיטגעגאַנגען און געברענגט א הילף דעם פאָלק ישראל.

מיר האָבען אויך געהאַט א יודישע קעניגען **סאלאָמעא אַלעקסאַנדראַ** און אונטער איהר אָנפיהרונג צוזאמען מיט איהר ברודער שמעון בן שטח זענען יודען געזעסען יעדער אונטער זיין ווייַנשטאָק, געהאַט די ברייטסטע פרייהייט־רעכט. יודען האָבען שוין דעמאָלס איינגעפיהרט שול־צוואַנג, כדי די יודישע מאַסען זאָלען זיין בעוואוסטזיניג מיט דער ערהאַבענער לעהרע פון אונזער תורה. מיר שטעלען נישט אַרויס די פרוי אַלס קעמפערין, ווייל נישט. דאָס איז אונזער ציל. ביי אונז יודען פערשטעהען מיר צו שעצען די פרוי אלס שטילע מיטהעלפערין און מיטבויערין פון גאנץ ישראל.

ווען די מלאכים זענען געקומען צו אַברהם אָבינו און איהם געפרעגט: „וואו איז דיין פרוי שרה?" האָט ער זיי געענטפערט: „הנה באהל". דאָס איז געווען די גערעכטע אויפגאַבע פאַר דער יודישער פרוי און פאַר׳ן גאַנצען יודישען פאָלק, און **שרה האָט טאַקי** דורכ׳ן וואַכען איבער׳ן געצעלט פון

איהר פאַמיליע געגעבען דעם ערשטען ביישפּיל פון א בעוואוסטזיניגער פרוי. ביי איהר אין הויז איז דאָס ליכט קיינמאָל נישט אויסגעגאַנגען. זי האָט אזויפיל אויפגאַבען געהאַט, אַז זי האָט נישט דאָס הויז געקאָנט פערלאָזען!

די יודישע פרוי, שרה׳ס נאָכפאָלגערין, צינדט דעריבער איהרע ליכט אין שטוב, אין צענטרום. אַ גאַנץ יאָהר. הערפאר אָבער, אַז דער מאַן צינדט־אָן ס׳ליכט איין מאָל אין יאָהר אין חנוכה, זאָל מען עס זעהן אין דרויסען! זאָלען זיי זיך ווייזען פאַר דער גאָרער וועלט אלס די מכבּעער, וועלכע טראָגען אויך די פאָהן פון „מי כמוך באלים ד'!"

דאָס איז געווען דאָס יודישע פאָלק פון אַמאָל און דאָס ווילען מיר בנות אגודת ישראל, עס זאָל זיין אויך פון היינט און פון מאָרגען! (אפל.)

יודישע פרויען! קאָן עס דען נישט זיין אזוי אויך היינט?!

די אויסלענדישע פּרעסע שרייבט, אז אין פּוילען זענען ערהאַן די גרעסטע צאָהל אָרטאָדאָקסישע יודען, דאַגעגען אָבער די קלענסטע צאָהל אָרטאָדאָקסישע פרויען, אין אויסלאנד בפרט אין דייטשלאַנד איז די לאגע אַ בעסערע, די סבה דערפון איז דאָס, וואָס אין פּוילען האָבען די אָרטאָדאָקסישע עלטערן פערנאַכלעסיגט די בעציהונג פון זייערע טעכטער.

ענדליך אָבער אַ דאַנק דער שול בית יעקב און די אָרגאַניזאַציע בנות אגודת ישראל קומט אַ פערבעסערונג. אַלע יודישע טעכטער וואָס פיהלען און בענקען נאָך יודיש קומען צו אונז און וועלען בעזה"י זיין ביי אונז!

שוין די היינטיגע קאָנפערענץ ווייזט אונז, אַז מיר וועלען אין די נאָהנטסטער צוקונפט מיט פרייד שוין קאָנען זאָגען: מיר פערשטעהן שוין אַליין צו היטען דעם יודישען ווייַנגאָרטען. און עס איזווירקלעך א וויין־גאָרטען.

מיר אפּעלירען דעריבער צו אַלע יודישע טעכטער: קומט צו אונז, לאָמיר בויען די צוקונפט פון יודישען פאָלק און גייסט פון דער תורה — מיט׳ן אידעאַל פון „בנות אגודת ישראל"! (שט. אפל.)

דאָס וואָרט בעקומט **ראַטמאַן א. ב. עקערמאַן** (ווארשע) צו זיין רעפעראט א.ד.ט.:

„**אגודת ישראל אלס וועלט־אנשויאונג**", וועלכער זאָגט:

זעהר געהערטע דעלעגאַטינס! אינ׳ם לעבען פון אַ אָרגאַניזאַציע פונקט ווי אינ׳ם לעבען פון יעדען יחיד, זענען פערהאַן מאָמענטען יום־טוב׳דיגע און וואָכענדיגע. נאָך די ששת ימי בראשית איז געקומען שבת. נאָך ווינטער קומט פריהלינג, אזוי איז אויך עס אינ׳ם לעבען פון דער אָרגאַניזאַציע.

יעצט, נאָך דער פייערליכער ערעפנונג פון דער קאָנפערענץ קומט דער מאָמענט פון **חשבון הנפש!** עס קומט יעצט די צייט, ווען מ׳דאַרף זיך אָפּגעבען דין־וחשבון נישט בלויז איבער מעשים וואָס זענען געטהון געוואָרען, און וואָס פערפליכטען אויף ווייטער, נאָר אויך איבער דער אידעע גופא.

וואָס פערלאנגט פון אונז די אידעע צו וועלכע מיר זענען זיך דאָ צוזייפגעקומען כדי זי צו רעאליזירען? — דער ענדע־ציעל פון אַגודת־ישראל איז: „ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצון קונם בלבב שלם".

פערהאַן אָבער מענשען וואָס מיינען, אַז שאַפענדיז אַ געניגענדען און געהעריגען מענשען־צפאַראַט קאָן מען שוין קומען צום ענדע־ציעל פון אַ אידעע. טייל מיינען אַז דער צו צוקומען דארפען מיר זאָרגען וועגען אַנדערע פונקציעס פון דער בעוועגונג. דאָס אַלץ איז אָבער אַ גרויסער טעות, ווייל אויב עס וואָלט אַזוי געווען, וואָלט איהר, פרויען פּטור געווען פון די פליכטען, ווייל דאָס איז אַ „מצות עשה שהזמן גרמא" און איהר זענט דערפון פּטור.

איך וויל דעריבער יעצט פאַר אייך קלאָר מאַכען **אגודת ישראל אלס וועלט־אנשויאונג**, נישט אַלס בלויז אָרגאַניזאַציע.

יעדער בליק אין דער וועלט פונ׳ם יודישען פאָלק קאָנען איבערהויפּט פון אונז אגודיסטען, וועלכע פלעכטען די אייביג־יודישע פאָלקס־קייט, זיין געבויט נאָר אויפ׳ן יסוד פון זיינע געשיכטליכע געשעהענישען, איך וויל מיך צו־ערשט אָפּשטעלען אויפ׳ן מאָמענט פון דער **השכלה־עפּאָכע**. 60—70 יאָהר האָט זי געווירקט אין דייטשלאַנד. שפּעטער זיך אריבערגעוואָרפען אין אַנדערע מקומות. אומעטום געוואָרפען די לאָזונג: „השכלה" — „ליכטיג מאַכען" די פינסטערע יודען וואָס בלאָנדזשען און זיי אויסמענשלען" אָבער אנשטאט דעם האָט די השכלה־חברייא אָנגעטהון די יודען **אינגאַנצען אין אַ גויאישען מאַנטעל!**

וואָס איז געווען **דער** גרונד־געדאַנק פון השכליזם? — די יודען אַזוי ווי זיי זענען — טויגען נישט! מען דארף זיי איבערמאַכען, איבערניטשעווען — אַנדערע ווידער האָבען געוואָלט אַז דער יוד זאָל זיין „יוד" און גוי ס׳איז אַוועק א צייט און זיי האָבען זיך ארומגעזעהן אַז יוד און גוי קאָנען נישט וואוינען אין איין שטוב. — האָבען זיך טייל אָפּגע׳שמד׳ט — דאָס זענען די יורשים פון די מענדעלזאָנס!

דער משכילישער טייל האָט אָבער אָנגענומען אַ נייעם לבוש דעם „**נאציאָנאַליזם**", אָדער „**מאָדערנע יודישע קולטור**".

„די אַלטע יודישע קולטור — האָבען זיי געטענה׳ט — איז אָפּגעשטאָרבען און מען געהט שאַפען אַ „נייע". דער יוד פונ׳ם שטיבל, האנדל־וואַנדל — טויג נישט! און זיי האָבען אָנגעהויבען רעדען וועגען יודישער „רענעסאַנס".

ווען אָבער רעדט מען וועגען אויפלעבונג? דאַמאָלס, ווען עס איז דאָ אַ **טויטער**, אז קיין טויטער איז נישטאָ, רעדט מען נישט וועגען אויפלעבונג! דאָס יודישע פאָלק אַזוי גוט די יודישע קולטור לעבט ב"ה און פאַר אונז איז נישטאָ די פראגע פון **אויפלעבונג!**

דער יודישער נאַציאָנאַליזם, אָדער אַזוי־צו־זאָגען: די „יודישע" מאָדערנע קולטורען, האָבען אָנגענומען פערשידענע פאָרמען. קודם־כל „**ציוניזם**" נישט רעדענדיג וועגען חיבת־ציון וואָס איז ביי יעדען יוד איינגעבאַקען אינ׳ם האַרצען, נאָר וועגען זייער „קולטור", וועגען דעם „**ציוניזם**" וואָס וויל שאַפען און אריינברענגען אין יודישען לעבען נייע קולטור־פאָרמען.

אין אונזערע מקומות זעהט מען נישט די גאַנצע שעדליכע ווירקונג פון זייערע קולטור־פאָרמען, ווייל דאָ ביי אונז, וואו ס׳קעמפט אויך די גויאישע קולטור, ווייס איך נישט צו דעפינירען, די פּאָוושעכנע שולען צו די תרבות־שולען שאַדען אונזער יודישקייט. אָבער אין ארץ־ישראל זעהן מיר אַז אַ דאַנק דער ציוניסטישער שטרעמונג מיט זייערע „תרבות־מעטאָדען", זענען דאָ טויזענטער יודישע קינדער אָנגעזאַפּט מיט אַ בולט׳ער טענדענץ געגען דער תורה, געגען דעם יודישען דת און געגען

אַלע אונזערע הייליגקייטען, וועלכע מאכען הרוב אונזערע פאָלקס-יסודות און גראָבען-אונטער דעם יסוד-היהדות.

פעהראַן נאָך אַ סאָרט „יודישקייט" — די געשיכטליכע יודישקייט — דאָ וויל מען נישט אַוועקשטעלען אַלץ אין ליכט פון עבר, ניין, אַלץ ווערט אונטערגעבראָכען און מ'געהט בויען „נייעס" אויפ'ן יסוד פון אַ ש פ ר אַ ך. דוקא אין רויטען רוס-לאַנד וואו ווי אסימילאציע בושעוועט שרעקליך, דוקא דאָרט ווערט געשאַפען די נייע „יודישע" קולטור און ווער זעהט דען נישט די פרוכטען פון די „יודישיסטען" דאָ ביי אונז?

אויב דאָס זאָל זיין די איינרעדונג פון נייעס „רענעסאַנס" — ווערט עס גענומען אַלס מיטעל צו דערשטיקען די אמת-יודישע ענטוויקלונג! עס איז אַלץ איינס, אַ קייגען דער יודישער טראַדיציע צו עס קומען אַ טייל פרייע חלוצים און זאָגען אַז אין א"י שאַפען זיי אַ נייעם יודען, צי די יעווסעקעס אין רוס-לאַנד. אָבער הכל מודים, אַז זיי האָבען פיינד אַ רעליגיעזען יוד, אַ יוד וואָס וויל בויען דאָס יודישע לעבען אויף די יסודות פון י ו ד י ש ע ן ע ב ר!

עס בילדעט-זיך איין א שנאה פון י ו ד צ ו י ו ד. פרעגט זיך: אויב עס אַ שנאה צווישען אייגענע, צווישען יודען גופא — פאַרוואָס זאָלען פרעמדע אונז ליב האָבען? —

די רעזולטאַטען פון דער אַמאָליגער „השכלה" זעהן מיר. אויך די רעזולטאַטען פון דער היינטיגער „השכלה" קאָנען מיר זעהן פון צוויי פאַקטען.

מיר האָבען ערשט געלייענט אין דער פרעסע, אַז אין אוסטריך (מזרח-גאַליציען) האָבען זיך צונויפגענומען די טרעגער פון דער „יודישיסטישער" קולטור — ארויסגענומען פון ארון-קודש די ספרי תורות זיי בעשפיגען, געשענדעט און פערברענט! אמת, אַז נישט אַלע זענען פעהיג אויף אַזאַ מעשה-נבלה, אָבער דאָס ווייזט זייער שנאה צום רעליגיעזען יודענטום און צום גאַנצען יודישען פאָלק! דאָס איז דער רעזולטאַט פון-זייער פראָפּאַגאַנדירען זייער קאַמף געגען יודישען עבר און געגען דער יודישער תורה!

אין טברי' ווידער, האָט הרב ר' משה ליעס מעורר-געווען אין שול שבת וועגען חלול שבת, האָבען זיך דערפון דערוויסט א גרופּע חלוצים, וועלכע האָבען זיך אַריינגעריסען אין שול מיט רויכערענדיגע פּאַפּיראָסען. ווען דער רב האָט זיך אַקעגענגעשטעלט דעם דאָזיגען עפענטליכען חילול-השם, האָבען זיי זיך געוואָרפען אויף איהם און איהם גוט צעשלאָגען.

דאָס דערווייזט אויף וואָסערע יסודות עס ווערט געבויט די נייע „יודישע" רענעסאַנס.

מיר אַגודיסטען ווילען נישט אויפלעבען, ווייל דאָס יודישע לעבען, דאָס יודישע פאָלק און די יודישע קולטור איז נישט חלילה געשטאָרבען! מיר פערמאָגען אַזוי פיל שיינקייטען, מיר האָבען אַזאַ הערליכע און ליכטיגע קולטור, אַז מיר נייטיגען זיך נישט און האָבען נישט וואָס איבערצובייטען און אויס-טוישען!

מיר זאָגען אַז דער סינטעז: פעראייניגען „יוד" מיט „גוי" איז שעדליך! די פראַקטיק פון די לעצטע יאָהרען האָט בעוויזען, אַז י ו ד י ש ע א מ ו נ ה מיט ג ו י א י ש ע ק ו ל-ט ו ר לאָזט זיך נישט צונויפוואַקסען.

ביי אונז יודען איז שוין אַ אַלטער כלל „כשזה קם — זה נופל!" — ביידע צוזאַמען קאָנען נישט זיין!

— „לא נבנתה צור אלא מחורבנה של ירושלים" —

אונזער אידעען-גאַנג איז, מיר טאָרען נישט נייעס בויען—אַדרבא, מיר דארפען שטערן נייע פרעמדע קולטורען, ווייל, דאָס ווערט געבויט נאָר אויף אונזער חורבן! און ווען איהר וועט פרעגען אויב ווידער די אגודה האַלט, אז די אַלטע אָנגענומענע פאָרמען זענען גוט—צו וואָס איז ענטשטאַנען אגודת ישראל? וואָס איז זי געקומען פעריכטען?

אָט-אָ-דאָס, געעהרטע דעלעגאַטינס, איז דער געדאַנק פון אגודת ישראל. מיר זענען געקימען, כדי זיך אָפּגעבען א דין-וחשבון נישט איבערן מהות פון יודישקייט, נאָר ווי אַזוי צו דערהאַלטען און פערשטאַרקען דאָס יודישקייט! אין די לעצטע יאָהרען געהן מיר בארג אַראָפּ, מיר זעהן כסדר דעעפעקטען, נעגאַטיווע ערשיינונגען אין יודישען לעבען, מוזען מיר זוכען די וועגען כדי צו האָבען דערויף אַ השפּעה און בגעוואַלט פון זיי זיך בעפרייען, כדי צו בויען דאָס יודישע לעבען אויף די יסודות פון דער תורה און יודישקייט און דעריבער מוזען מיר טיילמאָל ענדערן די פאָרם.

אויב אין אינהאַלט פון אונזער לעבען, טאָרען מיר נישט מאכען קיין ענדערונגען מוזען מיר אָבער מאַכען ענדערונגען אין די אויסערליכע פאָרמען. אויך מיט 50 יאָהר צוריק וואָלט נישט געקאָנט זיין קיין רייד וועגען בייען סעמינאריומס — און אפשר האָט מען עס טאַקע נישט בעדאָרפען? — האָבען מיר אָבער היינט טויזענטער שילערינס וועלכע וואקסען אונטער אַלע קאנדידאַטינס פאַר לעהרערינס אין אונזערע שולען, פאַר וועלכע מיר מוזען היינט טאקע בייען אַ סעמינאַר, לויט דער מאָדערנ-סטער איינריכטונג. דאגעגען אָבער פאר'ן א י נ ה אַ ל ט מוזען מיר אליין טראָגען די אַחריות. דאָס קאָנען מיר באין-אופן נישט אָנטרויען קיין פרעמדע, נאָר טאַקע איגענע, די אדוקים ובאדוקים.

דאָס זעלבע איז אויך מיט „ישיבת חכמי לובלין" נאָר דער געבוי, די טעכניק מוז זיין היינטיג, מאָדערן.

פאַרצייטענס זענען געווען גזרות נישט צו לערנען תורה. וועט מען זאָגען ביי אַ זעלכע פאַלען: לאָמיר בויען אַ שעהן הויז פאַר תורה? — ניין, אדרבא, בעהאַלט אייך אין קעלערס, פער-שליסט אייך אין היילען און לערנט תורה!

דאָס איז דער אייביגער יודישער מארטירער-וועג. היינט אָבער פאַרבאָט מען דאָך נישט חלילה צו לערנען תורה—נאָר—מען קאָנקורירט מיט אונז דורך שעהנע געביידעס א. ד. גל. — מוזען מיר דעריבער אויך אַזוי טהון, די דאָזיגע קאָנקורענץ קאָנען מיר ביישטעהן!

בעת אַ טייל פרומע יודען פערמאַכען די אויגען און ווילען נישט קוקען ווי אַזוי עס זעהט אויס אונזער ארומיגקייט — קוקען מיר יאָ! מעג עס זיין שמוציג, ברודיג, — מוזען מיר זעהן, כדי צו וויסען ווי אַזוי דערפון זיך צו בעפרייען. קעמפען מיט מאָדערנע פאָרמען געגען מאָדערנע אינהאַלטען — דאָס איז אונזער סיסטעם! אָבער אינערליך שטעהן מיר אויפ'ן שטאַנד-פונקט טאָר גאָרנישט געענדערט ווערען.

איך האָב געהערט פונ'ם אגודה-אידעאָלאָג ר ב י י ע ק ב ר אָ ז ע נ ה יי ם וועלכער האָט געזאָגט, אַז אגודת ישראל איז געגליכען צו בריאת-העולם. בעת ג—ט האָט בעשאַפען די וועלט, האָט ער זעקס טאָג בעשאַפען מיט קאָנטראַסטען. הימעל און ערד, טאָג און נאכט א.אז.וו. — ביז ג—ט האָט בעשאַפען דעם מענש, וועלכע בעשטעהט פון צוויי עלעמענטען, גוף און נשמה כדי אויסצוגלייכען די דיסאַנאַנסען פון בריאת-העולם.

עס זענען פעהראַן די געגענזעצען אינ'ם געזעלשאַפטליכען לעבען מאַן און פרוי, יונג און אַלט, אָרים און רייך א.ד.גל. ספּעציעלע דיסאַנאַנסען זענען דאָ אינ'ם יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען, „אַ ג ו ד ת י ש ר א ל" איז דעריבער געקומען און געזאָגט: אַז זי מוז אויסגלייכען די דיסאָנאַנסען.

דאָס איז די בעדייטונג טאַקי פון וואָרט „שלום"—פרידען און אויך — גאַנץ, גאַנץ-מאַכען — אגודת ישראל איז געקומען גאַנץ-מאַכען אַלע קאָנטראַסטען און דיסאנאנסען.

היינט ווען די יודישע טריי-געבליבענע טאָכטער איז גע-קומען גאַנץ מאַכען די יודישע משפחה — זענט איהר דעלעגאַ-טינס, געקומען גאַנץ מאכען אויך דאָס יודישע לעבען, כדי עס דערפיהרען צו השלמה, צום לעשות רצון קונם בלבב שלם און צום ויעשו כולם אַגודה אחת! — און דאָס איז טאַקי די וועלט-אַנשויאונג פון אגודת ישראל! (אַפּל.)

דערמיט האָט זיך אַרום האַלב 11 אָוועגד געשלאָסען די ערשטע זיצונג.

די צווייטע זיצונג

מאָנטאג 11 אינדער-פריה.

איז פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון פרל. ש יי ע ר (בלאשקי).

די פאָרזיצענדערין בעגריסט די אָנגעקומענע געסט: דאָ-צענטען פרל. לאנדסבערג (ברעסלוי), הרב דר. ה. קאָהן, פרנס דר. מ. לעב (בערלין), פרנס א. ז. פרידמאַן און דיר. י. ל. אָרלעאן (וואַרשא).

דאָס וואָרט צו א בעגריסונג אין נאָמען פון דער חנוך און קרן התורה צענטראַלע אין פוילען בעקומט ה' א. ז. פ ר י ד-מ אַ ן, וועלכער זאָגט צווישען אנד.:

אַגודת ישראל האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע צו דער-ציהען דאָס אָרטאָדאָקסישע יודענטום, עס זאָל מוטיג און שטאָלץ טראָגען די תורה-פאָהן און דאָס גאַנצע יודישע לעבען בויען אין גייסט פון דער תורה. דאָס גרויסע ערציהונגס-הויז — אַ ג ו ד ת י ש ר א ל וועט אָבער קיינמאָל נישט זיין ערגענצט און פערפאָלקאָמט אויב עס וועט נישט געזאָרגט ווערען פאַר דער טעכטער-דערציהונג, מען האָט דעריבער געמוזט קומען צו דער איבערצייגונג צו שאפען די בית יעקב-שולען, וועלכע זאָ-לען זיין די ערציהונגס-אַנשטאַלטען פאַר אונזערע יונגע טעכטער. די ארבייט קאָן נאָר אָבער דעמאָלט זיין ערפאָלגרייך, ווען די שילערינס פון די ב"י שולען וועלען נאָך דער שול קאָנען אַריינקומען אין אַ היימישער געזעלשאַפט — דער עיקר פון דער שפּעטערער ערציהונג איז די געזעלשאַפט וואָס ענטוויקעלט דעם גייסט. „בנות אגודת ישראל" איז דעריבער צו דערגענצן דאָס גרויסע און רוהמפולע שול-ווערק „בית-יעקב".

בעת פון אַלע זייטען שטורמען ווינטען פון געפאהרען פון אויסערליכען גלאַנץ און אינערליכער פוסטקייט, פאַר דער יודישער טאָכטער איז באַ"י אַ שטאַרקע געגען-קראַפט.

די חז"ל רעדען אַרום בריים דעם געדאַנק פון צינדען די שבת-ליכט, וועלכעס בעדייטעט דאָס נשמה'דיגע ליכט פון פאָלקן. ליידער איז דאָס פאָלק-ליכט פערלאָשען און די פרויען האָבע. טאַקי די אויפגאבע דאָס ליכט אָ נ צ ו צ י נ ד ע ן! צ ו צ ו פ ל אַ-ק ע ר ן דעם אור-תורה פון י ו ד י ש ע ן פ אָ ל ק! ליידער זעהן מיר גאָר ווי עס ווערט מקיים די קללה פון דער תוכחה: „בניך ובנותיך נתונים לעם אחר". גרויס איז די דאָזיגע צאָהל און אז איהר בנות-ישראל. זענט געקומען צוריק אָנצינדען דאָס שבת'דיגע ליכט אין דער פינסטערער יודישער גאַס. זייט ווי-סען, אַז גרויס און הייליג איז אייער מיסיע!

זייט דעריבער געבענשט אין אייער ארבייט און געדענקט, אז אַ ביסעל ליכט פערטרייבט אסך פינסטערניש, ווי גרויס וועט זיין דאָס ליכטיגקייט ווען איהר וועט דאָס אָנצינדען אין אַלע ווינקעלעך פון יודישען לעבען.

דעם יוד איז געגעבן געוואָרען, די מצוה פון תפילין של ראש און יד, כדי עס זאָל נישט זיין קיין הפסק צווישען דעם קאָפּ און האַנד, צווישען געדאנקען און מעשים.

איהר, וועלכע זענט שטענדיג געווען שטאָלצע יודישע טעכטער, בעפרייט אייך אויך היינט פון די קייטען פון פרעמדע פערשקלאַפטקייט, פון פערשקלאפטקייט פון מ אָ ד ע ר נ ע ם, לע-בען זייט נישט פערשקלאַפט צו קיין שום פרעמדע זיטען, מאָ-דעס און אידעאלען. „כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים! און ווען איהר וועט אַזוי טהון ווען ביי אייך וועט ווערען דערוואַכט דאָס דאָזיגע בעוואוסטזיין — וועט „ב נ ו ת אַ ג ו ד ת י ש ר א ל פערנעמען דאָס שענסטע בלעטעל אין אונזער היינטיגע, יודישע, געשיכטע-פעריאָד, ווייל איהר וועט האָבען דערפיהרט צו דער ווידעראויפלעבונג פונ'ם גאַנצען יודישען פאָלק און דעמאָלט וועלען מיר קאָנען דרייסט אויסרופען: ב ב נ י נ ו ו ב ב נ ו ת י נ ו נ ל ך! און עס וועט דאַן אויך מקוים ווערען דער „ב ח ו ר י ם ו ג ם ב ת ו ל ו ת — י ה ל ל ו א ת ש ם ה ש" (אפּל.)

דאָס וואָרט בעקומט הרב דר. ה. ק אָ ה ן (בערלין), וועל-כער בעגריסט די קאָנפערענץ א. נ. פון „אגודת ישראל" אין דייטשלאַנד און זאָגט:

זעהר געשעצטע בנות ישראל! עס פרעהט מיך זעהר, וואָס קומענדיג קיין פוילען דאָס ערשטע מאָל און האָב די זכי' צו זעהן פאַר זיך אזא אָהן ע"ה צוזאַמענפאָהר פון יודישע פרויען, וועלכע שטאָלצירען צו רעדען וועגען די אידעאַלען פון אונזערע אָבות און דעריבער, כאָטש דער פאָרם פון מיין רעדען איז אַנדערש פון אייער (ער רעדט דייטש) — איז אָבער מיין געדאַנק גלייך צו אייערן בנוגע אונזער גרויסען אידעאַל.

געלויבט השי"ת, אַז מיר האָבען דערלעבט אזאַ מאָמענט. אַלע אונזערע ברודער און שוועסטער סיי אין מערב, סיי אין מזרח זענען בעגייסטערט מיט'ן אַגודה-אידעאַל: מיר רעליגיעזע יודען ווילען דאָך טאקע, אז אלע יודישע פרויען זאָלען אויס-זינגען דאָס ליד פון שלמה המלך ע"ה, דאָס ליד פון אשת חיל. אין מערב ווי אין מזרח וויל יעדע אמת-יודישע פרוי אַנ'-אשת-חיל זיין! זאָל זשע ג—ט אייך צו העלפען, אַז דער יעצ-טיגער צוזאַמענפאָהר זאָל אייך נעהנטער ברענגען צום דאָזיגען שעהנעם אידעאַל.

לאָמיר נאָר ריכטיג אויפפאַסען די בעדייטונג פון די ח-פר-טער: „שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל". די יודישע פרוי זאָל קיינמאָל נישט אַכט לעגען און נישט ענטוישט ווערען פון אויסערליכען, ווייל עס זענען פערהאַן צייטען ווען דער שקר איז „מלא חן" — דאמאָלט מוז מען געדענקען צו-מאכען דעם הבדל. היינט אין אונזער געגענווערטיגער צייט, ווען עס ווערט פערגליכען שקר צו ח ן און הבל צו י ו פ י, ווען די גאנצע יוגענד לעבט אין שטרענגסטען קאָנטראַסט צו אונזערע אמת'ן, איז „אשה יראת ה' — היא תתהלל!" דאַרף

די יודישע פרוי נעמען די איניציאַטיוו אין האַנד צו בעווייזען, אַז אין יראת ד' איז פערהאַן דער אמת'ער און ריכטיגער יופי.

בעת מיט הונדערט יאָהר צוריק עס זענען פערשפרייט געוואָרען מענדעלזאָנ'ס שריפטען און אומעטום איז געפּרעדיגט געוואָרען מאָדערניזם און רעפאָרם, איז כאָטש נאָך דאָס יודישקייט געווען נאָך טיף איינגעוואָרצעלט ביי די יודישע מאַסען. מיט 60—70 יאָהר שפּעטער איז אָבער זיין וועג געוואָרען אַלס אַ מאַסען-פּרעדיגונג. און עס האָט זיך אָנגעהויבען ד געפאַהר פאַר'ן יודישקייט און צום גליק זענען געקומען הירש און הילדעסהיימער און אויפגענומען דעם קאַמף געגען מענדעלזאָניזם.

מענדעלזאָן האָט געוואָלט די יודען איבערפיהרען אין דער נישט-יודישער וועלט — אגודת ישראל אַלס נאָכפאָלגער פון רבי שמשון רפאל הירש וויל, צוריק אַרויף פיהרען דעם כלל ישראל אויפ'ן יודישען וועג!

גראָד געפונען מיר זיך היינט אין די ספירה-טעג — אין דייטשלאַנד, אין די רעליגיאָנס-שולען, בעקומען די יונגלעך און מיידלעך פּרעמיעס פאַר'ן אָפּהיטען געגנוי די מצוה פון ספירה, דאָס פעראורזאַכט צו פערשטאַרקען ביי די יוגענד דעם חשק און רצון אָפּצוהיטען מצוות.

אַ רוימישער קייזער האָט געפלעגט אַ ינשרייבען אין זיין טאָג-בוך אַלע זיינע פּערלויפען אין געשעהענישען. צווישען די אַלע נאָטיצען האָט ער אויך צוגעשריבען: „צייט פערלוירען — אַלץ פערלוירען” דאָס קאָסטבאַרסטע איז די צייט.

דאָס איז טאַקי דער אור-יודישער געדאַנק, דער קערן-געדאַנק פון ספירה איז, עס זאָל נישט פערלוירען געהן קיין איין טאָג, דער יוד מוז תמיד שטייגען!

דעריבער האָט טאַקי ג—ט געזאָגט צו די יודען: קדושים תהיו! — נישט בלויז איהר זאָלט זיין הייליג, נאָר איהר זאָלט שטענדיג שטרעבען נאָך הייליגקייט! אויפ'ן געביט פון יודישע פליכטען, זאָלט איהר תמיד פאָראויס געהן און דאָס זאָל אויך זיין אַלס שטענדיגע אָנווייזונג פאַר אייער בעוועגונג.

די יודישע מיידלעך אין פוילען קאָנען „מסתמא” אויך גמרא, א'ן מערב-איירָאָפּא קאָנען זיי בלויז תנ"ך... (הייטער זייט אין זאַל). אייך אַלע איז דאָך בעקאַנט די געשיכטע, אַז אַ נישט-יוד איז געקומען צו שמאי'ן אין געזאָגט, ער וויל זיך מגייר-זיין, בתנאי איהם אויסצולערנען די גאַנצע תורה אויף איין פוס. האָט שמאי גענומען דעם אמת-הבנין אין האַנד אַלס מאַסשטאַב און איהם אָפּגעשטויסען.

איז דער זעלבער נישט-יוד ווידער געקומען צו הלל'ן מיט דער זעלבער ביטע. האָט הלל איהם געזאָגט: „מה דסני עלך — לחברך לא תעביד”.— די גערעכטיגקייט איז דער גרונד פון אַלע מענשען. דאָס איז דער עיקר פון דער תורה!

דאָס האָט נאָך אַ אַנדערן זין און אַ אַנדער בעדייטונג. פאַרוואָס האָט דער נישט-יוד געוואָלט אויסלערנען די תורה אויף איין פוס? מען מוז דאָס פערשטעהן אַזוי: די גריכישע קולטור האָט געפּרעדיגט „דאָס לעבען צו געניסען”. דער דאָזיגער נישט-יוד איז געווען פערגריכישט און גלייכצייטיג אויך אַ פילאָזאָף, האָט ער געוואָרצט: פאַרוואָס קען איך נישט זיין ביידע: מיט איין פוס דאָרט און מיט איין פוס דאָ?..

דעם דאָזיגען אמת-הבנין האָט געהאַט שמאי און ער האָט געזאָגט: קאָן מען דען פון אַ בנין שטיינער רייסען? דאָס זעלבע איז אויך מיט'ן יודענטום, וועלכעס איז אַ פעסטע, מעכטיגע, איינהייטליכע געביידע, פון וועלכע מען קאָן נישט רייסען קיין שטיקער, אָבער איהר ווילט אַ גאַנצער יוד זיין אָדער נישט. דאָס איז געווען דער חילוק צווישען שמאי און הלל. הלל איז געשטאַנען אויף אַנאַנדערן שטאַנדפּונקט — ער האָט געגלויבט אינ'ם גוטען פון יעדען מענשען. דעריבער האָט ער געזאָגט: דער עיקר פון אַ מענש איז די עטיק — מה דסני עלך לחברך לא תעביר. ווען דו ווערסט דאָס אָפּהיטען, ווען דו ווערסט מקיים-זיין ואהבת לרעך כמוך — ווערסטו קענען פערערכענט ווערען אין אונזער געזעלשאַפט. דערפאַר אָבער האָט דער גרויסער הלל געפאָדערט נישט שטעהן צו בלייבען דערביי, נאָר כסדר אַרבייטען. זיל גמור! — ווייטער שטרעבען און ווייטער אַרבייטען.

מיר איז נישט מעגליך איצט אַרויסצורעדען די אַלע גוי-אישע קולטור-פּראָבלעמען, ווייל זיי פעראינטערעסירען אונז נישט שטאַרק. ליידער לעבען מיר אָבער אין צוואַנציגסטען יאָהר הונדערט און מיר מוזען די וועלט קענען. מיר מוזען אָבער וויסען מבדיל-צו-זיין, וואָס עס איז נישט געגען יודישקייט—איז פאַר אונז, און וואָס איז געגען יודישקייט — איז נישט פאַר אונז!

דאָס איז טאַקי די בעדייטונג פון קדושים תהיו — מיר זאָלען הייליגקייט זוכען און תמיד דערצו שטרעבען. דאָס איז דער עיקר נאָר ווייטער-שטרעבען, אַרבייטען און ערצילען, וועט די צוקונפט זיין אונזער. דעריבער איז אויך אייער ווייטערע אויפגאַבע — זיל גמור — וואָס ווייטער אַלץ פערטיפען זיך אין דעם לעבעס-בערוף פון אַ יודישער טאָכטער! (אַפּלאָדיסמענטען)

דעם וואָרט בעקומט דאַן ה' י. ל. אָרלעאַן (וואַרשא), וועלכער האַלט פאָלגענדע רעדע:

זעהר חשובע דעלעגאַטינס, מיטגלידערינס פון „בנות אַגודת ישראל”!

אַלס פּאָרזיצענדער פון „פּועלי אגודת ישראל” אין פוילען, וויל איך ביי דער יעצטיגער געלעגענהייט וואָס זיך האָב אייער קאָנפערענץ צו בעגריסען ערקלערען וועגען וויכטיגען מאָמענט, צוליב וואָס די צוויי וויכטיגע בעוועגונגען זענען אין אָרטאָדאָקסישען לעבען אַרויסגערופען.

זייט די אָרטאָדאָקסיע איז געקומען צום בעוואוסטזיין נישט איינצושליסען זיך אין בלויזע אייגענע ענגע 4 איילען, נאָר דרייסט און שטאָלץ אויפצוטרעטען פאַר דער גאַנצער וועלט — זייט דער צייט, האָבען זיך פון איהר אויסגעצווייגט צוויי בעוועגונגען און מיט וועלכען בעוואוסטזיניגען אָרטאָדאָקסישען יוד איהר וועט רעדען, ווען נאָר ער וועט וועלען עפּעס אויפ'ן אַגודה-אַקטיוו אַרויפשטעלען עפּעס וויכטיגעס, גראַנדיעזעס — וועט ער אייך אָנווייזען אויף די דאָזיגע שעהנע פּרוכטען, וועלכע זענען סיי פאַר דער אינערליכער און סיי פאַר דער אויסערליכער און נישט-יודישער וועלט די שענסטע צווייגען פונ'ם אַגודה-בוים — דאָס זענען „פּועלי אַגודת ישראל” און „בנות אַגודת ישראל”! וועגען די דאָזיגע אַגודה-צווייגען, איז שוין מעהרערע מאָל געזאָגט געוואָרען, אַז אויב אַגודת ישראל וואָלט נאָר בעשאַפען געוואָרען בלויז צוליב זיי — וואָלט אַגו"י אויך שוין געהאַט גענוג אויפגעטהון!

וואָסאַרע מאָמענט האָט אָבער זיי אַרויסגערופען?

די ציוויליזירטע פרייהייטס-געשיכטע האָט זיך אַממיינסטען קאָנצענטרירט ביי צוויי טיילען און קלאַסען פון דער בעפעלקערונג— דאָס זענען די אַרבייטער און פרויען! איבעראַל

האָבען זיי זיך געפיהלט פערקנעכט, צוגעדריקט און תמיד געשטרעבט די קייטען צו צורייסען, זיך שטעלען אין די רייהען אָרגאַניזירטערהייט אויסצוקעמפען פאַר זיך די געווינשטע פרייהייט.

די מיטלען צו בעפרייען זענען ביי די צוויי עלעמענטען מערקווירדיג. סיי ביי די אַרבייטער און סיי ביי די פרויען, איז געפּרעדיגט געוואָרען צו פיהרען אַ קאַמף געגען בורא-עולם חלילה, און געגען אַלעם וואָס איז געשאַפען געוואָרען פון דער ג—טליכער האַנד, כדי זיך צו בעפרייען צו לעבען ווי מענשען מיט מענשען גלייך, און דערביי איז גלייכצייטיג דאָס הייליגע פון מענשען מיט די פוס געטרעטען געוואָרען!

די סכנה וואָס דאָט אונז דורכדעם געדראָהט, האָט אַמווייניגסטען געפיהלט דער כלל ישראל, וועלכעס האָט נישט פערשטאַנען די גרויסע געפאַהר וואָס אונז דראָהט, ווען דאָס זאָל זיך חלילה אַריינרייסען אין אונזער פאָלק און אין אונזערע רייהען.

די דאָזיגע סכנה דאָט זיך געפיהלט אמערשטען ביי די אַרבייטער-מאַסען, וועלכע זענען דער רוב בנין ומנין, און אַז ביי די פרויען, וועלכע זענען נאָך מעהר ווי דער רוב בנין און איז כמעט דער פונדאַמענט פון אונזער פאָלק. די דאָזיגע געפאַהר איז ביי אונז ענטשטאַנען אַ דאַנק די נייע „פרייהייטס”-בעוועגונגען. תחילת האָבען מיר געמיינט, אַז מ'דאַרף נאָכנישט זאָרגען וועגען דער דאָזיגער סכנה, ווייל ביי אונז זענען פערהאַן גאָר אַנדערע פרייהייטס-מיטלען און די מאַסען ווען אָפּוואַרפען די פרעמדע לאָזונגען און אידעען. ליידער האָט די אָרטאָדאָקסיע זיך ניעט אָנגעשטויסען אויף דער דאָזיגער געפאַהר און אידרע אורזאַכען.

ענדליך, ענדליך זענען אויפגעשטאַנען אונזערע מאַסען און ביי זיי איז געוואָרען רייף דער געדאַנק, אַז די איינציגע מעטאָדען צוצוקומען צו דער פרייהייט, איז צו בעפרייען זיך פון די נייע "פרייהייטס"-אידעען אל תקרא חרות אלא חרות — ווען דו נעמסט די תורה אין דער האַנד קומסטו צו דער אמת'ער פרייהייט, נאָר דורך דער תורה ווערסטו בעפרייט פון פערקנעכטונג און פערשקלאַפטקייט! ווען דו לאָזט אָבער צרויס פון האַנד די תורה — דאַמאָלט ערשט ווערסטו דער פאַקטישער שקלאַף און פערשקלאַפטער! און אויב פאַ"י האָט דערוואַכט און רופט צו חרות דורך דער תורה — גלייבען מיר, אַז אונזער ערפאָלג איז נאָהנט און אונזער צוקונפט — איז געזיכערט!

די זעלבע צוקונפט איז אויך פאַר אייך, בנות אַגודת ישראל, ווייל איהר שטרעבט צו בעפרייען זיך פונ'ם פערשקלאַפטקייט צום צייט-גייסט מיט דער הילף פון דער תורה!

ישראל אשר בך אתפאר! — אָט דאָס איז די אמת'ע יודישע פרייהייט! (אַפּל.)

דאָס וואָרט בעקומט דער פאָרשטעהער פון דער יודישער קהלה אין בערלין ה' ד"ר מ. לעב, וועלכער האַלט פאָלגענדע קורצע רעדע:

מיינע זעהר געעהרטע דאַמען! דער צופאַל האָט מיך דאָ אַהערגעפיהרט בייצוואוינען אייער גראַנדיעזער דעמאָנסטראַציע, פאַר דער תורה און פאַר'ן רעליגיעזען געדאַנק און איך שעץ מיך גליקליך צו בעקומען דאָ אַ וואָרט.

זייט טויזענטער יאָהרען פיהרט דאָס יודישע פאָלק אַנ-עקשנות'דיגען קאַמף געגען אַלע וואָס האָבען געוואָלט אָנגרייפען די תורה. דאָס אָרטאָדאָקסישע יודענטום האָט פיעל געליסטעט און דערגרייכט די יודען און דאָס יודענטום צו דערהאַלטען ביי איהרע טראַדיציאָנעלע יסודות.

די תורה איז אייביג. די פאָרמען ווערען נאָר אָפט איבערגעאנדערשט. האָט דעריבער דאָס אָרטאָדאָקסישע יודענטום די אויפגאַבע, די נייע פאָרמען אין אַלטען גייסט צו דערהאַלטען.

צו דעם האָבען מיר זיך געמוזט אָרגאַניזירען כדי דאָס אויסצוקעמפען און צו דערהאַלטען.

אין גאַנץ דייטשלאַנד זענען פערהאַן בערך 500 טויזענד יודען פון פערשידענע שאַטירונגען. מיר טהון פאַר אונזער אידעאַל לויט אונזערע יכולת'ן.

ביי אייך דאָ, אין פוילען, איז די לאַגע אַ פיעל בעסערע ווייל דאָ געפינט זיך דער המון פינ'ם אָרטאָדאָקסישען יודענטום וואָס איהר דאָ, אין פוילען, טהוט — לייסטעט איהר דעריבער נישט בלויז פאַר זיך — נאָר פאַר'ן יודענטום אין דער גאַנצער וועלט. זייט דעריבער געבענשט אין אייער אַרבייט, בנות אַגודת ישראל. (אַפּל.).

דאַן לייענט דער לייטער פון צענטראַלען סעקרעטאַריאַט ה' א. ג. פרידענזאָן דעם טעטיגקייטס-בעריכט פון צ. ס. במשך זיין דריי יעהריגער אַרבייט. די רעדע דויערט אַנדערטהאַלבען שעה צייט (מיר גיבען אויספיהרליך די רעדע אין קומענדיגען נומער).

דאָס וואָרט בעקומט דאָצענטין פרל. לאַנדסבערג (ברעסלוי) צו איהר רעפעראַט וועגען פיהרערין-קורס.

די רעפערענטין רעדט אַרום אין איהר רעפעראַט, אַז ווען מיר ווילען האָבען גוטע בנות-אָרגאַניזאַציעס, איז פערהאַן איין אויסוועג — שאַפען פיהרערין-קורסען, אויסצובילדען מיידלעך, וועלכע זאָלען קאָנען אָנפיהרען מיט דער בעוועגונג. מען מוז זיי דעריבער בעגייסטערן מיט אונזער אידעע, אַז דאָס זאָל זיין עצמן ובשרן.

די רעדנערין לייענט פאָר אַ פּלאַן פון פיהרערין-קורס און זאָגט:

ווען מיר ווילען האָבען אַ געזיכערטען ב"י — הייסט: אַ פרומע יוגענד האָבען, צו דעם מוזען מיר האָבען אויך טיכטיגע בנות-פיהרערינס, אַזוי גוט ווי בית-יעקב לעהרערינס. אונזער אַרבייט דאַרף דעריבער שוין זיין, אויסצובילדען פיהרערינס אין אמת-יודישען גייסט!

(דעם אויספיהרליכען רעפעראַט—אינ'ם קומענדיגען נומער)

נאָכ'ן רעפעראַט האָט זיך אָנגעהויבען די ערשטע דעבאַטע, וועלכע איז געווען זעהר אַ ערנסטע און זאַכליכע.

דאָס ערשטע וואָרט בעקומט פרל. נאשעלסקאַ (פולטוסק), וועלכע דערקלערט, אַז זי איז בעפאָלמעכטיגט געוואָרען צו בעגריסען די קאָנפערענץ אין נאָמען פון אָרטיגען מרא-דאתרא הרה"ג ר' ישכר לעווענטאַל שליט"א, אגודת ישראל און די שילערינס פון איהר ב"י-שולע.

די רעדנערין זאָגט דאַן, אַז דער ציל פון באַ"י איז: „לטהר לבינו לעבדך באמת” און דערפאַר ווייל ה' רופאך — דאַרפען מיר נישט נתפעל-ווערען פאַר דער גאַס, נאָר מוטיג אַרבייטען פאַר אונזער גרויסען אידעאַל.

די רעדנערין קריטיקירט די אגודה-פיהרער, וועלכע העלפען נישט-צו, אַז באַ"י זאָל זיך קענען ענטוויקלען. די רעדנערין

בעקלאָגט זיך הלמאי רוב חסידישע טעכטער זענען נישט אין אונזערע רייהען. וואו זענען זיי? — די אַגודה-יודען זענען מחויב צו רעטען זייערע טעכטער און אונז צוהעלפען זיי צוריקפיהרען צום אמת'ן מקור מים-חיים.

די רעדנערין רופט אויס מיט פּאַטאָס: איזהו מקומן של זבחים? — ווייסט איהר וואו עס איז דאָס אָרט וואו אונזערע טעכטער ווערען געשאָכטען? — קדשי קדשים—טאַקי אין אַ טייל שטובען פון די זעלבע אונזערע שעהנע יודען!

(שט. אַפּל. שטאַרקער בייפאַל).

פּרל. הירשפרונג (לעמבערג): די לאַנד-קאָנפערענץ פון בא"י דאַרף זיך פעראינטערעסירען מיט מזרח-גאַליציען און ספּעציעל מיט לעמבערג און אהינשיקען אַ טיכטיגע פיהרערין פאַר דער אָרטיגער אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט צו פיהרען אַזאַ שווערען קאַמף און אַ גרויסע אַרבייט.

פּרל. ראָזענבלום (לאָדז) זאָגט: עס מוזען אויסגעבילדעט ווערען בנות-פיהרערינס. מען מוז דעריבער שוין צוטרעטען פעררעגיסטרירען די, וואָס ווילען פאָהרען צום פיהרערין-קורס. יעדע שטאָט דאַרף שיקען איהרע אָרטיגע קאַנדידאַטינס. יעדע שטאָט דאַרף אויך פינאַנציעל אונטערשטיצען די פעהיגע קאַנדידאַטינס פון זייער שטאָט.

פרוי פאָגעל (לאָדז): עס איז איבריג יעצט צו רעדען וועגען דער וויכטיגקייט פון די אַלע פּלענער, וועגען וועלכע יעדער ווייסט די נייטיגקייט דערפון, מען דאַרף נאָר רעדען וועגען אופן ווי אַזוי קאָן מען שאַפען די טעכנישע מיטלען דערצו. די פיהרערין פון „בנות" קאָן נישט זיין די ב"י לעהרערין, ווייל זי איז בעגרעניצט אין פרייע צייט. ביז יעצט זענען טאַקי די פיהרערינס פון בא"י געווען לרוב די ב"י לעהרערינס. דאָס איז די סכּנה וואָס טייל אָרגאַניזאַציעס האָבען נישט נעקאָנט זיין אַזוי טעטיג. צו באי דאַרף מען האָבען פעראַנטוואָרטליכע מענשען. מיר, די לעהרערינס, קאָנען צוהעלפען צו דער בא"י-אַרבייט נאָר לויט די מעגליכקייטען. די פראַגע איז נאָר, ביז מיר וועלען האָבען קיואַליפיצירטע פיהרערינס, ווער וועט אונז, לעהרערינס, פּערטרעטען ביי דער בא"י-אַרבייט? די קאָנפערענץ דאַרף געפינען אַ אויסוועג דערצו.

פרוי ריבאַק (פשעדבאָזש): אונזער אָרגאַניזאַציע נויטיגט זיך אין רעדנער-קרעפטען. די אָרג. איז שוואַך געוואָרען צוליב'ן מאַנגעל אין פּראָפּאַגאַנדע. בא"י דאַרף דעריבער שאַפען אַ רעדנער-קאָלעגיום. דער מאַנגעל אין דעם איז אויך גורם צו אַ שוואַכערע פערשפּרייטונג פונ'ם ב"י-אָרגאַן ווייל עס פעהלט אַ געהעריגע מינדליכע פּראָפּאַגאַנדע.

פּרל. בוימינגער (קראָקא): לעגט-פאָר צו שאַפען אַ פאַנד פאַר שטענדיגע אינסטרוקטאָרינס ביים צענטראַלען סעקרעטאַריאַט.

פּרל. האַבערמאַן (זאַוויערטשע) לעגט-פאָר, דער פיהרערין-קורס זאָל נישט דויערן קיין צוויי חדשים, ווייל נישט אַלע וועלען קענען שפּענדען אַזאַ לאַנגע צייט.

פּרל. ראָזא (בענדין) זאָגט: דער צ. ס. דאַרף אַרבייטען טיכטיגער. עס קאָן נישט הערשען קיין אַנאַרכיע אין דער אַרבייט: מען דאַרף שאַפען אַן עקזעקוטיווע, וועלכע זאָל צוהעלפען דעם צ. ס. [רוף פון זאַל, זאָלען די אגודה-עסקנים בייהילפיג זיין צו דער אַרבייט!]

נאָך דעם ווי פּרל. לאַנדסבערג גיט אייניגע אויפקלערונגען, בנוגע דעם פיהרערין-קורס ווערט די פאַרמיטאָג-זיצונג געשלאָסען.

דריטע זיצונג.

ווערט געעפענט 5 נאָכמ. אונטערן פאָרזיץ פון פּרל. שווער (בלאַשקי).

ביים אָנהייב פון דער זיצונג ווערט די דעבאַטע פאָרטגעזעצט.

פּרל. באָבראָווסקא (וולאָצלאַוועק): נישט יעדע גרופּע קאָן לייכט שיקען קאַנדידאַטינס צום פיהרערין-קורס. מען מוז דאָך וויסען, צו וועלען זיי שפּעטער באמת וועלען אָנפיהרען מיט דער אָרגאַניזאַציע.

חוץ-מזה וועלען טייל האָבען די שוועריגקייט וואָס נישט אַלע מיטגלידערינס פון דער אָרט-גרופּע וועלען וועלען מסכּים זיין, אַז די בעטרעפענדע פערזאָן זאָל זיין די פיהרערין פון דער אָרגאַניזאַציע. צוליב דעם דאַרפען אין יעדע בא"י-גרופּע פאָרקומען וואַהלען פון אַ זעלכע קאַנדידאַטינס.

פּרל. טרויבע (בלאַשקי) זאָגט: אַ פיהרערין — איז דער שליסעל פון דער אָרגאַניזאַציע. איהר גרופּע וועט שיקען אַ קאַנדידאַטין צום פיהרער-קורס.

פּרל. ראָזא (וואַרשא): וועגען דער וויכטיגקייט פונ'ם פיהרערין-קורס איז איבריג צו רעדען. בעיקר דאַרף מען טראַכטען וועגען דער רעאַליזירונג.

עס איז נישט מעגליך, אַז יעדע שטאָט זאָל אויסהאַלטען איהרע קאַנדידאַטינס. דעריבער: 1) דאַרף יעדע גרופּע שטיצען דעם פיהרערין-קורס לויט איהרע יכולת'ן 2) מיר דאַרפען אַפּעלירען צום קרן-התורה נאָך שטיצע 3) אויך דער צ. ס. דאַרף זיך בעמיהען וועגען קוועלען צו שטיצען דעם פיהרערין-קורס.

אין יעדע שטאָט דאַרפען תּיכּף פאָרקומען בעריכטס-פערזאַמלונגען און ארומרעדען גלייכצייטיג די פראַגע, כּדי אָנצונעמען געהעריגע שטעלונג.

פּרל. נאשעלסקא (פּולטוסק): די צענטראַלע זאָל זיך ווענדען צו די גדולי-הדור, צו די רבנים און חסידים, זיי זאָלען ווירקען אַז די חסידישע טעכטער זאָלען אַריינטרעטען אין באַ"י.

נאָכדעם ווי עס האַלט אַ שעהנע רעדע פּרל. נאָוואָמיאַסט (סטערצאָוו) און פּרל. גרזעבמאַכער (וואַרשאָ), וועלכע שלאָגט פאָר, אַז יעדער בריף וואָס ווערט געשיקט אין צ. ס., זאָל אָפּגעצאָהלט ווערען מיט אַ ספּעציעלע מאַרקע — בעקומט דאָס וואָרט פּרל. ראָזא (בענדין) צו איהר רעפעראַט

„אונזערע קולטורעלע אויפגאַבען"

פּרל. ראָזאַ הייבט אָן מיט די ווערטער.

געעהרטע קאָנפערענץ! מען האָט שוין דאָ אַזוי פיל גערעדט, אַז עס זענען שוין באַלד בעוואוסט אונזערע קולטורעלע אויפגאַבען.

אונזער אָרגאַניזאַציע איז קודם-כּל אַ קולטורעלע — דאָס איז אָהן צווייפעל. קולטור אין אַלגעמיין בעדייט — ערציהונג אין ברייטסטען זין פון וואָרט. יעדע אָרגאַניזאַציע שטרעבט צו דעם.

קולטור — איז אָבער לויט ווי מען פערשטעהט אין ציעלט. יעדער קולט האָט זיינע וועגען און ציעלען.

די היינטיגע ציוויליזאַציע, למשל, ציעלט צו פּאָרטשריט —

אָוועקצוגעהן פונ'ם עבר. און דער מהות פון „בנות אַגודת ישראל" איז אָבער פון עבר געהן צום עתיד — בויען דעם עתיד אויף די יסודות פון עבר!

מיט דער לאָזונג קומט באַיי!

דער דעוויז פון בא"י איז די תּורה, וועלכע באַזירט אויף דריי יסודות:

תּורה — זעלבסטערציהונג, דאָס בעקענען זיך מיט דער תּורה-לעהרע און איהרע געבאָטען.

עבודה — פליכטען צו ג—ט.

גמילת-חסדים — טהון חסדים מיט מענשען.

היינט צו-טאָג איז פאַר טייל די תּורה געוואָרען „אוממאָדערן" און זיי שאַפען נייע „לעהרעס" און נייע „קולטורען" פאַר זיך און ווילען אויך דערמיט מזכּה-זיין דעם יודישען פאָ"ק. די פראַגע; פאַרוואָס איז אַ גרויסער טייל פונ'ם יודישען פאָלק אַוועק פונ'ם יודישקייט?—דאַרף היינט אַנדערש דעפינירט ווערען:

צי זענען מיר דערוואַקסען צו דער תּורה? צו האָבען מיר פערשטאַנען און בעגריפען די תּורה און זיך איבערצייגט אַז זי קאָן חלילה אונז גאָרנישט געבען?

— ניין! מיר זענען נאָכנישט דערוואַקסען צו דער תּורה!

פאַרוואָס? — ווייל, צוגעהענדיג צום תּורה-שטודיום האָט מען זיך נישט בעפרייט פון די קליינליכע שטרעבונגען, נאָר יעדער וויל געפונען אין דער תּורה דאָס וואָס פאַר איהם איז בעקוועם. די תּורה קאָן אָבער נישט זיין קיין צעריסענע ברעקלעך! תּורה, עבודה און גמילת-חסדים — מוז זיין איין געשלאָסענקייט וואָס פערפליכטעט אונז און אונזער לעבען.

עס קאָן נישט זיין קיין עבודה צו ג—ט אָהן דער אָפּהיטונג פון די פליכטען בין אָדם לחבירו!

און טאַקי צוליב דעם וואָס די תּורה איז נישט פערשטאַנען געוואָרען איז היינט אַזאַ שרעקליך צעריסענקייט און צעשפּליטערקייט אין דער יודישער גאַס, צוליב דעם זענען פעראַן אַזוי-פיעל אָרגאַניזאַציעס, וואָס בעקעמפען אונז אין נאָמען פון „פּאָרטשריט" א.ד.גל.

בא"י האָט דעריבער זיך געשטעלט דעם ציל צו דעמאָנסטרירען פאַר'ן תּורה געדאַנק און ארבייטען לויט די סאָציאַלע און עטישע געזעצען פון דער תּורה.

מיר האָבען טאַקי ביז היינט רוהיג און דויערהאַפטיג געאַרבייט פאַר אונזער אידעאַל נישט-קוקענדיג וואָס די „גאַס" זאָגט וועגען אונז.

אונזער אויפגאַבע איז געווען און דאַרף זיין אין דער צוקונפט צו-וועקען די סאָלידאַריטעט פון מענש צו מענש, פון קינדער צו עלטערן, פון רייכערן צים אָרימען א.אַז.וו.

עס איז ווירקליך לעכערליך, ווען די יודישע „גאַס" לאַכט פון אונז.

וואָס איז דאָס געלעכטער?

ווייל מען זעהט נאָכנישט אויפ'ן בוים די פערטיגע פרוכטען? — צו-ערשט מוז מען זייען, דאַן טהוט בליהען, גרינען און ערשט דאַן קומען די פרוכטען!

מיר האָבען נישט-לאַנג ערשט פערזייעט דעם יודישען גאָרטען — זעהט ווי פרעכטיג עס בליהט שוין!

אַ טייל חוזק'ן אָפּ דערפון וואָס מיר זענען נאָך יונג — מיר שעהמען זיך נישט מיט אונזער יונגקייט. מיר זאָגען נישט אַז מיר זענען די בעסטע, נאָר — אַז מיר ווילען זיין די בעסטע פון יודישען פאָלק. און דאָס — נאָר אין די ראַהמען פון דער תּורה!

פאַרוואָס? —

די תּורה האָט אונז געגעבען ג—ט, די תּורה לערנט אונז און האָט אין אונז איינגעפלאַנצט די גרויסע און שטאַרקע ליבע פון מענש צו מענש. די תּורה לערנט אונז, נישט נאָכצוגעהן פרעמדע נאָר אליין אינטערנאַציאָנאַל זיין, צום ערשטען פון אַלעם איז אָבער — אהבה צו ג—ט!

עס זענען געווען צייטען ווען יודען האָבען פערגעסען אין ג—ט און דער תּורה זיי האָבען זיך גענומען צו נייע „קולטען" און גענצליך פערגעסען ווער זיי זענען און זייער מיסיע און די רעזולטאַטען זענען דאַן געווען טרויריג פאַר אונזער גאַנץ פאָלק!

אונזער אויפגאַבע איז דעריבער צו פערשפּרייטען ג—ט'ס לעהרע און דאָס ג—טליכע ליכט — די תּורה!

די תּורה איז אונזער בלוט! מיר האָבען נישט געשאַפען די תּורה אַזוי ווי ביי אַנדערע — דאָס פאָלק שאַפט די קולטור. ביי אונז איז פערקעהרט — אתּה בחרתּנו מכּל העמים — ווען די גאַנצע מענשהייט איז נאָך געווען ווילד און פינסטער האָט ג—ט אונז גערופען דורך דער תּורה און מיט דער תּורה, כּדי יודען צו זיין—מענשען צו זיין!

מיט דעם בעוואוסטזיין האָבען מיר געוואַנדערט טויזענדער יאָהרען. און דאָס זעלבע — די תּורה!

דאָס חנוך-הבנות-פּראָבלעם איז זייט צעהנדליגער יאָהרען גענצליך פערלאָזען געוואָרען. מען האָט די פרויען איבערגעלאָזט אַליין זיך צו דערציהען — אָבער אז די יודישע טאָכטער דאַרף זיך פערטיפען אין יהדות געדאַנקען, אַז זי איז די עקרת הבית און די טרעגערין פון דער יודישער צוקונפט — פון דעם האָט זי נישט געוואוסט. דאָס נעמט יעצט שטאַרק נקמה. מיר פיהלען דאָס יעצט גוט אויף אונזערע פּלייצעס.

די פרוי איז דערצויגען געוואָרען און איבערגעלאָזט געוואָרען פאַר מאָדע, לוקסוס, טעאַטער א.ד. גל. און דעם מאָן האָט מען געשיקט לערנען אין ישיבות.

דאָס האָט דערפיהרט צו אַ אנאַרכיע אין יודישען לעבען. דאָס האָט אויך צעשטערט דעם שלום-בית און יודישען פאַמיליען לעבען און צוטרייסעלט אונזער פאַליליען-הויז. דעריבער איז היינט דאָס יודישקייט אַזוי נידריג געפאַלען, אָבער נאָך מעהר זענען די יודישע פרויען היינט — ווען זיי קאָנען שוין קומען אין גאַס אלס „מענשען" — אַזוי נידריג געפאַלען, אַז זיי שטעלען זיך שויך אַפילו אויפ'ן מאַרק צו קאָנקורסען — „טויטע סחורה" אָהן האַרץ און נשמה, איז די היינטיגע יודישע פרוי!

און ווען ביי אַנדערע פעלקער איז מען שוין געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז דאָס איז דער סימפּטאָם פון גייסטיגער געפאַלענקייט און שאָקלען זיך שוין אָפּ דערפון — טהון עס נאָך די יודישע פרויען מיט אַלע איינצעלהייטען, דאָס איז שוין שרעקליך!

דאָס מוז אונז נאָך מעהר שטויסען פעסטער צו אַרבייט.

ווייט קוקען, טיף קוקען, וואָס צו זעהן, כּדי צו וויסען וואו צו געהן נישט אַריינצופאַלען אויפ'ן וועג אין קיין זומפּ— דאָס וויל בנות אַגודת ישראל!

באַ"י הייסט נישט פערמאַכען די אויגען, נישט צו זעהן די וויכטיגסטע לעבענס-געשעהענישען, נאָר — צום לעבען זיין

נאָהנט און צו געבען דעם לעבען יודישען חן!

שטיל אַרבייטען, נישט רוישען, אָבער — דויערהאַפטיג זאָל זיין די ארבייט!

אַ קליינער ביישפיל נישט צו רעש'ן און וועלען נאָכמאכען די אויסערליכקייט: —

שמעי' ואבטליון, זענען אמאָל אום יום-כפור אהיימגעגאַנגען נאָך די תפלות. אויפ'ן וועג האָבען זיי בעגעגענט דעם כהן-גדול געהן פון דער עבודה, אין בעגלייטונג פון גאַנצען פאָלק. אז דאָס פאָלק האָט דערזעהן שמעי' ואַבטליון'ען — האָט עס פערלאָזט דעם כהן-גדול און נאָכגעגאַנגען זיי.

פאַרוואָס האָט דאָס פאָלק פערלאָזט דעם כהן-גדול? — ווייל שמעי' און אַבטליון אָהן די כהנים-קליידער זענען געווען פיל גרעסער און העכער פון כ"ג.

דאָס דארפען מיר געדענקען. נישט צום אויסערליכען נאָר — צום אינערליכען מוזען מיר אויפשטייגען!

לא המדרש עיקר אלא המעשה!

אַז מיר וועלען געהן לויט אָט דער ליניע, וועט די יודישע געזעלשאַפט צו אונזער אידעאַל זיכער זיך דערנעהנטערן און אַנ'ערקענען, אז מיר זענען טאַקי די טעכטער פון יודישען פאָלק, וואָס שטרעבען נישט אָפצושטעלען זיך נאָר — געהן און שטייגען צו דער פערווירקליכונג פון אונזער גרויסע און הייליגע אידעאַלען אלס קינדער פון ג—ט'ס פאָלק!

פרל. ראָזא רעדט דאַן אַרום אין אַ ברייטער פאָרם וועגען די פּראקטישע אויפגאַבען פון קולטורעלער ארבייט און ענטוויקעלט א גאַנצע רייה אינטערעסאנטע פרטים פון דער אַרבייט. די רעדנערין גיט אויך ביישפילען פון דער בענדינער אָרגאַניזאַציע, וועלכע שטעהט אונטער איהר אַנפיהרונג און זי ענדיגט איהר אינטערעסאַנטען רעפעראַט מיט פאָלגענדע ווערטער:

בכלל דאַרף געאַרבייט ווערען אויף יעדען געביט פונ'ם גאַנצען יודישען פרויען-לעבען אזוי, אַז די אָרגאַניזאַציע זאָל זיין די היים פאר אונזערע מיטגלידערינס.

ווען אלע זאָלען זיך פערטיפען אין מהות פון אונזער אידעע און צולייגען ציגעל צו אונזער בנין—קאָן אונזער אָרגאַניזאַציע זעהר גרויס זיך צעוואַקסען. פאַר אונזער גרעסטען שונא דאַרפען מיר בעטראַכטען דאָס אומבעוואוסטזיין!

צו-וואָס די לאָזונגען „יוד", „מענש" — ווען די יודישע טעכטער ווילען זיך אויסבילדען און לעבען לויט דער תורה — וועט מען נישט דאַרפען וואַרפען לאָזונגען וועגען „מענש-זיין"— מען וועט שוין ממילא מענש זיין אין פולען זין פון וואָרט! (אַפּלאָדיסמענטען)

דאָס וואָרט בעקומט פרל. סאבוטקא (לאָדז) צו איהר רעפעראַט וועגען

אָרזאַניזאַציע און פּראָפּאָגאַנדע,

וועלכע זאָגט:

אנאָרגאַניזאַציע בעשטייט פון פער ידענע גלידער. און ווען אלע גלידער פונקציאָנירען איז דער קערפער לעבעדיג, געזונד און ארבייטס-פעהיג.

יעקב אבינו האָט צונויפגערופען זיינע קינדער און זיי געזאָגט: הקבצו בני יעקב! — ווייל ער האָט געזעהען צווישען זיי פערשידענע טיילען וועלכע דענקען און טראַכטען אַנדערש. ער האָט זיי דעריבער געזאָגט: הקבצו — ושמעו אל ישראל אביכם! — איהר טריי-געבליבענע געדענקט ווער עס איז געווען אייער פאָטער און פיהרער. פערזאַמעלט אייך און הערט אייער פאָטערס ווערטער. זיינע ווערטער — זענען אמתע ווערטער, זיינע וועגען זענען אמתע וועגען. הערט-אייך צו צו זיי וועט איהר וויסען ווי אַזוי אייער לעבען צו פיהרען!

דאָס עלענדע פאָלק האָט זיך טאַקי צוגעהערט צו זייער פאָטער ישראל — זייער פאָטער ווי אונזערער, און נעגאַנגען אין זיינע וועגען!

מיר יודען זענען אויסנאַהמען פון אלע פעלקער ווייל מיר האָבען די תורה: וועלכע איז אונזער וועג-ווייזער!

איך וועל מיר דערלויבען פערגלייכען די תורה צו א פעסטונג, וועלכע איז געבויט פון אויסנאַם-בויער, דאָס פעסטונג איז געשטאַנען פעסט בעוואַכט, אינעווייניג האָבען געוואוינט פיעל איינוואוינער, וועלכע האָבען דאָס פעסטונג שטענדיג געהיטען, קיינעם דאָרט נישט צוגעלאָזט. ווען נאָר עמיצער איז געקומען צום פעסטונג, געוואָלט זיך אריינרייסען -- האָבען זיי אָפּגעשטויסען מיט דער פולסטער קראַפט, — ווייל, די פעסטונג, איז זייער שוץ, אָהן דער פעסטונג זענען זיי פערלוירען.

די תורה איז תמיד געווען די איינציגע שוץ, פונ'ם יודישען פאָלק. מיר זענען שטענדיג געווען גרייט געגענצושטעלען זיך אלע אָנגריפען ב'צאָהלען מיט אונזער לעבען, ווייל, אָהן דער תורה איז אונזער לעבען אָהן שום צוועק.

די תורה איז אונזער שוץ, אונזער וועג-ווייזער!

איינציגווייז האָבען זיך אָנגעהויבען צו אונז אריינרייסען פרעמדע. ווער עס קאָן די יודישע געשיכטע — קאָן די דאָזיגע עפּאָכען, ווען עס זענען אויפגעשטאַנען פעלקער און געשטערט לערנען תורה. פיעל יודען האָבען אין יענע צייטען מקדש-השם-געווען, טייל זענען אפילו אין פייער געשפרינגען, א.ד.ג.

ליידער איז געקומען א צייט, ווען די איינוואוינער פון דער פעסטונג זאָגען: די פעסטונג איז פאַר אונז ענג, נישט פאַסיג -- מיר מוזען נייע בויען און די אַלטע צוואַרפען! און זיי האָבען אָנגעהויבען רייסען שטיינער פון דער פעסטונג.

ווער האָט געקאָנט שטיין צוקוקען און דאָס ערלויבען? די טריי-געבליבענע האָבען נישט געקאָנט גלייכגילטיג דאָס צוקוקען נאָר — אויפגעשטאַנען צום קאַמף פערטיידיגען און דערהאַלטען די פעסטונג!

די וואָס האָבען דאָס נישט געוואָלט דערלאָזען איז — אגודת-ישראל! די מענער וואָס זענען געבליבען טריי דער תורה האָבען פאַר אונז אויסבארוקירט דעם וועג. ווייסען מיר דאָך אלע, אז בא"י איז א אָפּטיילונג פון אגודת ישראל!

דער אידעאַל פון אגודת ישראל איז דער אידעאַל פון בנות אגודת ישראל!

מיר, וואָס אונזער וועג-ווייזער איז די תורה, דאַרפען נישט זוכען קיין נייע קולטורען, — די תורה איז אונזער קולטור!

דאָס טאַקי האָט געמיינט יעקב אָבינו: — עס וועט קומען א מאָמענט פון צעשפליטערונג, מען וועט פערגעסען ווער מ'איז, וואָס עס זענען אונזערע ציעלען און אויפגאַבען — דעריבער האָט ער געזאָגט: — הקבצו!

יעצט, ווען פאר אונז שטייען אַזויפיל נייע וועג-ווייזער און ווילען ארויסרייסען אונז פונם פעסטונג און פונם שיינעם תורה-פּאַלאַץ, זאָגען מיר אייך הקבצו! קומט צו „בנות אַגודת ישראל" און בלייבט טרייע יודישע תורה-טעכטער!

זעהר פיעל שונאים שטייען געגען אונז. עס איז שווער צו זאָגען אז דאָס יודישע פאָלק איז היינט שטאַרק אַז אָהן אינערליכער פערשטאַרקונג זאָל עס קענען בייסטיין די שונאים, מען קאָן אָבער אויך נישט זאָגען אַז דאָס יודישע פאָלק איז שוואַך חלילה!

לא יטוש ה' את עמו!

צי קאָן חלילה קומען א געדאַנק וועגען שוואַכקייט פון יודישען פאָלק? איז עס דען אַראָפּ פון דער אַרענע ווי פיעל פעלקער? —

ניין!

מיר, בנות אגודת ישראל, די טריי-געבליבענע יודישע טעכטער, דאַרפען צו בילדען די אָרגאַניזאַציע, צו זיין דאָס פאָר-בילד, דער ביישפיל פאַר אנדערע אָרגאַניזאַציעס, מיר דאַרפען נישט זאָגען, אַז יענע, אונזערע געגנער האָבען „דאָס" אָדער „יענץ" און מיר נישט, אדרבא, אַנדערע זאָלען זיי זיך פאררופען אויף אונז! זאָלען מיר זיין דער מוסטער פאר אַנדערע! זעהט, די הונדערטער שוועסטערן וואָס געפונען זיך אין זאַל זענען געקומען מיט פול לעבען, מוט און בעגייסטערונג פאַר אונזערע אידעאַלען —טאָ זענען מיר שוין נישט שוואַך.

אונזער ערשטע אויפגאַבע איז דעריבער צו זיין אָרגאַניזירט, גוט און פעסט אָרגאַניזירט. יעדע מיטגלידערין דאַרף מיטטראָגען די לאַסט פון אָרגאַניזאַציע-לעבען-

דיסציפּלינאריש דינען אונזער אָרגאַניזאַציע.

פאַר דעם אויסבוי פון אונזער אָרגאַניזאַציע פאַר אונז קיין שום ארבייט נישט זיין צו שווער און מיט'ן גרעסטען התלהבות זאָלען מיר אויסבויען די אַזוי פאַר אונז נייטיגע בנות-אָרגאַניזאַציע.

צום סוף גיט פרל. סאַבוטקא א רייהע פּראַקטישע אָנווייזונג ווי אַזוי די אָרגאַניזאַציע-ארבייט צו פיהרען.

די רעדנערין ענדיגט מיט א הייסען אפּעל צו אלע דעלעגאַטינס אַז באַלד נאָך זייער א היימקומען זאָלען זיי צוטרעטען צו א פערשטאַרקטער אָרגאַניזאַטאָרישער ארבייט. (אפּל.)

די אַלגעמיינע דעבאַטע

פרל. גראָספעלד (קראָקע) שלאָגט פאָר, צו בעשטימען גענעראַל-רעדנערינס. יעדע 5—6 דעלעגאַטינס דאַרפען זיך דעריבער בעראַטען און פון זיך אויסקלויבען איין גענעראַל-רעדנערן.

פרל. ראָזען (אסטראָוו) זאָגט: צווישען די בא"י-מיטגלידערינס דאַרף הערשען האַרמאָניע און איינינקייט. קיינע זאָל זיך נישט איינרעדען, אַז זי קאָן מעהר פון דער אנדערער, אדעל. דאָס וועט ברענגען גרויס ערפאָלג דער בעוועגונג.

פרוי פּאָגעל (לאָדז) רעדט וועגען „בית-יעקב"-זשורנאַל ביי אונז — זאָגט זי — שפּילט נישט קיין ראָלע די אויסערליכע פאָרם. דער עיקר איז דער אינהאַלט. ווען שפּראַך ווערט ביי אונז בעטראַכט אלס פאָרם, מעהר נישט — פאַרוואָס זאָלען מיר נישט האָבען אין ב"י-זשורנאַל די פּוילישע ביילאַגע? אונזער בעוועגונג איז נאָך א יונגע און רוב אונזערע מיטגלידערינס האָבען זיך פריהער אָפּגעגעבען מיט דער פּוילישער שפּראַך. מיר פיהלען יודיש אפילו ווען מיר קאָנען זיך פערשטענדיגען אין דער פּוילישער שפּראַך, עס איז נאָר אנבעלאַנג וואָס מען מיינט מיט „פּוילישער שפּראַך" ביי אונז ווערט געשריבען, בלויז אין פּויליש, אָבער דער געדאַנק איז יודיש. אויב אַזוי — ברענגט אונז די פּוילישע ביילאַגע גרויס נוצען. ווייל, א טייל מיטגלידערינס קאָנען זיך בעסער אויסדריקען אין פּויליש ווי אין יודיש.

ליידער קאָנען מיר דאָס נאָר בעדויערען, ווייל אונזער בעוועגונג איז ענטשטאַנען מיט עטליכע צענדליג יאָהרען שפּעטער. אָבער — בעסער שפּעטער איידער קיינמאָל נישט. דאַרפען מיר, דעריבער, געבען די מעגליכקייט אַז אַ"ע זאָלען זיך קאָנען לעת-עתה צוויכזאָגען און פערשטעהן אונזער אָרגאַן.

פרל. קאָדזישאָל (בעלכאַטאָוו) זאָגט: מיט דער יודישער שפּראַך און יודישער קליידונג מוזען מיר שטאָלצירען דאָס וועט איינפּלאַנצען יודיש בעוואוסטזיין ביי די יודישע פרויען. קריטיקירט ווערט נישט די אמתע בנות-מיטגלידערין נאָר די, וואָס פּאַסט-זיך נישט צו צום בא"י-פּראָגראַם. אויב ווילען מיר ווילען זיין די בויערינס פון יודישען הויז — מוזען מיר שטאָלצירען נאָר מיט יודישע נעמען, יודישער שפּראַך, יודישער קליידונג און דאַן וועט זיין: אשה יראת ה' — היא תתהלל! (אפּל.)

ראַטמאַן א. ב. עקערמאַן (וואַרשע) נעמט א וואָרט אויסער דער רייה צו דער שפּראַכען-דיעקוסיע און זאָגט:

אין דער דיסקוסיע וואָס האָט זיך דאָ ענטוויקעלט וועגען דער פּוילישער ביילאַגע ביים ב"י-זשורנאַל האָט זיך תחילת ארויסגעוויזען איין קליינינקייט. נאָר אויב עס וואָלט באמת געווען א קליינינקייט — האָט זיך נישט געלוינט צו פּטרן קיין צייט צו נעמען א וואָרט אויסער דער רייה.

מיר אָבער וואָס שטייען אויף דער וואַך אָפּצוהיטען די יודישע גאַס געגען דער אַסימילאַציע -- פערשטייען, אַז די פראַגע: „פּויליש" — איז אַנ'עיקר-פּראַגע — זיין — אָדער נישט זיין!

בא"י איז די טאָג-טעגליכע דעמאָנסטראַציע פון דער יודישער טאָכטער פאַרן יודישקייט! אויב דער יוד, דער אָרטאָדאָקסישער יוד, דעמאָנסטרירט אויסערליך דאָס יודישקייט מיט דער לאַנגער קליידונג און באָרד און פּאות וועלכעס איז טאַקי ביכולת אויך צו דערהאַלטען און פערשטאַרקען דאָס יודישקייט — קאָן די יודישע טאָכטער מיטן ביין אין דרויסען, אין גאַס און רעדען יודיש — מיט דעם דערווייזען איהר קדוש-השם!

רעריבער, ווען איך האָב געהערט, אַז די היינטיגע קאָנפערענץ דאַרף לייגען א פליכט אויף דער יודישער טאָכטער וועגען יודיש — איז דאָס בלפי-חוץ די אינציגע דעמאָנסטראַציע וואָס יעדע איז געצווינגען דאָס צו טוען.

און ווען ס'האַנדעלט-זיך דאָ וועגען דער פּוילישער ביילאַגע צום זשורנאַל— האָט דאָס א בעדייטונג מעהר ווי רעדען אָדער נישט רעדען פּויליש.

אינם יודישען לעבען האָט זיך היינט-צו-טאָג געשאַפען אַזוי-צו-זאָגען א „שמענדריק אַסימילאַציע", א „נאַש משעגלאַנדיזם-אַסימילאַציע, און וואָסערע העסליכקייט שיינט ארויס פון דעם!

אויב אַנ'אַסימילאַטאָר פון אמאָל האָט געוואָגט צו זאָגען, אַז יודען אַלס פאָלק קאָנען נישט עקזיסטירען, קומען היינט קליינע מענשעלעך, מענשעלעך וואָס זיי פעהלט די שטאַרקייט צו זיין יודען — און רעדען וועגען יודישע זאַכען.

„עס איז דאָך גאָרנישט, נאָר — פּויליש גערעדט, הערען מיר אָפט תירוצים.

מיר הייסען אייך נישט זיין געגען פּויליש. עס איז פערהאַן א בעגריף פון בילדונג און ערציהונג. בילדונג מעג אויך זיין אויף וואָסערע לשון עס איז. ערציהונג — מוז אָבער אויסדריקליך זיין אין יודיש!

דער „בית-יעקב"-זשורנאַל האָט אויך ערציגען אַלס יודישע טעכטער מיט יודיש בעוואוסטזיין. ווילט איהר דאָרט, אין זשורנאַל אריינפיהרען דעם פּוילישען „שמענדריק"? (בעלעכטער. בייפאַל). מיר וועלען דאָך פון די „נאַש משעגלאַנדס", די האַלבע משומדים און גאַנצע גוים האָבען די גרעסטע צרות. און אייער קומען צו דער קאָנפערענץ איז דאָך א שאַרפער פּראָטעסט געגען די שבת-גוים, געגען די אויספּאַסער פון אַזאַ יודישקייט!

פון אלע זייטען רייסען זיך צו אונז פרעמדע מוראשקעס — לאָזט זיי נישט אין אייער אָרגאַניזם! דער „שעטנז": — פּוילישע ביילאַגע — דאַרף אויפהערען ביי אונז, ריין זיין דאַרף ביי אונז! (אפּל.)

פרוי גוטער: צי ווילען מיר בלייבען שטעהן ביי די בנות-מיטגלידערינס וואָס מיר האָבען שוין, אָדער, מיר דאַרפען גיין ווייטער? צי מיר זאָלען שוין בעצייטענס אָפּשטיפּען יודישע טעכטער, צי מיר זאָלען צוציהען?

צי דאַרפען מיר זיך אָפּשטעלען, באַגרעניצען צו ארויסזאָגען וואָס מיר דאַרפען — סיי אין יודיש, סיי אין פּויליש?

מען קען דעריבער נישט משטל-מאַכען די פּוילישע ביילאַגע ביים בית-יעקב זשורנאַל!

פרל. ראָזא (בענדין): די פּוילישע ביילאַגע טוט אונז נישט ברענגען אַזויפיל שאָדען, אדרבא, זי ברענגט נאָך נוצען. מען מוז דאָך אָבער אויך טון וועגען יודיש! טייל רעדן יודיש — אָבער נישט קיין שיינעם. טייל אָבער זאָגען, אַז פּויליש איז שענער — בעמיהען זיי זיך אַלץ מעהר פאַרפּולקאָמען אין פּויליש און ווילען נישט קענען קיין יודיש??

פרל. שטייעב (קאָנסק): אַלע ביכער פאַר די ב"י ביבליאָטעקען זאָלען בעקויפט ווערען דורכ'ן צ. ס. אַלע ביכער זאָלען זיין מיט'ן סטעמפּעל פון צ. ס און די פערלעגער זאָל געבען 5 פּראָצ. הנחה פון די איינגעקויפטע ביכער דורכ'ן צ. ס.

פרל. שילט (זד. וואָלא): עס איז טראַגיש די לאַגע פון די יודישע אַרבייטערינס. ליידער איז נאָכנישט געלונגען די איינצושליסען אין אונזער אָרגאַניזאַציע. אפילו די שטרענג רעליגיעזע אַרבייטערינס זענען אויך נישט מיט אונז. דאָס איז טרויעריג. בא"י דאַרף ווירקען און זיך בעמיהען — אויך אויף דעם געביט צו ברענגען די געווינשטע רעזולטאַטען.

פרל. גליקזאָן (וואַרשא) זאָגט: מיר האָבען שוין לאַנג געפּלאַנט צו פערלאַנגען דאָס סקאַסירען די פּוילישע ביילאַגע. דער זשורנאַל דאַרף זיין נאָר יודיש! מען דאַרף איהם מעהר פערשפּרייטען און רעדען יודיש!

פרל. קליגער (לאָדז): די וואָס קאָנען נישט קיין יודיש — דאַרפען זיך נישט בעקענען און בעגרייפען אונזער אידעאַל?

די פּוילישע ביילאַגע דאַרף ווייטער זיין און מען מוז זיך בעמיהען זי צו פערבעסערן.

עס ווערט ערקלעהרט א ג׳ ה פ ס ק ה צוליב מנחה.

נאָך דער הפסקה פיהרט דעם פאָרזיץ פרל. שטאָקמאַן (בעלכאַטאָוו).

עס ווערט פאָרטגעזעצט די דעבאַטע.

פרל. נ אָ וו אָ מ י אַ ס ט (סטערצעוו): מיר מוזען מאַכען דעם עקספערימענט און מבטל-מאַכען די פּוילישע בייזאַגע—דאָס וועט ברענגען פיל נוצען.

עס רעדט נאָך פרל. נ אַ וו ר י (באָדזאַנאָוו) און פרל. מלכה ק ו ט נ ע ר (פלאָצק) א. א. און דאַן בעקומט דאָס וואָרט צום רעפעראַט וועגען

„ביבליאָטעקען און ביבליאָטעקאַרינס"

פרל. ב אָ ר נ ש ט יי ן (קראָקא): די רעדנערין רעדט אין אָנהויב ארום די קאָלאָסאַלע ערציהערישע בעדייטונג פון דער ביבליאָטעק און דערביי ווייזט זי אָבער אָן אויף דער נויטווענדיגקייט פון פיהרען די ארבייט פון דער ביבליאָטעק אין א געהעריגער ריכטיגער ליניע. די רעדנערין שטעלט פעסט, אז די ערשטע וויכטיגע פראַגען ביי דעם זענען:

1) וואָסערע ביכער זאָל האָבען די ביבליאָטעק? און 2) וואָסערע פעהיגקייטען און וויסען דאַרף האָבען די ביבליאָטעקאַרין?

בנוגע דעם כשרות פון די ביכער — דאַרף די צענטראַלע זאַרגען אויסצואַרבייטען א גענויען קאַטאַלאָג. עס איז נאָר א פראַגע וואָסערע סאָרטען ביכער זאָל דער קאַטאַלאָג אריינגעמען. צו דעם וועט צוהעלפען די סטאַטיסטיק פון די געלייענטע ביכער.

ביי דעם שפּילט שוין א גרויסע ראָלע די ביבליאָטעקאַרין, וועלכע דאַרף האָבען די געהעריגע קוואַליפיקאַציעס. זי מוז אַליין קענען אַלע ביכער וואָס געפונען זיך אין דער ביבליאָטעק. זיי לייענען, פערשטעהן און דורכנעמען. דאָס פאָדערט שוין צייט. ווען עס איז נישט מעגליך, זי זאָל אַליין לייענען די אַלע ביכער — מוז זי כאָטש לייענען די קריטיק איבער די ביכער. זי מוז באַצייכענען דעם עיקר. אינהאַט און וואָרט פונ׳ם בוך.

דאָס איז נייטיג דערפאַר, אז די ביבליאָטעקאַרין וועט רעדען מיט א לייענערין, זאָל זי פאַרשטעהן מעהר-וועניגער וואָסערע בוך עס איז גוט פאַר די לייענערין.

אויף דער ביבליאָטעקאַרין ליגט דער חוב, איבערצוגעבען די לעזערין א ו ע ג אין לייענען.

דאָס ערשטע איז: סיסטעמאַטיש לעזען.

די ביבליאָטעקאַרין איז דאַן מחויב צו געבען דער לייענערין אזא בוך וואָס זי וועט פאַרשטעהן. פערהאַן לעזערינס, וואָס ווילען בעסערע ביכער, אָבער אָפט פערלאַנגט זי ביכער, וואָס זי וועט נישט פאַרשטעהן, מוז די לעזערין האָבען צוטרוי צו דער ביבליאָטעקאַרין, אז זי פאַרשטעהט וואָסערע בוך איהר צו געבען.

ווען אָבער א לעזערין פאַרלאַנגט א בוך וואָס איז נישט פאַסיג פאַר איהר צוליב׳ן עלטער—מוז די ביבליאָטעקאַרין איהר ערקלערען, אז זי קאָן נישט נעמען שטעלונג צו אזעלכע ביכער.

בעיקר דאַרף דאָס לייענען ביכער זיין סיסטעמאַטיש צוגעפאַסט לויט׳ן עלטער און כאַראַקטער פון די לעזערינס.

פאַר טייל לייענערינס איז דאָס לעזען א מיטעל צו פערטרייבען די לאַנגווייליגקייט. פאַר טייל—כדי עפּעס צו לערנען פונ׳ם בעטרעפענדען בוך. פאַר טייל איז דאָס א שפּייז פאַר זייער גייסט.

דאָס סיסטעמאַטישע לייענען, און — לויט׳ן עלטער און כאַראַקטער, ארבייט-אויס א גוטען און קריטישען בליק ביי די לעזערינס.

דאָס לעזען טהוט דערהייבען דעם מענש, פלאַנצט איין אין איהם גוטע מידות און מאַכט איהם בעוואוסטזיניג און אינטעליגענט.

דאָס ערשטע אָרט אין אונזערע ביבליאָטעקען דאַרפען פאַרנעמען די ווערק פון: רבי שמשון רפאל הירש, ד״ר נתן בירנבוים, ד״ר ברויער, ד״ר לעהמאַן, ד״ר עהרמאַן און פון די לעצטע יונגע ווי ראָטשטיין א. א. וו.

אויב מיר וועלען זיך בעמיהען צו האָבען אזעלכע ביבליאָטעקאַרינס, וועלכע זאָלען אַרבייטען אין דעם גייסט, קאָנען מיר האָפען, אז מיר וועלען געווינען דאָס האַרץ פון די יודישע פרויען פאַר אונזער אידעאַל! (אפל.)

נאָכדעם בעקומט דאָס וואָרט שול-דיר. ה׳ י. ל. אַ ר ל ע אַ ן (וואַרשאַ) צו זיין רעפעראַט וועגען „לוקסוס-פראָבלעם".

(דעם העכסט-אינטערעסאַנטען רעפעראַט פון ה׳ אָרלעאַן גיבען מיר אין קומענדיגען נומער.)

פ ע ר ט ע ז י צ ו נ ג.

דינסטאָג 10 אינדערפריה קומט פאַר אונטער׳ן פאָרזיץ פון פרל. סאַבוטקאַ (לאָדז). באַלד נאָך דער ערעפנונג האַלט פרוי שענירער (קראָקא) אַנ׳ערגענצונגס-רעפעראַט צום פּראָבלעם פון מאָדע און לוקסוס. (אויך דעם דאָזיגען רעפעראַט גיבען מיר אין קומענדיגען נומער.)

דאַן בעקומט דאָס וואָרט פרל. ש יי ע ר (בלאַשקי) צו איהר רעפעראַט

„אונזערע פליכטען פאַר דער אָרטאָדאָקסישער פּרעסע און ספּעציעל פאַר אונזער אָרגאַן בית-יעקב-זשורנאַל"

זי הויבט אָן איהר רעפעראַט מיט פאָלגענדע ווערטער:

די גרויסע מלוכה-מענער אויב זיי ווילען בעקענען דער וועלט מיט זייערע אַרבייטען און פּלענער, האָבען זיי נישט קיין אַנדער און בעסער מיטעל ווי די פּ ר ע ס ע.

די בעדייטונג און השפעה פון דער פּרעסע האַלט כסדר אין איין שטייגען, אזוי אז מען קאָן זיך שוין באַלד נישט פאָרשטעלען ווי אזוי מען זאָל זיך אָהן דעם בעגעהן

עס איז א היסטאָרישער פאַקט, אז אין דער ערשטער העלפט פון 19-טען יאָהרהונדערט בעת די „השכלה"-עפּאָכע האָט זיך אריינגעריסען אין האַרץ פונ׳ם יודישען לעבען, כדי אונטערצוגראָבען די יודישע פּאָזיציעס—האָבען זיי דאָס געטהון מיט דער הילף פון דער פּרעסע. אין יענער צייט איז די לאַגע פון דער אָרטאָדאָקסיע בעוועזען קאַטאַסטראָפאַל, ווייל זי האָט נישט געהאַט דאָס געהעריגע קאַמף-מיטעל זיך צו בעשיצען—די פּרעסע.

ווען מיר האָבען זיך געשטעלט די אויפגאַבע, אָפּצושטופען די פיילען וואָס ווערען געצילט צו דער אָרטאָדאָקסישער פעסטונג, און בעוואוסטזיניג צו מאַכען די מאַסען, נישט צו דערלאָזען צוצרייסען דעם גאָלדענעם פאָדעם פון דער יודישער געשיכטע — מוזען מיר האָבען א נ׳ א יי ג ע נ ע פּ ר ע ס ע כדי צו קאָנען דורכדעם קעמפען פאַר דער סובערניטעט פון דער תורה און יודישען לעבען.

ר׳ יעקב הלוי ליפשיץ זצ״ל איז דער ערשטער ארויס מיט זיין פעדער געגען די משכילים און אראָפּגעריסען זייער מאַסקע און שעדליכע, פערערעטערישע אַרבייט. זיין אַרבייט האָט טאַקי געהאַט דעם געהעריגען ערפאָלג.

(די רעדנערין רעכענט דאַן אויס א גאַנצע רייה אָרט. אויסגאַבען, וועלכע האָבען במשך יאָהרען לאַנג געדינט דער אָרטאָדאָקסיע.)

מיט אָפּהענגיגקיט, אַפּאַטיע און שווייגען קאָן מען נישט אָפּשטויסען קיין שונא. מען מוז האָבען דערצו קודם-כל דעם וואָרט-קאַמף, די פּרעסע. אין מערב אייראָפּע האָט די אָרטאָדאָקסיע דעם „איזראַליט" און די „יודישע פּרעסע", וועלכע פּלעגען דעם יודישען גייסט און פערטיידיגען די אָרטאָדאָקסיע. אויך אין פּוילען האָט זיך ארויסגעוויזען די נייטיגקייט פון אַנ׳אייגענער פּרעסע, ווייל די אַלגעמיינע פּרעסע איז שטאָטס וואָס זי האָט בעדאַרפען ערציהען די מאַסען, גיט זי דער געזעלשאַפט שענדליכע ראָמאַנען און פּאָרנאָגראַפישע ערצעהלונגען, וועלכע האָבען א זעהר א שעדליכע השפעה אויף די מאַסע און גלייכצייטיג פיהרט די דאָזיגע פּרעסע א שענדליכע העץ-קאַמפּאַניע געגען דת און דעם אָרטאָדאָקסישען יודענטום.

וואָסערע פּנים וואָלטען מיר היינט געהאַט אָ ה ן אַנאייגענער פּרעסע? — א דאַנק דער אייגענער פּרעסע האָט די אָרטאָדאָקסיע צוריקבעקומען איהר זעלבסט-ווירדע און שטאָלץ! אויב האָבען מיר היינט אזא פערצווייגטע אגודה בעוועגונג און די פערשידענע אָרטאָדאָק. אינסטיטוציעס — איז דאָס א דאַנק דער פּרעסע, וועלכע האָט געפיהרט די אויפקלערונגס-אַרבייט. אויב די גאַנצע וועלט מוז אַנערקענען אגודת ישראל אַלס וויכטיגען פאַקטאָר, וועלכע ברענגט גייסטיגע אויפלעבונג פונ׳ם פאָלק ישראל — איז עס אַדאַנק אונזער פּרעסע.

אָבער דאָך געפונט זיך נאָך, לײדער, די אָרטאָדאָקסישע פּרעסע אין א שלעכטער פינאַנציעלער לאַגע, ווייל רוב פערשטעהן נישט אז מ׳דאַרף ל יי ע נ ע ן די אָ ר ט אָ ד אָ ק ס י ש ע פּרעסע. די וואָס פאַרשטעהן יאָ צו לייענען — קאָנען נישט די שווערינקייטען פונ׳ם ארויסגעבען א צייטונג.

אונזערע פּרעסע-קאָמיסיעס דאַרפען דעריבער פיהרען א שטאַרקע פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער אָרטאָדאָקסישער טאָג-צייטונג „דער יוד".

אין יעדער שטאָט דאַרפען אין די אָרטאָדאָקסישע לעזע-זאַלען זיך געפינען אַלע אָרטאָדאָקסישע אויסגאַבען, וואָכענבלעטער, זשורנאַלען א.ד.גל.

יעדע בנות-מיטגלידערין דאַרף ווירקען ביי איהרע עלטערן צו אַבאָנירען די איינציגע אָרטאָדאָקסישע טאָג-צייטונג „דער יוד".

און אויב מיר רעדען וועגען די אויפגאַבען פאַר דער אַלגעמיינער אָרטאָדאָקסישער פּרעסע, דאַרף מיר אודאי און אודאי נאָך פיל מעהר פערשטעהן די גרויסע אויפגאַבען פ אַ ר א ו נ ז ע ר א יי ג ע נ ע ם אָ ר ג אַ ן פאַר׳ן „ב י ת י ע ק ב"-ז ש ו ר נ אַ ל!

דער „בית-יעקב" זשורנאַל האַלט שוין אינמיטען 6-טען יאָהרגאַנג. ביז-היינט איז דער וועג געווען א שווערער, דאָרנדיגער. א דאַנק די אונערמידליכע און אָנגעשטרענגטע לייסטונגען פון רעד. ה׳ פרידענזאָן, וועלכער האָט געבראַכט אומגעהייערע קרבנות דאָך איז געלונגען צו דערהאַלטען ביז-היינט דעם ב״י זשורנאַל.

אויב היינט זענען דאָ, אויף דער קאָנפערענץ, פערטרעטען א גרעסערע צאָהל פאָרשטעהערינס פון איבער הונדערט שטעט אין פּוילען — איז מען מחויב אָנצוהייבען געמיינזאַם אינטענסיוו צו אַרבייטען לטובת דער עקזיסטענץ פונ׳ם „בית יעקב" זשורנאַל!

ווען דער ב״י זשורנאַל איז אין תחילת ערשינען אַלס „יעדנאָ-דניובקאַ", איז ער געליינט געוואָרען אממייסטען פון מענער, ווייל זיי האָבען בעזייהט די קערנדלעך פון דער בעוועגונג. אויב מיר האָבען היינט ב״ה אזא אויסגעוואַקסענע „בית יעקב"- און באַ״י-בעוועגונג, איז דאָס א דאַנק דעם ב״י זשורנאַל, וועלכער איז ביז היינט ערשינען אין 42 נומערן מיט העכער 1000 זייטען, וועלכע ענטהאַלטען דאָס שענסטע מאַטעריאַל פון אונזער דיכטונג און ליטעראַטור, פון וועלכען עס שפּרודעלט מיט לעבען און גייסט און מוטיגט יעדען צו זיין א פּיאָנערין פאַר אונזער הייליגען אידעאַל. דער זשורנאַל האָט אויך דאַנקפול געפיהרט אַנאויפקלערונג צו פערשטאַרקען דאָס רעליגיעזע בעוואוסטזיין ביי דער יודישער טאָכטער צו ערציהען א שטאַרק יודיש פרויען-דור, וועלכעס זאָל האַלטען פאַר׳ן גרעסטען גליק צו בויען דאָס יודישע לעבען לויט די געזעצען פון דער תורה.

די היינטיגע קאָנפערענץ דאַרף זאָגען צו אַלע: ה י ל פ ט א י ה ר ה אָ ב ע ן א ש ט אַ ר ק ע און ג ר ו י ס ע ב ע וו ע ג ו נ ג? ה י ל פ ט א י ה ר צ ו ר י ק פ י ה ר ע ן א ו נ ז ע ר ע י ו ד י ש ע ש וו ע ס ט ע ר ן צ ו ם ק וו אַ ל פ ו ן א ו נ ז ע ר ע א י ד ע אַ ל ע ן? — ז ע ה ט ד ע ר „ב י ת-י ע ק ב"-ז ש ו ר נ אַ ל ז אָ ל ק אָ נ ע ן ע ק ז י ס ט י ר ע ן!

די אויפגאַבע פון באַ״י איז: ללמוד וללמד, לשמור ולעשות! נישט מיט קיין פּאָליטישע לאָזונגען קומען מיר, נאָר — צו פערשפּרייטען דאָס תורה-בעוואוסטזיין ביי די יודישע פרויען! דער ב״י זשורנאַל האָט דאָס טאַקי געוואָלט און אזוי געטהון!

דער „בית-יעקב"-זשורנאַל דאַרף געקויפט ווערען אָבער נאָכמעהר—געלייענט ווערען! גאָר שטאַרק מוזען געטאַדעלט ווערען די וואָס בעצאָהלען נישט זייערע חובות פאַר זשורנאַל. נישט גענוג וואָס דורכדעם העלפען זיי נישט צו, נאָר ש ט ע ר ע ן דער עקזיסטענץ פונ׳ם זשורנאַל און די אַרבייט פון דער בעוועגונג.

יעדע פון אייך, וואָס וועט אהיימקומען פון דער קאָנפערענץ דאַרף וואַנדערן פון שטוב צו שטוב און זעהען אז:

1) יעדע מיטגלידערין מוז אַבאָנירען דעם ב״י-זשורנאַל;

2) דער אַבאָנענטען-פּרייז זאָל פאָרויס בעצאָהלט ווערען כדי נישט צו שטערען די רעגולערע ערשיינונג פונ׳ם זשורנאַל.

3) אז אין יעדער אָרטאָדאָקסישער שטוב זאָל זיך געפונען דער ב״י זשורנאַל.

עס איז טרויעריג וואָס במשך 6 יאָהר האָט דער ב״י זשורנאַל נישט מעהר ווי 1000 זייטען. די סבה דערפון איז אָבער נישט צוליב מאַנגעל אין ליטעראַרישע כחות און שריפטשטעלערישע טאַלענטען, נאָר — צוליב ג ע ל ד!

מיר מוזען זיך בעמיהען אז צום 7-טען יאָהר פון זיין עקזיסטענץ זאָל דער ב״י-זשורנאַל קענען פערוואַנדעלט ווערען אין א צוויי-וואָכען אויסגאַבע! אונזער בעוועגונג דאַרף שטאַרקע פּראָפּאַגאַנדע און דער עיקר דערפון איז: — א א יי ג ע נ ע ר אָ ר ג אַ ן! דאַרפען מיר אַלע אַרבייטען פאַר׳ן איינציגען ב״י-זשורנאַל. אין דעם איז אָפּהענגיג אונזער צוקונפט — די יודישע צוקונפט זאָל זיין אין גייסט פון דער תורה ומסורה!

חוץ-מזה וויל איך בעמערקען, אז אין וואַרשא האָט זיך געשאַפען א צענטראַלער אָרטאָדאָקסישער אַרכיוו. אַלע באַ״י-גרופּען דאַרפען דעריבער זאַמלען אַלע אָרטאָדאָקסישע צייטונגען, שריפטען, אַפּישען א.ד.גל. און עס צושיקען דעם אַרכיוו. דאָס וועט האָבען א גרויסע און וויכטיגע היסטאָרישע בעדייטונג פאַר באַ״י.

א בעזונדערן גרויסען אכט דאַרפען די „בית-יעקב"-לעהרערינס לייגען בנוגע דער פערשפּרייטונג פונ׳ם רעליגיעזען געדאַנק ביי די ב״י-קינדער. מען דאַרף זיך דעריבער בעמיהען צו פערשפּרייטען דעם „קינדער גאָרטען". מינדעסטענס 30 עקזעמפּלאַרען דאַרף און קאָן אין יעדער שולע פערשפּרייט ווערען!

שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה! — זעקס יאָהר האָט דער „בית יעקב"-זשורנאַל געזייהעט, געפיהרט אַנאויפקלערונג צווישען די אָרטאָדאָקסישע שיכטען און דער פרויען-בעוועגונג. א דאַנק דעם שניידען מיר היינט די פּירות און מיר זענען היינט דאָ פערזאַמעלט, וועלכעס וועט ברענגען כבוד און רוהם דער אָרטאָדאָקסיע און דעם יודישען פאָלק און מיט׳ן אויספיהרען די אָנגעצייכענטע אויפגאַבען וועלען מיר האָבען ערפאָלג אין אונזער ווייטערדיגער אַרבייט! (שט. אפל.)

דאָס וואָרט בעקומט דאַן פרל. ר אַ ז אַ (וואַרשאַ) צום רעפעראַט וועגען די

סאָציאַל-עקאָנאָמישע אויפגאַבען.

(דעם רעפעראַט פון פרל. ראַזאַ גיבען מיר אויך אויספיהרליך אין קומענדיגען נומער.)

נאָכ׳ן רעפעראַט גיט ה׳ פרידענזאָן איינציגע אויפקלערונגען און דערמיט ווערט די זיצונג געשלאָסען.

די פינפטע און שלוס-זיצונג

ווערט געעפענט 5 נאָכמיטאָג אונטער׳ן פאָרזיץ פון פרל. ס אַ ב ו ט ק אַ (לאָדז).

אין זאַל פיהלט זיך שוין א פייערליכע שטימונג. אַלע וויסען אָט באַלד וועט זיין דער נעילה-מאָמענט און אַלעמען בעהערשט אַנ׳אויסערגעוועהנליכע ערנסטקייט בנוגע דעם וויכטיגסטען אויסגאַנג פון דער קאָנפערענץ: — אָננעמען די געהעריגע בעשלוסען. וועהלען א לייטונג און זעהן אז די אָנגעשטרענגטע אַרבייט במשך 3 טעג זאָל נושא-פּירות-זיין.

צו דער שלוס-זיצונג זענען אויך געקומען זעהר פיל פרויען-געסט און וויכטיגע אגודה-פּערזענליכקייטען, דערונטער דער גריי-גראָהער אָהן ע״ה עלטסטער אָרטאָדאָקסישער לאָדזער ראַטמאַן ר׳ י ח י א ל י צ ח ק ב ע ר מ אַ ן.

ביים עפענען די זיצונג בעגריסט די פאָרזיצענדערין דעם גאַסט ר׳ י. י. בערמאַן, וועלכען עס ווערט געמאַכט א לענגערע אָוואַציע. אין הייסע ווערטער האַלט דאַן ר׳ י. י. בערמאַן א לענגערע בעגריסונג אין נאָמען פון די אָרטאָדאָקסישע ראַטמענער אין לאָדזער שטאָט-ראַט און ווינשט, אז אזוי ווי די קאָנפערענץ איז א כנסי׳ לשם שמים, זאָל זיין סופה להתקיים. דער רעדנער ענדיגט זיין בעגריסונג מיט די ווערטער: „בית יעקב לכו ונלכו באור ה׳!

דער רעדנער ווערט בעשאָנקען מיט לאַנגדויערנדע אַפּלאָדיסמענטען.

דאָס וואָרט בעקומט פרל. ק נ אָ ב ל ע וו י ט ש (לאָדז) צום רעפערעט וועגען

סטיפּענדיעס פאַר בית יעקב לעהרערינס

וועלכע זאָגט:

מיר מוזען האָסען אויסגעשולטע לעהרערינס. עס זענען אָבער דאָ פעהיגע, טאַלאַנטירטע ב״י שילערינס, וועלכע דאַרפען נישט, ליידער, אפילו די קלענסטע פינאַנציעלע מעגליכקייטען א.יף צו קאָנען אריינקומען אין סעמינאַר. די ב״י

שילערינס, וועלכע זענען גערעטעט געוואָרען פון אזוי פיל שלעכטע אַטמאָספערן און פאר וועלכע די ב"י לעהרערינס האָבען אוועקגעגעבען אָהן א שיעור ענערגיע כדי זיי צו מאַכען פאר בעוואוסטזיניגע אָרטאָדאָקסישע טעכטער, — פאַרוואָס זאָל מען זיי לאָזען פערלוירען געהן פון אונז? די וואָס האָבען נישט די מעגליכקייט צו לערנען — דאַרפען דעריבער כאָטש געבען די מעגליכקייט און העלפען, אז די טאַלאַנטירטע שוועסטערן זאָלען קאָנען זיך אויסבילדען.

די קאָנפערענץ דאַרף פראָקלאַמירען, דאָס שאַפען פון א ספּעציעלען פאָנד פאַר סטיפּיענדעס אויסצובילדען נישט־פערמעגליכע בית־יעקב לעהרערינס. צו דער דאָזיגער אַקציע זענען מחויב זיך צו שטעלען אַלע „בנות"־גרופּען.

הזורעים בדמעה — ברנה יקצורו! — תחלת, ווען מיר האָבען אָנגעהויבען צו אַרבייטען, זענען מיר געווען א קליינע צאָהל. האָבען מיר געהאַט א סך צו קעמפען, א סך צו ליידען. אָבער היינט, כאָטש מיר זעהען נאָכנישט פולשטענדיג די פרוכטען — אז מיר ווילען אַרבייטען צוזאַמען, געמיינזאַם פאר אונזער אידעאַל, וועט זיין ב ר נ ה י ק צ ו ר ו ! (אפּל.)

פרל. ש ט אָ ק מ אַ ן (בעלכאַטאָוו) האַלט דאַן א רעפעראַט א. ד. ט.:

„אונזערע פליכטען פאר די בית יעקב שולען אין ארץ־ישראל"

און פרל. קלוגער (לאָדז) רעפערירט א. ד. ט.

„אונזערע אויפגאַבען פאַר'ן ב"י סעמינאַר"

(די רעדעס פון פרל. שטאָקמאַן און פרל. קלוגער ווילען מיר געבען אין קומענדיגען נומער).

עס לייענען א גאַנצע רייה שטעט טעטיגקייטס־בעריכטען צוו.אנד. פרל. גראָבּ־פעלד (קראָקא); פרל. טרויבע (בלאַשקי); פרל. שאַטאַן (בעלכאַטאָוו); פרל. טויבע (זד.־וואָלע); פרל. זאַלצבערג (פּיוטעטאָוו); פרל. ראַזאַ (וואַרשאַ); פרל. שטערן (גאָסטינין) א. א.

נאָך די בעריכטען לייענען די רעפערענטינס די רעזאָלוציעס, וועלכע ווערען איינשטימיג אָנגענומען פון דער גאַנצער קאָנפערענץ. (די רעזאָלוציעס גיבען מיר אויף א אַנדער אָרט אין היינטיגען נומער, עס ווערט אויך געוועהלט א צענט־ראַל־ראַט פון 100 פערזאָן—(די נעמען גיבען מיר אין קומענדיגען נומער).

נאָכדעם ווי די רעזאָלוציעס ווערען אָנגענומען, הייבען זיך אָן די

שלוס־רעדעס.

די ערשטע שלוס־רעדע האַלט ביי א בעגייסטערטע שטימונג ה' וו אָ ל ף י אַ ק אָ ב ס אָ ן (האַמבורג), וועלכער האַלט זעהר א הערליכע רעדע דורכגעפלאָכ־טען מיט מאמרי חז"ל און זאָגט צוו. אנד., אז ער בעטראַכט די היינטיגע קאָנפערענץ פאַר א נייעם מעמד־הר־סיני און זאָגט אז די אויפגאַבע פון דער קאָנפערענץ דאַרף זיין להזהיר גדולים על הקטנים. די דערוואַקסענע יודישע טעכטער דאַרפען בע־שטראַהלען די קליינע קינדער מיט די ליכטיגע יודישע תורה־אידעאַלען. דער רעד־נער גיט אויך איבער א גרוס פון דר. ש. דייטשלענדער, וועלכער האָט גערן גע־וואָלט קומען צו דער קאָנפערענץ, אָבער ליידער נישט געקענט צוליב דעם לייפּצי־גער אגודה־קאָנגרעס, וועלכע איז גראָד אויסגעפאַלען אין די זעלבע טעג. די אינ־האַלטס־רייכע און בעגייסטערטע רעדע פון ה' יאַקובזאָן, איז אויך אויפגענומען גע־וואָרען מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען.

עס האַלט דאַן א גייסטרייכע שלוס־רעדע דיר. י. נ. קאַמיעניעץ, וועלכער אונטערשטרייכט די וויכטיגקייט פון צוזאַמענאַרבייט פון בית יעקב און בנות אגודת ישראל. און דער רעדנער פערענדיגט מיט א שעהנעם געדאַנקען - רייכען מאמר לכבוד דעם שלוס פון דער קאָנפערענץ. זיין רעדע ווערט בעגלייט מיט אַפּלאָדיסמ.

דאַן האַלט א לענגערע שלוס־רעדע דיר. ח. ד. ראָזאַנעס, וועלכער רעדט אַרום ווי ווייט די קאָנפערענץ האָט אַריינגעבראַכט א גאַנצע רעוואָלוציע אינ'ם דענ־קען פון די יודישע פרויען־מאַסען. ווען מיר האָבען זיך צוגעקוקט — זאָגט דער רעדנער — צו דעם בילד ווי יודישע טעכטער דעבאַטירען וועגען אזאָלכע וויכטיגע יהדות־פראַגען, זענען מיר איבערצייגט געוואָרען, אז דאָס יודישקייט הויבט אָן זיך שטאַרקען אין די יודישע פרויען־רייהען און ער ענדיגט זיין האַרציגע רעדע מיט פאָלגענדע ווערטער: זייט גליקליך און שטאָלץ אויף די מתנה וואָס איהר ברענגט דעם יודישען פאָלק — א ניי דור פון ישראל'ס טעכטער! (שט. אפּל.)

דאָס שלוס־וואָרט בעקומט רעד. ה' א. ג. פרידענזאָן, וועלכער האַלט א בעגייסטערטע רעדע און זאָגט:

זעהר געערטע קאָנפערענץ!

די קאָנפערענץ האָט געגעבען פאַר'ן גאַנצען יודענטום און בעזונדער פאַר'ן אָרטאָדאָקסישען לאָדז אנעקזאַמען פון אמתער מסירת־הנפש און הייליגען רצון צו קדוש־השם־מעשים לטובת אונזערע אייביגע תורה־אידעאַלען. עס איז דעריבער כדאי צו פערצייכענען, אז במשך די 3 טעג אַרבייט האָבען מיר געזעהן ווי עס האָבען זיך בעצויגען מיט שטאַרקען אינטערעס צו אונזער צוזאַמענפאָהר, מענשען, וואָס האָבען פריהער אויס אונז אפילו חוזק־געמאַכט.

ביי דער יעצטיגער נעילה־שטימונג דאַרף מען פאַרשטעהן, אז עס איז שווער אַרויסצוזאָגען דעם סך־הכל פון הָעם, וואָס מיר האָבען איבערלעבט. פאַר שמחה וויינט זיך פשוט...

מיר האָבען דאָ איבערלעבט גרויסע, הייליגע 3 טעג, וועלכע דאָס אָרטאָדאָק־סישע יודענטום וועט אייביג פערדאַנקען און פערצייכענען מיט גאָלדענע אותיות אין זיין געשיכטע. עס איז איצט דער נעילה־מאָמענט און נאָכדעם דאַרף יעדער זיך נעמען צו דער אַרבייט, צו שטעלען דרענגער צו דער סוכה, צום אויפבויען דאָס יודישע צוקונפטס־בנין!

מיר דאַרפען געדענקען די ווערטער פון דעם „בעל החלומות" יוסף הצדיק — „והנה אנחנו מאלמים אלומים" — אין יודישען לעבען זעהן מיר כסדר בינטלעך, גרופּקעלעך, איינער קעמפט געגען אַנדערן, יעדער גראָבט־אונטער דעם אַנדערן, וואָס זאָלען מיר פיהלען? והנה קמה א ל ו מ ת י וגם נ צ ב ה! אונזער בונד בלייבט פעסט עקזיסטירען! והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי! מ'ווייזט אונז מכלומרשט „ליכטען" און „ליכטיגקייט" און אז מיר זענען „פינסטער" והנה השמש והירח משתחוים לי — די פערשידענע „ליכטען" מוזען זיך אָבער אייביג ביקען צו ישראל! זאָל לעבען בנות אגודת ישראל! (שט. אפּל.)

דאָס וואָרט בעקומט פרל. ר אָ ז א (וואַרשאַ) וועלכע זאָגט: אין נאָמען פון דער גאַנצער קאָנפערענץ און אַלע צוגעהעריגע צו אונזער אידעאַל, דריק איך אויס א הערצליכען דאַנק דעם אמת־יודישען לאָדז פאַר איהר גאַסטפריינדליכקייט אויפצו־נעמען די טרייע יודישע טעכטער און זיך מיטבעמיהט, אז די היינטיגע קאָנפערענץ זאָל אדורך מיט ערפאָלג.

זאָל ג—ט העלפען, אז די בעגייסטערונג פאר אונזער אידעאַל זאָל רייך־מאַכען אַלעמענס הערצער צו טהאָטען, צו מעשים! (אפּל.)

פרל. ש יי ע ר (בלאַשקי) זאָגט: אין נאָמען פון דער גאַנצער קאָנפערענץ דריקען מיר אויס פולסטע אנערקענונג און דאַנק דעם צענטראַלען סעקרעטאַריאַט אין לאָדז פאַר זיינע לייסטונגען במשך די גאַנצע דריי יאָהר. גאַנץ בעזונדער גיבען מיר אַלע א אויפריכטיגען יישר־כח דעם לייטער פון צ. ס. ה' פרידענזאָן פאַר זיינע אָנגעהויערע בעמיהונגען לטובת דער ענטוויקלונג פון אונזער בעוועגונג און נאָכמעהר פאר זיינע איבערמענשליכע אָנשטרענגונגען ביים אָרגאַניזירען דעם היינ־טיגען צוזאַמענפאָהר.

מיר האָפען אַז דער צ. ס. וועט ווייטער ענטוויקלען א בליהענדע טעטיגקייט לטובת אונזער בעוועגונג. (שט. אפל. שט. בייפאַל.)

נאָכדעם ווי פרל. לאַנדסבערג זאָגט נאָך איניגע האַרציגע ווערטער, נעמט דאָס שלוס־וואָרט די פאָרזיצענדערין פרל. סאַבּוטקא, וועלכע זאָגט ביי אַן'אַלגעמיינער געשפּאַנטקייט:

ליידער מוז איך שוין שליסען די צווייטע לאַנד־קאָנפערענץ.—איך ווינש דע־ריבער. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו! — ג—ט זאָל העלפען, עס זאָל זיך שטאַרקען די אַרבייט אין אונזערע הענט! די נייע קראַפט און דער מוט זאָל נישט זיין בלויז מיט ווערטער נאָר מיט מעשים!

זאָלען מיר דעריבער אַלע אויסרופען: זאָל לעבען „בנות אגודת ישראל"!

און זאָל ברעכט אויס א שטורם פון אַפּלאָדיסמענטען. די דעלעגאַטינס שטעלען זיך אויף פון די ערטער און רופען אויס מעהריגע מאָל: „זאָל לעבען בנות אגודת ישראל! זאָל לעבען!

קיינער ריהרט זיך נישט פון אָרט. קיינעם גלוסט נישט צו פערלאָזען דעם זאַל. יעדער פיהלט דעם „קשה עלי פרידתכם". יעדער וויל נאָך דאָ זיין א מינוט, יעדער וויל נאָך איינשלינגען אין זיך א וואָרט וואָס שוועבט אין דער לופטען.

און זאַל ווערט באַלד אויסגעשטעלט טישען זיי ווערען פרעכטיג סערווירט און ביז'ן גראָהען מאָרגען ווערט געפּראַוועט א באַנקעט צווישען אַלע דעלעגאַטינס.

לאַנג, לאַנג וועט די קאָנפערענץ בלייבען ביי אַלעמען אין זכרון!

(דער אויספיהרליכער בעריכט איז איבערגעגעבען געוואָרען דורך ה' ל. שטשעקאַץ.)

רעזאָלוציעס פון'ם צווייטען צוזאַמענפאָהר פון בא"י אין פוילען.

אָרגאַניזאַציע און פּראָפּאַגאַנדע.

1. אין יעדער שטאָט וואו עס געפינען זיך סימפּאַטיקע־רינס פון בנות־געדאַנק, דאַרפען די זעלבע זאָפאָרט צוזוטרעטען שאַפען א אָפּטיילונג פון „בנות אגודת ישראל"—די אגודת ישראל אין יעדען אָרט ווערט אויפגעפאָדערט מיטצוהעלפען צום צו־שטאַנד־קומען פון א בנות־אָפּטיילונג.

2. אלס מיטגלידערינס אין דער בנות־אָרגאַניזאַציע דאַר־פען אַריינגעצויגען ווערען אַלע פרויען און פריילינס, וואָס שטעהן אויפ'ן רעליגיעזען באָדען אָהן אונטערשיד פון קלאַס, פון 16 יאָהר אָן.

3. עס דאַרף געלעגט ווערען פיל אַכט אויפ'ן אַריינציהען אין די בנות רייהען די יודיש־רעליגיעזע ארבייטער מיידלעך און ווען ס'איז נויטיג שאַפען פאַר זיי א בעזונדערע סעקציע.

4. ביי יעדער בנות־אָרגאַניזאַציע ווערט אויך געשאפען א קינדער־פערבאַנד אונטער'ן נאָמען „ב ת י" אין דעם דאָזי־גען קינדער־פערבאנד מוזען ווערען אריינגעצויגען אַלע מיידלעך פון 8 ביז 16 יאָהר און דאַרפען פונאַנדערגעטיילט ווערען אין 4 גרופּען לויט עלטער פון 8—10—12—14—16 יאָהר. די דאָזיגע גרופּען ווערען אָנגעפיהרט דורך עלטערע דערצו פעהיגע בנות־מיטגלידערינס — א גענויער טעטיגקייטס־פּלאַן פאַר דעם קינדער פערבאַנד ווייזט אָן דער צ. ס. אין הסכם מיט דער חנוך־צענט־ראַלע ביי „אגודת ישראל" אין פוילען.

5. צווישען אַלע מיטגלידערינס דאַרף הערשען פולקאָמע האַרמאָניע און היימיש־ליבליכע בעציהונגען. יעדע מיטגלידערין דאַרף געפונען אין דער בנות־געזעלשאַפט אַן'אַנגענעהמע האַר־ציגע סביבה.

6. אַז ס'ענטשטעהן סכסוכים צווישען די מיטגלידערינס און דאָס חברות־געריכט אויפ'ן אָרט קאָן נישט צוריקשטעלען די פריינדליכע בעציהונגען, דאַרף די פערוואַלטונג זיך ווענדען אין צ. ס. און ווען דעם צ. ס. געלונגט אויך נישט אויפ'ן שריפטליכען וועג אויסצוגלייכען די סכסוכים, דעליגירט די עקזעקוטיווע א אָפיציעלע קאָמיסיע פון איהרע מיטגלידערינס און די לעצטע ליקווידירט מיט איהר איינפלוס די פאָרגעקומע־נע רייבונגען.

7. אַלס אָרגאַניזאַציאָנס שטייער ווערט איינגעפיהרט א „תרומת חברה" פון 1 זל. יעהרליך. דערדאָזיגער אָרגאַניזאַציאָנס שטייער איז אָבליגאַטאָריש פערפליכטעט פאַר אַלע בנות מיט־גלידערינס און יעדע אָפּטיילונג דאַרף זאָרגען דערפאַר, אַז דעם דאָזיגען צייכען אלס אָנגעהעריגקייט צו דער אָרטאָדאָקסישער פרויען בעוועגונג, זאָל ווערען פערקויפט צווישען די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער רעליגיעזער פרויען־מאַסע.

8. עס ווערען אויך אייגגעפיהרט ספּעציעלע עהרען מיט־גלידס־קאַרטען פאַר פערמעגליכערע און רייכע פרויען מיט אַנ־אָפּצאָהל פון 10 זל. יעהרליך.

9. די עקזעקוטיווע דאַרף אַנגאַזשירען א ספּעציעלע פרויען קראַפט אַלס שטענדיגע אינסטרוקטאָרין און ביז די פינאַנציעלע מיטלען וועלען געבען דערצו די מעגליכקייט. דאַרף צוויי מאָל אין יאָהר אין חוהמ"ס און חוהמ"פ פאָרקומען גרויסע פרייוויליגע פּראָפּאַגאַנדע־טורנעען, אין וועלכע ס'דאַרפען זיך בעטייליגען אַלע מיטגלידערינס פון צענטראַל ראַט. לעהרערינס און בכלל

די רעדנער פרויען קרעפטען צווישען די בנות רייהען.

10. די קאָנפערענץ אַפּעלירט צו דער אגודה צענטראַלע אין וואַרשאַ צו סובסידירען דעם צענטראַלען סעקרעטאַריאַט מיט א סומע פון לכל־הפחות 2000 זל. יעהרליך. די קאָנפערענץ דריקט אויס איהר איבערצייגונג, אז די אגודה צענטראַלע וועט פערשטעהן איהר חוב לגבי דער בנות־בעוועגונג, וועלכע שטעלט מיט זיך פאַר א זעהר וויכטיגער פאַקטאָר אין אָרטאָדאָקסישען לעבען.

11. עס ווערט איינגעפיהרט א איינהייטליכער זשעטאָן פון „בנות אגודת ישראל". דער דאָזיגער זשעטאָן איז אָבליגאַטאָריש פערפליכטענד, געטראָגען צו ווערען פון יעדע מיטגלידערין.

12. די קאָנפערענץ אַפּעלירט צו אַלע אגודה־מנהיגים, צו בעמיהען זיך, אז די אגודה חברים זאָלען בעאיינפלוסען זייערע פרויען, טעכטער און שוועסטער אריינצוטרעטען אין דער בנות־אָרגאַניזאַציע.

קולטורעלע אויפגאַבען.

1. די בנות אָרגאַניזאַציע אָנערקענט אלס איהר וויכטיגסט אַרבייטס געביט, די קולטורעלע ארבייט, וועלכע האָט דעם ציל אויסצובילדען איהרע חברות מיט א פעסטער יודיש־רעליגיעזער וועלט־אַנשאויאונג, אין הסכם מיט דער אידעאָלאָגיע פון אגודת ישראל.

2. עס ווערען ביי אַלע אָפּטיילונגען געשאַפען אָוונד־קורסען מינימום 3 מאָל וועכענטליך מיט א ספּעציעלען פּראָגראַם פון למודי קודש, וואָס נעמט ארום תנ"ך, דת, באור התפלות, יודישע געשיכטע א. אַ. וו. די שוין עקזיסטירענדע אָוונד־קורסען דאַרפען פערברייטערט און פערשטאַרקט ווערען.

3. פון בעזונדערער בעדייטונג איז דאָס אויסנוצען דעם שבת'דיגען טאָג, פאַר צונויפזאַמלען די מיטגלידערינס און מיט זיי אָפּהאַלטען ספּעציעלע שעורים, ווי א פאָרטראַג וועגען דער לויפענדער סדרה און הפטורה, דינים פון שבת, אום זומער ווערט געלערנט פּרקי אָבות א.אַ.וו.

4. פון צייט צו צייט ווערען איינגעאָרדענט פאָרלעזונגען פאַר די מיטגלידערינס פון אַלגעמיינעם יודישען אַינהאַלט. עס ווערען פאָרגעלייענט פראַגמענטען פון וויכטיגע אָרטאָדאָקסישע וויסענשאַפטליכע און בעלעטריסטישע ווערק ווי הירש'ס, לעה־מאַנ'ס און פון די נייע יונג־אָרטאָדאָקסישע ליטעראַטור אין דער יודישער שפראַך; פון בעזונדערער וויכטיגקייט איז דאָס בעקענען די יודישע רעליגיעזע פרויען מיט די ריכטיגע נישט געפעלשטע מיינונגען פון דער תורה בנוגע דער פרוי און איהר ראָלע אין יודישען פאָלק־ און פאַמיליען־לעבען.

5. עס דאַרפען אָפט פאָרקומען שיחות־חברות, מיט'ן ציל צו שאַפען א עפענטליכען געדאַנקען־אויסטויש צווישען די חברות וועגען זייערע אויפגאַבען און אַרבייטס פלענער. גאַנץ בעזונדער זענען נוצלעך חברות־שמועסען אויף בעלעהרענדע טעמאַטען ווי אַזוי צו פערשטאַרקען דאָס אגודה־בעוואוסטזיין אין די בנות־רייהען און בכלל צו בעוועגען די אָנגעהעריגע צו בנות אגודת ישראל, אין פּראַקטישען לעבען דורכצופיהרען די געבאָטען פון דער תורה סיי בין אָדם למקום, סיי בין אָדם לחברו.

6. פון גאָר וויכטיגער בעדייטונג, איז דאָס איינאָרדנען אויספלוגען אויף דער פרייער לופט גרופּענווייז, פערוויילונגס שפּילען טאַנץ שעה'ן און ספּאַרט־איבונגען, געמיטליכע צוזאַמענ־

קונסטען. די לעצטע איינריכטונגען דאַרפען אזוי איינגעאָרדענט ווערען, דאָס זיי זאָלען נישט זיין אין געגענזאַץ די מאָראַלישע און עטישע פרינציפען פון דער תורה און דער יודישער טראַדיציע.

7. פון צייט צו צייט אָרדנען אויך איין די בנות גרופען פאָרלעזונגען וועגען פעדאגאָגיק, היגיעניע און מעדיצין. גאַנץ בעזונדער פאַר יונגע מוטער'ס רעפעראטען וועגען היגיענישער און פיזישער קינדער ערציהונג. די פרעלעגענטינס אויף דעם געביט דאַרף מען נישט נעמען פון אפיקורסישע קרעפטען, וואָס זייערע אויפפאַסונגען שטעהען אין סתירה צו די יודישע טראַדיציאָנעלע אַנשויאונגען.

8. יעדעס יאָהר חמשה-עשר-באָב ווערט געפייערט אַלס טראַדיציאָנעלער יום טוב פון דער יודישער טאָכטער — דער צ. ס. שיקט צו אַ ספעציעל אויסגעאַרבייט פראָגראַם פאַר דער חגיגה פון דעם טאָג. אין דעם דאָזיגען טאָג. ווערט אויך געפיהרט אַ געלט-זאמלונג פאר פרעסע און ליטעראַטור-פאָנד.

9. יעדעס יאָהר אין די טעג פון עשרת-ימי-תשובה דאַרף געפיהרט ווערען א ספעציעלע פראָפּאַגאַנדע לטובת שמירת-שבת אונטערן נאָמען „שמירת-שבת-וואָך".

סאָציאַל-עקאָנאָמישע אויפגאַבען.

1. יעדע בנות-אָפּטיילונג דאַרף שאַפען א ספעציעלען פאָנד אויף צו שטיצען אָרימע בית יעקב שילערינס ווי צאָהלען פאר זיי שכר-למוד און בעזאָרגען זיי מיט בעקליידונג און בעשיכונג זומער און ווינטער. פאַר דעם דאָזיגען פאָנד דאַרף געשאַפען ווערען אַ ספעציעלע פרויען קאָמיסיע. וועלכע זאָל ביי יעדע געלעגענהייט ווי אויף שמחות, פערוויילונגען שאַפען די געהעריגע נדבות פאַר דעם דאָזיגען וויכטיגען צוועק.

2. ביי יעדע בנות אָפּטיילונג, בפרט אין די גרעסערע שטעט, דאַרפען געשאַפען ווערען פאַך-קורסען, בכדי אויסצובילדען דעם טייל מיטגלידערינס, וועלכע נויטיגט זיך דערין אין אַ געהעריג פאַך אַלס מאַטעריעליש עקזיסטענץ-מיטעל, עווענטועל אויך קורסען פאַר בוכהאַלטעריע און שרייב-מאַשין.

3. אין די גרעסערע שטעט דאַרפען די בנות אָפּטיילונגען שאפען א ספּעציעלע אַרבייטס - פערמיטלונגס - ביוראָ, וואָס זאָל האָבען די אויפגאבע צו פערזאָרגען די אַרבייטס זוכענדע מיטגלידערינס און סימפאטיקערינס מיט די געהעריגע שטעלעס ביי שומרי שבת און אויף גוטע מאַטריעלע בעדינגונגען.

4. עס ליגט א חוב אויף די בנות אָפּטיילונגען צו שיקען פערטרעטערינס אין די יתומים הייזער און בעאיינפלוסען די זעלבע לטובת דעם רעליגיעזען גייסט. אין גרעסערע שטעט דאַרפען פון צווישען די פרויען-מיטגלידערינס זיך שאַפען ספעציעלע קאָמיסיעס צו גרינדען יתומים-היימען עווענטועל אויפטעלען רעליגיעזע יתומים-הייזער.

5. דורך די בנות אָפּטיילונגען, דארפען געשאפען ווערען זומער-קאָלאָניעס, פאַר קינדער, בכדי צוגלייך מיט די פרישע געזונטע לופט, וועלכעס איז נויטיג פאַר'ן יודישען רעליגיעזען קינד. זאָל אויך געפלעגט ווערען דער רעליגיעזער גייסט אין די טראַדיציאָנעלע אויפזיכט. צו דעם צוועק דאַרפען צוויי מאָל יעהרליך איינגעאָרדענט ווערען בלימעל-טעג, הויז-זאַמלונגען און אַז. וו. א. אַז. וו.

פרעסע און ליטעראַטור.

1. די קאָנפערענץ פאָדערט אויף אלע רעליגיעזע יודישע פרויען אַריינצונעמען אין זייערע שטובען די איינציגע אָרטאָדאָקסישע טעגליכע צייטונג „דער יוד", בכדי צו שאַפען אין יודישען הויז אַ רעליגיעז-אַגודיסטישע אַטמאָספערע.

2. אַלע בנות אָפּטיילונגען זענען מחויב צו אַבאָנירען. פאַר זייערע לעזע-זאַלען אַלע אָרטאָדאָקסישע וואָכען בלעטער און זשורנאַלען.

3. די קאָנפערענץ פאָדערט אויף דעם צ. ס. אַרויסצוגעבען פון צייט צו צייט בראָשורען געווידמעט דעם געדאנק און די אידעאָלאָגיע פון „בנות אַגודת ישראל".

4. די קאָנפערענץ פראָקלאַמירט אַנ'אבאָנאמענטען-אַקציע פון מינדעסטענס טויזענט נייע אַבאָנאמענטען פאַר'ן אייגענעם אָרגאַן בית יעקב זשורנאַל. די חדשים סיון, תמוז דאַרפען זיין געווידמעט דער דאָזיגער אַקציע און עס ווערען אויפגעפאָדערט אַלע בנות פערוואַלטונגען, בית יעקב לעהרערינס, פריינד פון זשורנאַל צו ווידמען זיך מיט אַלע כחות פאַר דער דאָזיגער אַקציע, אין וועלכע ס'איז אָפּהענגיג דער ווייטעדיגער קיום פון זשורנאַל.

5. אין יעדען אָרט מוז זיך שאַפען אַ ספעציעלע פרעסע קאָמיסיע, וועלכע זאָל האָבען די אויפגאבע, אָנצווענדען אַלע כחות דאָס יעדע בנות מיטגלידערין זאָל ערפילען איהר אָבליגאַטאָרישען חוב, צו אַבאָנירען דעם ב"י זשורנאַל.

6. די קאָנפערענץ שטעלט פעסט, אַז דאָס איינציגע מיטעל צו זיכערן דעם קיום פון זשורנאַל איז דאָס צאָהלען פאַר אַ יאָהר, האלב יאָהר און לפחות פאַר אַ קוואַרטאַל פריהעראויס.

7. אויף דעם אָרט, וואו ס'איז אונמעגליך דאָס שאפען האַלב יעהרליכע אָדער קוואַרטאַל-אבאָנענטען, איז מחויב די פרעסע-קאָמיסיע צו בעשטעלען פון יעדען נומער אזוי פיל עקזעמפלארען און שיקען פריהעראויס געלט, לכל-הפּחות באַלד נאָכ'ן דערהאַלטען אָהן צעגערונג.

8. די קאָנפערענץ פאָדערט אויף דעם צ. ס. אַרויסצוגעבען שנעל ווי נאָר מעגליך, דעם געפּלאַנטען אילוסטרירטען בית יעקב אַלמאָנאַך, בכדי עס זאָל ענדליך געשאַפען ווערען דאָס ערשטע לעזע-בוך פאַר דער יודישער טאָכטער.

9. צום זיבעטען יאָהרגאַנג פון ב"י זשורנאַל, וואָס געפאַלט דעם קומענדיגען חודש תשרי תר"צ, פאָדערט אויף די קאָנפ. אַרויסצוגעבען דעם ב"י זשורנאַל לכל-הפּחות יעדע צוויי וואָכען און צו דעם צוועק פערוואַנדלען די אונטערנעהמונג פון ב"י זשורנאַל אין אַנ'אַקציאָן-געזעלשאַפט.

10. די קאָנפערענץ דריקט אויס איהר פולסטע האָפנונג, אַז די לייטענדע אָרגאַנען פון דער ב"י בעוועגונג, גאַנץ בעזונדער די אַלוועלטליכע בית יעקב צענטראַלע אין וויען, ווי געהעריג צו סובסידירען די רעדאַקציע בית יעקב, בכדי איהר אונטערנעהמונג זאָל זיך וואָס אַמאָל אַלץ ווייטער פערברייטערן און פערגרעסערן צום נוצען פון דער בית יעקב און בנות-בעוועגונג.

10. אַלע בית יעקב לעהרערינס ווערען אויפגעפאָדערט צו פערשפרייטען דעם „קינדער גאָרטען" צווישען די שול-קינדער און בענוצען זיך מיט'ן „קינדער גאָרטען" ביים אונטעררִיכט. אין יעדער שול מוז פערקויפט ווערען מינדעסטענס 40 עקז. „קינדער גאָרטען".

11. די קאָנפערענץ אַנערקענט די וויכטיגקייט און נוצליכקייט פונ'ם צענט. אָרטאָדאָקסישען אַרכיוו און אַלע בנות-אָפּטיילונגען ווערען אויפגעפאָדערט צוצושיקען זייערע דרוקזאכען צום אַרכיוו.

12. אַלע בית יעקב פערוואַלטונגען און בנות-מיטגלידערינס, ווערען אויפגעפאָדערט צו געבען זייערע אַנאָנסען, פון יעדען מין אין זייער אייגענעם אָרגאַן—אין בית-יעקב-זשורנאַל.

אַלגעמיינע רעזאָלוציעס

וועגען פיהרערין-קורס

1) די קאָנפערענץ פאָדערט אויף אַלע בנות-גרופען צו שיקען זייערע בעסטע קרעפטען צום פיהרערין קורס, וועלכער קומט פאַר היינטיגען זומער (פון 1 טען יולי ביז'ן 30 טען אויגוסט) אין ראבקא. דאָס אויסבילדען די פיהרערינס. אנערקענט די קאָנפערענץ אַלס אַ ערשטקלאסיג נויטווענדיגקייט, פאַר דער ווייטערער ענטוויקלונג פון דער בנות-בעוועגונג.

וועגען מאָדע און לוקסוס

2) די קאָנפערענץ שטעלט פעסט, אַז דאָס געיעג נאָך לוקסוס אין דער יודישער גאַס, בפרט אין דער פרויען-מחנה איז הן פון עקאָנאָמישען הן פון גייסטיג מאָראַלישען שטאַנדפונקט אַ שעדליכע קאטאסטראָפאַלע ערשיינונג אין יודישען לעבען און די קאָנפערענץ פאָדערט אויף אַלע רעליגיעזע יודישע פרויען און פריילינס ווי ווייט נאָר מעגליך צוריק צוהאַלטען דעם לוקסוס-שטראָם, וועלכער איז עלול צו פערניכטען הלילה דאָס יודישע פאָלקס- און פאַמיליען-לעבען.

גלייכצייטיג פאָדערט אויף די קאָנפערענץ אַלע בנות-מיטגלידערינס צו בעקעמפען די אַנטי-מאָראַלישע קליידונג פון דער מאָדע, ווען די זעלבע איז אין סתירה צו די יודישע חוקי-הצניעות. די יודישע רעליגיעזע טאָכטער—אַנערקענט די קאָנפערענץ,—האָט די העכסטע אויפגאבע אין אַלע הינזיכטען, נאָר צו שטאָלצירען מיט דער אָריגינעלער יודישער עסטעטיק און טראַדיציאָנעל-יודישער שעהנקייט.

וועגען בית יעקב-סעמינאַר אין קראָקא

3) די קאָנפערענץ שטעלט פעסט אַז דער אויפבוי פון אַן אייגענעם בנין פאַר'ן ב"י סעמינאַר און אינטערנאַט אין קראָקא, איז אַ דרינגליכע נויטווענדיגקייט און איז אַ הויפּט-יסוד צו דער ווייטערדיגער עקזיסטענץ און ענטוויקלונג פון די ב"י בעוועגונג. די קאָנפערענץ לעגט דעריבער אַרויף אַ חוב אויף אַלע גרופען און מיטגלידערינס פון בנות אגו"י צו צוהעלפען מיט אַלע מאטעריעלע און פיזישע כחות לטובת דער פערענדיגונג פון סעמינאַר-בנין אין קראָקא. און אַמערשטען זיך בעטייליגען אין דער פרעסע-רינג, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען, אום צו שאַפען א פאָנד פאַר אַ לערן-זאַל אין סעמינאַר אויפ'ן נאָמען פון די בנות אגודת ישראל.

4) עס דאַרף געשאַפען ווערען א פאָנד אויף צו שטיצען די נישט פערמעגליכע טאַלאַנטירטע מיידלעך, וואָס ווילען אָנקומען אין ב"י סעמינאַר, זיך אויסצובילדען אַלס לעהרערינס. דער דאָזיגער סטיפענדיום פאָנד דאַרף ווי אַמגיכסטען רעאַליזירט ווערען.

וועגען די בית יעקב שולען אין ארץ ישראל

5) די קאָנפערענץ פראָקלאַמירט דעם חודש אָדר אין יעדען יאָהר צו פיהרען אין דעם חודש א גרויסע זאַמעל-אַקציע פאַר די בית יעקב שולען אין ארץ ישראל. אין אַלע בנות-גרופען ווערען אויפגעפאָדערט די דאָזיגע אַקציע מיט אַלע כחות ווי געהעריג דורכצופיהרען.

וועגען דער יודישער פרוי אין סאָוויעט-רוסלאַנד

6) די קאָנפערענץ פון די יודישע רעליגיעזע פרויען אין פוילען, שיקט איבער איהר מוטיגונגס-רוף צו דער יודיש. רעליג. פרוי אין סאָוו.-רוסלאַנד; זייט שטאָלץ אויף אייער מסירת-הנפש צו דערהאַלטען אייערע קינדער ביי דער תורה און געבען זיי אַ רעליגיעזע ערציהונג, זייט געמוטיגט און געשטאַרקט אין אייער אייסדויער צו דערהאַלטען דאָס כשרות אין יודישען הויז און די ריינקייט פון יודישען פאַמיליען-לעבען.

בעגריסונג צום געבורטס-טאָג פון דר. נתן בירנבוים

די לאַנדעס-קאָנפערענץ שיקט איבער איהר האַרציגסטע בעגריסונג צום גרויסען יודישען רעליגיעזען דענקער דר. נתן בירנבוים צו זיין 65-טען געבורטס-טאָג און ווינשט איהם אין נאָמען פון דער גאַנצער קאָנפערענץ די ברכה פון אריכת ימים און השי"ת זאָל איהם שטאַרקען ווייטער פאָרטצוזעצען זיין הייליגע אַרבייט, אַז דעם כלל ישראל זאָל דורכדרינגען די שטרעבונג פון עולה-זיין אין די מדריגות פון ד ע ת, ר ח מ י ם און ת פ א ר ת!

פון חודש צו חודש

די היי-יעהריגע פאָרט-בילדונגס-קורסען אין ראַבקא

פון ערשטען יולי ביז'ן 20-טען אויגוסט קומען פאָר אין ראַבקא פאָרט-בילדונגס-קורסען פאַר די אַמטירענדע לעהרערינס מיט פאָלגענדען סדר: פון 1-טען יולי ביז'ן דרייסיגסטען יולי—פאַר די געוועזענע סעמינאַריסטינס גרופע ס. שילערינס פון פרל. ראָזענבוים און פון ערשטען אויגוסט ביז'ן דריי-יגסטען אַלע איבריגע לעהרערינס (גרופע פ. און ס.)

דער חודש-אָפּצאָהל פאַר איין פערזאָן איז 1.10 זל. אין טאָג. איינגעצאָהלט ווערען ביז'ן אָנהויב פון קורס. די וואָס ווילען אנטייל נעמען אין קורס דאַרפען זיך זאָפאָרט מעלדען אויף דער אַדרעס: קאָלאָניא בית יעקב ראַבקא נא לובגא.

דער נייער אַרבייטס-פּלאַן פאַר „בנות אַגודת ישראל"

במשך דעם קומענדיגען חודש תמוז וועט ענדגילטיג ווערען אויסגעאַרבייטעט דער אַלגעמיינער אַרבייטס-פּלאַן פאַר די אָרגאַניזאציעס בנות אַגודת ישראל אין פוילען. דער אַרבייטס-פּלאַן ענטהאַלט אויך אַ רעגולאַמין פאַר דער פיהרונג פון די אָרגאַניזאַציעס אין אַלע געגניע פרטים ווי אזוי עס דאַרף געפיהרט ווערען די טעטיגקייט אויף די פערשידענע געביטען אין הסכם מיט די בעשלוסען פון דער לאַנדעס-קאָנפערענץ. דער דאָזיגער אַרבייטס-פּלאַן וועט קאָסטען 5 זל. און וועט פונאַנדערגעשיקט ווערען, נאָר צו די יעניגע אָרטס-גרופען וואָס זענען אָנגעשלאָסען אין צענטראַלען סעקרעטאַריאַט.

די לאָדזער בנות שוין צוגעטרעטען צו דער גרינדונג פון א יתומים-הויז אויפ'ן נאָמען פון ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל.

באַלד נאָך דער קאָנפערענץ איז אין לאָדז פאָרגעקומען א בנות-פערזאַמלונג מיט'ן צוועק ענדליך צו פערווירקליכען דעם געדאַנק פון גרינדען א אָרטאָדאָקסיש יתומים-הויז אין לאָדז. דער ספּעציעל געשאַפענער קאָמיטעט. וועלכער איז שוין צוגעטרעטען צו שאַפען די ערשטע געלט-מיטלען פאַר דעם צוועק בעשטעהט פון פאָלגענדע פערזאָן: פרוי מאָרגענשטערן, הרבנית וועלטפרייד. הרבנית סגאַל—פרעזידיום און די פרויען: גאָלדמאַן, זילבערשאַץ, אלשטיין, ליטמאַן, בזשאָזא און בערגער.

די אַקציע פאַר'ן בית יעקב סעמינאַר אין לאָדז

באַלד נאָך דער לאַנדעס-קאָנפערענץ איז אין לאָדז געפיהרט געוואָרען א זאַמעל-אַקציע פאַר'ן בית יעקב סעמינאַר, אין וועלכע ס'האָבען זיך בעטייליגט דער פרעזעס פון דער ב"י צענטראַלע ר' אָשר שפּירא און די ה"ה: הרב דר. קאָהן — בערלין, ה' וואָלף יאַקאָבזאָן—האַמבורג, הרב טובי' הורוויץ—ריישא, דער לייטער פון דער חנוך-צענטראַלע אין פוילען ה' א. ז. פרידמאַן — וואַרשא און דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער ב"י צענטראַלע ה' מאיר הייטנער—קראָקא. אין די לעצטע טעג האָט אויך מיטגעווירקט אין דער זאַמעל-אַקציע דער בעוואוסטער סאַמפּאָלנער רב הרב שמואל דוד לאַסקי. די דעלעגאַציע איז בעגלייט געוואָרען ביי אַלע בעזוכען דורך ה' א. ג. פרידענזאָ.

לויט די ביז יעצטיגע רעזולטאַטען איז די אַקציע אַדורך צופרידענשטעלענד און וועט בקרוב נאָך פאָרטגעזעצט ווערען.

ל"ג-בעומר-פייערונג אין בעלכאַטאָוו

אונזער אָרגאַניזאַציע האָט איינגעאָרדענט דעם פערגאַנגענעם ל"ג-בעומר א אימפּאָזאַנטע חגיגה. פרל. קאַדזיאַל האָט געהאַלטען א איינהאַלטסרייכע ערעפנונגס-רעדע און דאַן האָט די לעהרערין פרל. שטאָקמאַן געהאַלטען זעהר א בעגייסטערטען און אינהאַלטסרייכען רעפעראַט מעגינא דיומא. די שלוס-רעדע האָט געהאַלטען פרל. שימקעוויטש. אויך האָט אויף דער פערזאַמלונג רעפערירט דער מיטגליד פון מענער ראַט ה' גרינבלאַט און ביי א געהויבענער שטימונג איז די חגיגה געשלאָסען געוואָרען. לעצטענס האָט אויך בעזוכט אונזער שטאָט דער בעקאַנטער רעדנער ה' ל. שראַדזקי, און ביי דער געלעגענהייט איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען א גרויסע פרויען פערזאַמלונג וואו דער חשוב'ער רעדנער האָט רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון „בנות אגודת ישראל". דער רעפעראַט האָט געהאַט א גרויסען ערפאָלג.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
ŁÓDŹ, Czerwiec 1929 r.

“BAJS JAKOW„

Cena 1 Zł.
(miesięcznik)

ROK VI zeszyt 9 (43)
Adres Red. „Bajs Jakow“
Łódź, Aleksandrowska 28.
P.K.O. 65.613

א ברכה׳פולען מזל־טוב ווינשען מיר צו דער פערלאָבונג פון אונזער ב.א.י. פערוואלטונגס־מיטגלידערין פרל. נ ע מ י ש א פ ר א ן (ווישקאָוו) מיט ה׳ א ל ט מ א ן (נאשעלסק) און פרל. פ א ס י ק א ו י ט ש מיט ה׳ מ. ו י ל ע נ ס ק י (ווישקאָוו). זאָל ג—ט גליק הארמאָניש זייער נייעם לעבענס־וועג דורכשטראהלען.

ווישקאָוו—ב״י־פערוואלטונג, לעהרערין מרים טויבע, בנות אגודת ישראל.

מיר ווינשען א הארציגען מז״ט אונזער ל. פריינדין פרל. נ ע מ י ש א פ ר א ן (ווישקאוו) צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ י ע ק י ל א ל ט מ א ן (נאשעלסק). אייער צוקונפט זאָל מיט בלומען פון אונזער אידעאל זיין בעצירט.

ו י ש ק אָ ו

שוועסטערן: גושע און חי׳ פאסקאָוויטש

א ברכה׳פולען מז״ט ווינשען מיר אונזער זעהר חשובע און טרייע מיטארביי־טערין פרל. ל א צ ע ש ט ש ע ר י י נ ס ק א צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ מ ש ה א ל י מ ל ך ו ו א צ י א ז ש—זאָל דער אלמעכטיגער אייער נייען לעבענס־וועג בעשיינען מיט די גייסט־רייכסטע ברכות און הימליש גליק.

ק ש א נ אָ ו

לעהרערין פרל. קליין, בנות אגודת ישראל

א הארציגען מזל טוב ווינשען מיר צו דער פערלאָבונג פון אונזער אידעאלער מיטארבייטערין פארן אָרטאָדאָקסישן געדאנק פרל. ל א ה י א ק ו ב אָ ו י ט ש (זד־וואָלא) מיט ה׳ י ה ו ד ה מ א י ר ב ל א כ ש ט י י ן (קאליש). זאָל ג—ט אייך געבען אייביג גליק און אייביגע יוגענד!

זד־וואָלא

יוגענד־גרופע ביי „בנות אגודת ישראל“

פון טיפען הערצען ווינש איך מזל־טוב איינע פון מיינע עלטסטע שילערינס פרל. ח י׳ ש י י נ מ א ן (אָסטראָוויעץ) צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ צ י ט ר י ן—איהר זאָלט זוכה זיין דעם אלטען בית־יעקב אויפצובויען.

שרה שענירער

מז״ט! פיל גליק און א סך ברכות ווינש איך דער ג׳ לעהרערין פרל. ה י ש יינ־מ א ן (אָסטראָוויעץ) צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ צ י ט ר י ן—אייביגע צופרידענהייט זאָל אייך בעגלייטען.

לאָדז פרוי גאָלדמאַן

די רעדאקציע בית־יעקב־זשורנאל ווינשט א הארציגען מזל־טוב די פריינדין פון זשורנאל פרל. ה ע נ ד ל ב ר כ ה ו ו י י נ מ א ן, פון שידלאָוויעץ צו איהר פערלאָבונג.

א ברכה־פולען מזל טוב ווינשען מיר אונזער חברטאָרין פרל. ה ע נ ד ל ב ר כ ה ו ו י י נ מ א ן (שידלאָוויעץ) צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ י ח ז ק א ל ש י ט ע נ ב ע ר ג (פיעטרקוב).

שידלאָוויעץ

לעהרערין האָראָוויץ 4 בית־יעקב־קורס

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער איבערגעגעבענע בנות־מיטגלידערין פרל. ר ח ל ג אָ ר ד אָ ן צום פריהצייטיגען טויט פון איהר שוועסטער ח נ ה ע״ה. אין איהר ארבייט פאר׳ן בנות־אידעאל זאָל זי געטרייסט ווערען.

ווארשא

בנות אגודת ישראָל

אינגאנצען דערשיטערט פון גרויסען אומגליק, וואָס האָט געטראָפען מיין הארצענס־געליבטע פריינדין פרל. ר ח ל ג אָ ר ד אָ ן צום פריהצייטיגען טויט פון איהר הייסגעליבטער שוועסטער ח נ ה ע״ה, דריק איך אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל, זאָל דער וואָס טרייסט, די וואָס טרויערן נאָך ציון, אויך דיך טרייסטען.

דיין טרייע רויזע בוכמאַן—ווארש[illegible]

די ביליגסטע קוועלע פון

שיך און פאנטאפעל!

אלער־ארט שיך און פאנטאָפעל, מאָרגען־שיך, פון די פיינסטע סאָרטען לעדער און לאקיר, גאנץ בעזונדער א גרויסען אויסוואהל פון

ק י נ ד ע ר־ש י ר.

ספעציעלע שוה צו גימנאסטיק פאר שול קינדער

בעסטע קוואליטעטען!—ערשטקלאסיגע אויסארבייטונג!

קויפט נאָר ביי דער פאָפולערער און רעעלער פירמא

„RENOMA“
Łódź, Piotrkowska 7

דאנקזאגונג

מיר דריקען אויס א אויפריכטיגען יישר־כח די אונטען דערמאָנטע פערזאָנען און אינסטיטוציעס פאר זייער פינאנציעלער מיטהילף דורכצופיהרען דעם לאנדעס־צוזאמענפאָהר פון בנות אגודת ישראל אין פוילען: הרב דר. ל. יונג שליט״א; פרוי שרה הערצאָג—ניו־יאָרק; אגודה־פרעזעס ר׳ נחמן שווארץ און די פרנסים ר׳ יוסף וואוידיסלאווסקי און ר׳ בן־ציון ליפשיץ און דעם מיטגליד פון בית יעקב קוראטאָריום ר׳ לייב פיינגאָלד — לאָדז; אגודת ישראל—לאָדז; הרב יצחק מאיר לעווין שליט״א — ווארשא; אגודה־צענטראלע—ווארשא; ר׳ יוסף ווארשאָווער — ווארשא.

צענטראלער סעקרעטאריאט
פון „בנות אגודת ישראל“
אין פוילען

Red. i wyd. Lezer Gerszon Frydenzon.
Tłocznia J. Djament. Łódź, Kilińskiego 50